

**UCHWAŁA NR XXVIII/232/17
RADY GMINY SĘDZIEJOWICE**

z dnia 30 marca 2017 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016-2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579 i 1948) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015. poz. 1777 oraz z 2016 r. poz. 1020 i 1250) w związku z Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wydanymi przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku, uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016-2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała nr XXVII/202/17 Rady Gminy Sędziejowice z dnia 16 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia do realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016-2022.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sędziejowice.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Sędziejowice

Dariusz Cieślak

Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022

⌘ SPIS TREŚCI

SPIS TABEL	3
SPIS WYKRESÓW	4
SPIS MAP	4
1. Wstęp	5
2. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego	10
2.1. Nawiązanie do regionalnych i lokalnych dokumentów planistycznych	10
2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020	14
3. Diagnoza stanu Gminy Sędziejowice. Czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.	19
3.1. Sfera społeczna	20
3.1.1. Liczba ludności	20
3.1.2. Struktura ludności	21
3.1.3. Przyrost naturalny	24
3.1.4. Migracja	24
3.1.5. Infrastruktura społeczna	25
3.1.6. Główne przemiany społeczne	32
3.1.7. Charakterystyka zjawiska marginalizacji społecznej w Gminie Sędziejowice – problem patologii społecznych oraz przestępczości	33
3.1.8. Problemy i wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne zidentyfikowane w sferze społecznej	50
3.2. Położenie Gminy i zagospodarowanie przestrzenne	52
3.2.1. Położenie geograficzne i powiązania komunikacyjne	52
3.2.2. Sfera środowiskowa - zasoby środowiska przyrodniczego	56
3.2.3. Turystyka	64
3.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	65
3.2.4.1. Podział przestrzenny Gminy – funkcje Gminy	65
3.2.4.2. Analiza tkanki mieszkaniowej Gminy	66
3.2.5. Sfera techniczna - zasoby infrastruktury technicznej Gminy	68
3.2.6. Strefa ochrony konserwatorskiej	70
3.2.7. Główne problemy i wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne w sferach: środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	71
3.3. Sfera gospodarcza	75
3.3.1. Struktura działalności gospodarczej oraz aktywność gospodarcza w Gminie	75
3.3.2. Uwarunkowania budżetowe realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych	77

3.3.3. Problemy i wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne zidentyfikowane w sferze gospodarczej	78
4. Analiza SWOT Gminy Sędziejowice	81
5. Założenia Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice	85
5.1. Okres realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice	85
5.2. Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji, podsumowanie diagnozy.	85
5.3. Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów	96
5.4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)	103
5.5. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań	103
5.6. Planowane podstawowe projekty rewitalizacyjne	108
5.7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze uzupełniającym	124
5.8. Komplementarność i kompleksowość projektów rewitalizacyjnych	127
5.9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	134
5.10. Planowane wskaźniki osiągnięcia celów	135
6. Indykatywne ramy finansowe - plan finansowy realizacji Programu Rewitalizacji w latach 2016 - 2022	138
7. Mechanizmy włączania podmiotów i grup aktywnych na terenie Gminy w proces rewitalizacji.	142
8. System wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice	146
9. Sposoby monitorowania, oceny i promocja Programu Rewitalizacji	150

⌘ SPIS TABEL

Tabela 1: Ludność faktycznie zamieszkała gminę Sędziejowice	20
Tabela 2: Liczba ludności w Gminie Sędziejowice w podziale na miejscowości	20
Tabela 3: Ludność wg ekonomicznych grup wieku w gminie Sędziejowice	21
Tabela 4: Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 – 6 lat	22
Tabela 5: Poziom wykształcenia ludności w Gminie Sędziejowice w 2002 roku.	22
Tabela 6: Poziom wykształcenia ludności w powiecie łaskim w roku 2011	23
Tabela 7: Bezrobotni zarejestrowani w gminie Sędziejowice	23
Tabela 8: Ruch naturalny ludności w gminie Sędziejowice	24
Tabela 9: Saldo migracji gminnych na pobyt stały	25
Tabela 10 Uczniowie korzystający z zajęć wyrównawczych w szkołach podstawowych i w gimnazjum w Gminie Sędziejowice wg miejsca zamieszkania uczniów; wskaźnik liczba uczniów korzystających z zajęć wyrównawczych / liczba mieszkańców na danym obszarze	27
Tabela 11: Przestanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin	34
Tabela 12: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w ostatnich 3 latach,	34
Tabela 13: Przestanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin wg miejscowości w roku 2013	36
Tabela 14: Przestanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin wg miejscowości w roku 2014	37
Tabela 15: Zjawiska kryzysowe – przestanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin wg miejscowości w roku 2015	38
Tabela 16 Uczestnictwo w zebraniach sołeckich w gminie Sędziejowice	46
Tabela 17 Aktywność wyborcza mieszkańców gminy Sędziejowice w wyborach samorządowych w 2014 roku	47
Tabela 18 Zjawiska kryzysowe w gminie Sędziejowice wg miejscowości – rozkład przestrzenny	48
Tabela 19: Sołectwa oraz miejscowości zlokalizowane w gminie Sędziejowice.	53

Tabela 20: Powierzchnia poszczególnych miejscowości w Gminie Sędziejowice	54
Tabela 21: Długość sezonu grzewczego oraz średnia miesięczna temperatura na obszarze gminy Sędziejowice	57
Tabela 22: Zasoby mieszkaniowe w gminie Sędziejowice wg form własności w 2007 roku	66
Tabela 23: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII)	75
Tabela 24: Ilość nowych wpisów do ewidencji działalności gospodarczej w latach 2012 - 2015	76
Tabela 25: Dochody budżetu gminy i wydatki z budżetu gminy Sędziejowice	77
Tabela 26: Najważniejsze wydatki z budżetu Gminy wg działów	77
Tabela 27 Zjawiska kryzysowe w Gminie Sędziejowice	91
Tabela 28 Liczba mieszkańców oraz powierzchnia miejscowości w gminie Sędziejowice	95
Tabela 29: Liczebność próby potrzebna do uzyskania reprezentatywnych wyników przy założeniu 5-procentowego błędu próby i 95-procentowego poziomu ufności.	123
Tabela 30: Kompleksowość projektów rewitalizacyjnych – źródła finansowania; planowane jednostki biorące udział w realizacji projektu	129
Tabela 31: Kompleksowość projektów rewitalizacyjnych – sfery występowania i współwystępowania negatywnych zjawisk, wskazanie, na które sfery projekt oddziałuje; wzajemne powiązania oraz synergia projektów; komplementarność problemowa	130

⌘ SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sędziejowice w latach 2013 – 2015	33
Wykres 2: : Średnia wieloletnia temperatura danego miesiąca w gminie Sędziejowice	57

⌘ SPIS MAP

Mapa 1: Położenie powiatu łaskiego w województwie łódzkim.	53
Mapa 2: Gminy powiatu łaskiego, położenie gminy Sędziejowice	53
Mapa 3: Mapa gminy Sędziejowice	55
Mapa 4: Położenie gminy Sędziejowice względem innych miast	56
Mapa 5: Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w południowej części Strefy Łódzkiej w 2013r. – wybrany obszar	60
Mapa 6 Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10 na mapie Gminy Sędziejowice – linia niebieska	61
Mapa 7: Formy ochrony przyrody na obszarze gminy Sędziejowice	62
Mapa 8: Obszar Natura 2000 PLH100021 Grabia na terenie gminy Sędziejowice	63
Mapa 9: Najważniejsze ciągi komunikacyjne	69
Mapa 10 Mapa Gminy Sędziejowice z oznaczeniem obszaru zdegradowanego – 4 podobszary: 1. Sędziejowice-Kolonia, Brody-Emilianów, Grabia; 2. Pruszków – Kustrzyce; 3. Grabno; 4. Wola Wężykowska	93
Mapa 11: Podobszary w obszarze zdegradowanym oraz obszarze rewitalizacji w Gminie Sędziejowice: 1. Pruszków oraz Kustrzyce; 2. Sędziejowice-Kolonia; 3. Grabia; 4. Grabno; 5. Wola Wężykowska	97
Mapa 12: Miejsca realizacji inwestycyjnych projektów rewitalizacyjnych – mapa ogólna – okręgi oznaczają działki, na których realizowane będą projekty; granatowa linia ciągła oznacza drogę gminną objętą programem rewitalizacji	98
Mapa 13: Miejsce realizacji projektu pn. Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach – okręg oznacza działkę, na której realizowany będzie projekt	99
Mapa 14: Miejsce realizacji projektu pn. Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach – okręgi oznaczają działki, na których realizowany będzie projekt	99
Mapa 15: Miejsce realizacji projektu pn. Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków – okręg oznacza działkę, na której realizowany będzie projekt	100
Mapa 16: Miejsce realizacji projektu pn.: Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – okręgi oznaczają działki, na których realizowany będzie projekt	100

Mapa 17: Miejsce realizacji projektu pn.: Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – okręg oznacza działkę, na której realizowany będzie projekt _____ 101

Mapa 18: Miejsce realizacji projektu pn.: Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – okręg oznacza działkę, na której realizowany będzie projekt _____ 101

Mapa 19: Miejsce realizacji projektu pn.: Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy – okręgi oznaczają działki, na których realizowany będzie projekt _____ 102

Mapa 20 Miejsce realizacji projektu pn.: Przebudowa drogi gminnej nr 103062E _____ 102

1. Wstęp

W zrównoważonym rozwoju krajów europejskich rewitalizacja traktowana jest jako metoda rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. W krajach Unii Europejskiej główne cele gospodarki przestrzennej określone są w Europejskiej Karcie Zagospodarowania Przestrzennego, wyznaczając standardy przestrzenne odnośnie zapewnienia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego we wszystkich regionach, poprawy jakości życia, odpowiedzialnego gospodarowania zasobami oraz racjonalnego wykorzystania terenów.

Tadeusz Kaczmarek w pracy „*Rewitalizacja miast w Polsce na tle doświadczeń europejskich*” terminem „rewitalizacja” określa *planowe działania w celu zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej zdegradowanych obszarów miasta i w konsekwencji ich ożywienia gospodarczego i społecznego.*

Profesor Krzysztof Skalski tłumaczy pojęcie „rewitalizacja” jako *całość działań obejmujących program remontów, modernizacji i zabudowy przestrzeni publicznej, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja jest połączeniem działań technicznych z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązania problemów społecznych.*

Jeszcze trafniejsza definicja rewitalizacji została sformułowana przez dr Andreasa Billerta: *Rewitalizacja odnosi się do kompleksowego procesu odnowy obszaru zurbanizowanego, którego przestrzeń, funkcje i substancja uległy procesowi strukturalnej degradacji, wywołującej stan kryzysowy, uniemożliwiający lub znacznie utrudniający prawidłowy rozwój ekonomiczny i społeczny tego obszaru jak i zrównoważony rozwój całego miasta.¹*

Kluczowe w tej definicji jest stwierdzenie, że rewitalizacja to reakcja na **stan kryzysowy**, który przejawia się nie tylko w degradacji substancji, ale także – a nawet przede wszystkim – w degradacji funkcji i przestrzeni. A więc rewitalizacja to działania o charakterze naprawczym w sferze architektoniczno-urbanistycznej (substancja), społecznej i gospodarczej (funkcja) oraz ekologiczno-przestrzennej. A. Billert stwierdza wręcz:

Rewitalizacja jest, więc odpowiedzią na stan kryzysowy obszaru miejskiego i obejmuje zespół kompleksowych działań, koordynowanych i zarządzanych przez sektor publiczny (gminę), opartych na aktywnej współpracy organów i instytucji polityczno-administracyjnych oraz podmiotów społecznych.²

¹ Andreas Billert, Centrum staromiejskie w Żarach; problemy, metody i strategie rewitalizacji; Słubice 2004, s. 6

² Ibidem, s. 6

Wreszcie warto porównać przytoczone definicje z kolejną, sformułowaną przez Wojciecha Kłosowskiego:

Rewitalizacja oznacza ponowne ożywienie procesów społeczno-gospodarczych na obszarze, w którym procesy te zamarły. Obszary wymagające rewitalizacji to nie obszary wybrane pod kątem wartości zabytkowej, ale obszary o szczególnej kumulacji problemów społeczno-gospodarczych (w tym także najczęściej – remontowo-architektonicznych).

W historycznych miastach europejskich bardzo często obszarami takimi są najstarsze dzielnice miast, stanowiące zespoły zabytkowe. Jednak to nie zabytkowy charakter predystynuje je do rewitalizacji, ale właśnie szczególna kumulacja wielu problemów społecznych i gospodarczych w jednym miejscu³.

I dalej:

Rewitalizacja musi angażować zawsze wszystkich aktorów lokalnej sceny: władzę samorządową i różne służby publiczne, a z drugiej strony – biznes i organizacje obywatelskie, a wreszcie – samych mieszkańców⁴.

Widzimy więc, że cele rewitalizacji są usytuowane w sferze społeczno-gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej, a działania infrastrukturalne i architektoniczno-urbanistyczne są tym celom podporządkowane (mają charakter narzędziowy); **nie jest więc rewitalizacją działanie wyłącznie remontowo-budowlane, które nie ma wskazanego celu społecznego, gospodarczego lub ekologiczno-przestrzennego;**

Tadeusz Kaczmarek zwraca uwagę, że działania rewitalizacyjne mają wymiar:

- przestrzenny – nowy wizerunek obszarów rewitalizowanych,
- funkcjonalny – nowe przeznaczenie terenu – nowe funkcje lub odrodzenie dawnych, ale często w nowym wymiarze jakościowym,
- gospodarczy – powstanie nowych impulsów rozwoju gospodarczego, rozwój istniejącej lub implantacja nowych działalności, rozbudzenie mechanizmów rynkowych (np. korzyści dla aglomeracji),
- społeczny – podniesienie poziomu życia, stworzenie lepszych warunków zamieszkania, pracy, komunikacji, korzystania z usług, wypoczynku,
- kulturowy – zharmonizowanie przestrzeni miejskiej, nadanie nowych wartości miejscom (obszaram), rozbudzenie tożsamości terytorialnej, poprawa wizerunku miasta.

Rewitalizacja to reakcja na kryzys, który obejmuje dany obszar i przejawia się w wielu dziedzinach na raz; **nie jest więc rewitalizacją działanie podejmowane poza obszarem kryzysowym** (stąd kluczowe znaczenie trafnego wyznaczenia obszaru do rewitalizacji).

Rewitalizacja musi być realizowana w formie **współpracy** zróżnicowanych partnerów lokalnych: zarówno sektora publicznego (z reguły – gminy), jak i lokalnych przedsiębiorców oraz sektora pozarządowego, a często także innych partnerów (miejscowych uczelni, policji itp.); **nie jest**

³ Wojciech Kłosowski, *Metodologiczne problemy rewitalizacji obszarów miejskich w kontekście poddziałania 3.3.1. ZPORR*, Bielsko-Biała 2004, s. 2

⁴ Ibidem, s. 3

więc rewitalizacją program nieuwzględniający zaangażowania partnerów prywatnych: zarówno komercyjnych jak i niekomercyjnych.

Rewitalizacja ma charakter kompleksowy, jest zawsze planem wielowątkowych, wzajemnie wzmacniających się (synergicznych) działań zmierzających do wywołania jakościowej zmiany na całym wyznaczonym obszarze, w tym zawsze – zmiany negatywnego wizerunku tego obszaru; **nie jest więc rewitalizacją lista (choćby obszerna) naprawczych działań punktowych, niepowiązanych ze sobą i nieukładających się w spójny, całościowy program.**

Według definicji legalnej, *rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.*⁵

Podstawowym celem tego procesu (regulacji planistycznych, strategicznych i prawnych oraz zintegrowanych zachowań) jest zapewnienie skuteczności i powszechnego charakteru działań rewitalizacyjnych, a także ich kompleksowości i wprowadzenia mechanizmów koordynacji, co pozwoli na wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.

Niniejszy dokument implementuje założenia i cele *Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2012 - 2020*, w szczególności skupiając się na zagadnieniach z zakresu rewitalizacji obszarów zdegradowanych w Gminie.

W przygotowanie programu rewitalizacji zaangażowana została społeczność lokalna, umożliwiono szeroką partycypację społeczną. Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022 (w dalszej części określany jako PR lub Program) powstał w procesie społecznej partycypacji oraz partnerskiej debaty, z wykorzystaniem wniosków płynących z rozmów przeprowadzonych z jednostkami podległymi Urzędowi Gminy, opracowań eksperckich oraz przede wszystkim na podstawie prowadzonych z mieszkańcami (w tym przedsiębiorcami i rolnikami) rozmów oraz konsultacji. W działaniach przygotowujących PR zaproponowano model partycypacyjny, angażujący przedstawicieli lokalnych społeczności, środowiska gospodarczego, organizacji pozarządowych, mieszkańców Gminy Sędziejowice oraz ekspertów. Za konieczne uznano nawiązanie dialogu z szerokim kręgiem interesariuszy oraz przeprowadzenie transparentnego procesu konsultacji społecznych. Również etap wdrażania, realizacji i monitorowania programu oparty będzie na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym w szczególności mieszkańcami obszaru rewitalizacji i innymi ich użytkownikami. Prace nad Programem są koordynowane przez Urząd Gminy Sędziejowice i prowadzone w oparciu o następujące zasady:

Zintegrowane podejście – wszelkie projekty realizowane w ramach Programu muszą być spójne i skoordynowane z innymi politykami Gminy na obszarze zdegradowanym. To oznacza, że wyjście obszaru z kryzysu będzie możliwe wyłącznie na skutek ich łącznej realizacji w tym samym czasie.

Długi horyzont czasowy – przyjęto okres 2016 – 2022, aby odnieść się do realiów planowania średniookresowego rozwoju kraju (*Strategia Rozwoju Kraju 2020*) i Gminy Sędziejowice oraz projektu *Narodowego Planu Rewitalizacji do 2022 roku*, co pozwala na kompleksową realizację projektów

⁵ Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777).

w celu stworzenia warunków dla wyjścia obszaru z kryzysu oraz wykorzystania instrumentów proponowanych na szczeblu krajowym.

Koncentracja zadań i działań na głównych obszarach problemowych, wskazanych w uspołecznionych diagnozach, w priorytetowym obszarze kryzysowym.

Zasada spójności – zasada nakazująca spójność z zewnętrznymi i wewnętrznymi dokumentami o charakterze strategicznym i planistycznym.

Nakierowanie na cel, charakteryzujące się koncentracją spójnych, kompleksowych i wzajemnie uzupełniających się celów. Wszelkie projekty w Programie realizują cele, którym przyporządkowane są określone wskaźniki, przy zastosowaniu tylko obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań.

Zasada partycypacji – zasada oznaczająca podejście powiązane z szerokim zakresem interwencji, polegające na zaangażowaniu różnych partnerów publicznych i społecznych, nie tylko na etapie przygotowania Programu poprzez konsultacje, ale również poprzez wspólną realizację projektów. W ten sposób program ma stanowić zaproszenie do współpracy skierowane do wszystkich, którzy pragną działać na rzecz wychodzenia obszaru z kryzysu.

Zasada trwałego i zrównoważonego rozwoju, oznaczająca taki rozwój, który zapewni sprawiedliwe zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa bez naruszania możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń, przy zapewnieniu ochrony i zachowania zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz uwzględnieniu struktury demograficznej społeczeństwa.

Niniejszy dokument przygotowano w oparciu o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020⁶*, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.. Program zawiera wskazane w załączniku do *Wytycznych* odpowiednie cechy i elementy, w szczególności zaś spełnia wymagania zawarte w punkcie 5 Załącznika, stanowiącym o minimalnej zawartości (elementach) programu rewitalizacji.

Przedmiotowy PR odznacza się kompleksowością (uwzględnia projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków EFRR, EFS, FS, innych publicznych (np. Ministerstwo Edukacji Narodowej / Ministerstwo Sportu i Turystyki, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi oraz prywatnych). Dzięki temu, że składa się z kilku różnorodnych projektów warunkuje kompleksowość interwencji.

Program dotyczy terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju Gminy Sędziejowice, obejmujących całość obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych.

Zwrócono uwagę na występowanie na obszarze zdegradowanym stanu kryzysowego, który spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (sfera społeczna), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

1) gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub

⁶ W dalszej części dokumentu: „Wytyczne ...”

2) środowiskowej – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

3) przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Program odznacza się również komplementarnością zawartych w nich projektów w różnych wymiarach (zgodnie z „Wytocznymi ...” projekty odznaczają się komplementarnością: przestrzenną, problemową, proceduralno-instytucjonalną międzyokresową oraz źródeł finansowania).

Opracowanie programu rewitalizacji przebiega wg następujących faz:

Pierwszy etap prac to faza diagnozowania stanu obecnego Gminy Sędziejowice ze szczególnym uwzględnieniem problemów rewitalizacji. W ramach diagnozowania zinwentaryzowano liczne dane statystyczne oraz informacje z różnych jednostek gminnych, których analizy dokonał Zespół ekspercki identyfikując problemy będące podstawą określenia obszaru wskazanego do rewitalizacji.

Drugi etap prac to faza wyboru obszaru rewitalizacji. Wybór obszaru został dokonany na podstawie wielokryterialnej diagnozy uwzględniającej problemy społeczne, gospodarcze, środowiskowe oraz funkcjonalno-przestrzenne oraz techniczne. Dokonano analizy danych udostępnionych przez: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach, Urząd Gminy w Sędziejowicach, działające na obszarze Gminy stowarzyszenia. Przeprowadzona analiza umożliwiła wskazanie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Sędziejowice.

Etap trzeci to faza planowania działań na obszarze rewitalizowanym, która składa się z identyfikacji celów rewitalizacji, planowania działań i harmonogramu ich realizacji, określenia budżetu dla Programu. Planowanie działań objęło identyfikację projektów społecznych i infrastrukturalnych poprzez zgłaszanie propozycji przez interesariuszy, przedstawicieli różnych środowisk lokalnych jak organizacje pozarządowe.

Czwarty etap prac to faza konsultacji społecznych poprzez: udostępnienie do wglądu projektu Programu Rewitalizacji w siedzibie Urzędu Gminy Sędziejowice na stronie internetowej Urzędu. Fazę kończy analiza wniosków i uwag zawierająca wskazania do wprowadzenia zmian w projekcie dokumentu.

Etap piąty to opracowanie dokumentu końcowego uwzględniającego wnioski i uwagi zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych.

Mając na uwadze powyższe stwierdza się, iż zadaniem Programu jest stworzenie skutecznych narzędzi, które pozwolą na sprawniejsze wyprowadzanie obszaru zdegradowanego ze stanu

kryzysowego. Efektem wejścia w życie uchwały w sprawie przyjęcia *Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 - 2022* będzie funkcjonowanie kompleksowych ram strategicznych oraz wytyczenie komplementarnych i zintegrowanych interwencji dla prowadzenia poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

2. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego

Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022 musi pozostawać zgodny w swoich założeniach z dokumentami na szczeblu lokalnym, regionalnym, wojewódzkim, krajowym, a za ich pośrednictwem - również europejskim.

Na poziomie europejskim PR wpisuje się w swych założeniach w *STRATEGIĘ EUROPA 2020* - Strategię na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, *Wspólne Ramy Strategiczne, Kartę Lipską na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich oraz Umowę Partnerstwa*. Na poziomie kraju PR realizuje zapisy:

- *Strategii Rozwoju Kraju 2020,*
- *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,*
- *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030 - Trzecia fala nowoczesności,*
- *Narodowego Planu Rewitalizacji 2022*
- *Krajowej Polityki Miejskiej 2023*
- *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*
- *Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*
- *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego*
- *Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.*

2.1. Nawiązanie do regionalnych i lokalnych dokumentów planistycznych

Na poziomie regionalnym przedmiotowy PR sprzyja realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020:

- Region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców.

- Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych.
- Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Odnosząc się do celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego można stwierdzić, iż PR jest zgodny z celami w niej określonymi.

⌘ Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022 jest powiązany z następującymi politykami w Gminie:

Strategia Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2012 - 2020

Przedmiotowy program rewitalizacji wpisuje się w zapisy strategii, sprzyja realizacji celów zapisanych w strategii. Główny cel rozwoju Gminy Sędziejowice w latach 2012-2020 sprecyzowano następująco:

Zapewnienie godnego poziomu życia i rozwoju społeczności lokalnej

Realizację celu głównego umożliwią cele strategiczne, sprecyzowane w ramach wyodrębnionych czterech kierunków rozwoju Gminy.

Kierunki rozwoju: I. Infrastruktura społeczna; II. Infrastruktura techniczna i drogowa oraz ochrona środowiska; III. Przedsiębiorczość; IV. Rolnictwo

Przedmiotowy PR wspiera realizację w szczególności następujących celów:

Cel ogólny	Zapewnienie godnego poziomu życia i rozwoju społeczności lokalnej			
Kierunki rozwoju	I. Infrastruktura społeczna	II. Infrastruktura techniczna i drogowa oraz ochrona środowiska	III. Przedsiębiorczość	IV. Gospodarka rolna
Cele strategiczne	1. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez powszechny dostęp do kultury, oświaty, sportu i rekreacji	2. Poprawa warunków cywilizacyjnych mieszkańców	3. Tworzenie warunków do inwestycji generujących nowe miejsca pracy	4. Wspieranie rolnictwa oraz przedsiębiorczości w obszarze rolnictwa
Cele operacyjne	1.1. Stworzenie warunków dla sportu i rekreacji na terenie gminy 1.2. Zapewnienie odpowiedniego poziomu kształcenia w oparciu o aktualne kierunki rozwoju	2.5. Promowanie postaw proekologicznych	3.2. Udzielanie wsparcia przedsiębiorcom w początkowym okresie ich działalności	4.1. Edukacja ekologiczna i ekonomiczna wśród rolników 4.2. Pomoc w przekwalifikowaniu osób odchodzących z rolnictwa 4.4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników

Zachodzi zatem zgodność przedmiotowego programu rewitalizacji z zapisami strategii.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Sędziejowice

Celem głównym PGN jest realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020.

Przedmiotowy PR sprzyja realizacji celów zawartych w PGN, w szczególności zaś celów strategicznych:

2. Zwiększenie udziału energii odnawialnej w całkowitym bilansie energetycznym Gminy
3. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków z obszaru Gminy
4. Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy Sędziejowice ze szczególnym uwzględnieniem promocji odnawialnych źródeł energii oraz podnoszenia świadomości na temat efektywności energetycznej budynków

Jak zapisano w PGN: „Jednym z czynników wpływających na zwiększoną emisję niską jest niska efektywność energetyczna budynków. Dlatego też realizowane będą działania mające na celu podniesienie tej efektywności, dzięki czemu energia wykorzystywana w procesach grzewczych będzie użytkowana bardziej efektywnie. Zmniejszone zostaną straty ciepła ponoszone w wyniku nieuszczelnienia stolarki okiennej, drzwiowej czy nieodpowiednio ucieplonych stropodachów. Tam gdzie to konieczne, będą również wymieniane źródła ciepła i instalacje. W przypadkach uzasadnionych również pod względem ekonomicznym, wdrażane będą instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii (np. kolektory słoneczne, piece na biomasę). Nowoczesne technologie pozwalają również na wykorzystywanie systemów grzewczych, czujników ciepła czy ruchu, dzięki czemu możliwe jest automatyczne sterowanie procesem ogrzewania obiektu, który kieruje energię w miejsca wymagające np. zwiększenia temperatury. (...) Mieszkańcy muszą mieć świadomość, jaki mają wpływ na otaczające ich środowisko przyrodnicze, na powietrze którym oddychają oni i ich dzieci oraz jak mogą zwiększyć efektywność energetyczną w domach, przedsiębiorstwach i gospodarstwach rolnych. (...) Niezmiernie ważną grupą odbiorców są dzieci i młodzież, które najlepiej chłoną wszelkie informacje i które chętnie podejmują się udziału w różnych konkursach, zabawach. To, w jaki sposób zostanie ukształtowana ich świadomość w najmłodszych latach, przyniesie efekty w przyszłości.”

Przedmiotowy PR wspiera bezpośrednio PGN, poprzez wytypowanie do realizacji projektu, który został wymieniony również w PGN: Termomodernizacja bloku komunalnego w m. Pruszków, gm. Sędziejowice.

Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sędziejowice na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021

Nadrzędny cel POŚ to *Osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju Gminy Sędziejowice oraz poprawa jej atrakcyjności poprzez działania społeczne i inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska.*

Wśród priorytetów ekologicznych wymieniono:

- 1) Optymalizacja gospodarki wodno-ściekowej
- 2) Ochrona powietrza atmosferycznego oraz rozwój energetyki odnawialnej
- 3) Ochrona powierzchni ziemi
- 4) Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami

- 5) Ochrona przed hałasem
- 6) Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym
- 7) Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu
- 8) Edukacja ekologiczna

Przedmiotowy program rewitalizacji sprzyja w szczególności realizacji celów oraz wpisuje się w przedstawione poniżej działania:

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, w obszarze „powietrze”: cel strategiczny *Zapewnienie dobrej jakości powietrza atmosferycznego* oraz cele krótkookresowe (do roku 2017) i długookresowe (do roku 2021): *Ograniczenie niskiej emisji - Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii*

Działania ekologiczne:

- Ograniczenie niskiej emisji z sektora komunalnego poprzez działania termomodernizacyjne budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych
- Zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie, w tym wymiana ogrzewania węglowego na gazowe, olejowe lub inne bardziej ekologiczne
- Racjonalizacja wykorzystania i modernizacja istniejących systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej
- Zastępowanie węgla ekologicznymi nośnikami ciepła
- Upowszechnienie informacji o rozmieszczeniu i możliwościach technicznych wykorzystania potencjału energetycznego i poszczególnych rodzajów OZE

Nazwa zadania:

- Ograniczenie niskiej emisji z sektora komunalnego poprzez działania termomodernizacyjne budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych – realizacja do 2021 roku
- Zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie, w tym wymiana ogrzewania węglowego na gazowe, olejowe lub inne bardziej ekologiczne – realizacja do 2021 roku

W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii - cel strategiczny *Zmniejszenie zużycia energii na cele produkcyjne i komunalno-bytowe* oraz cele krótkookresowe i kierunki działań:

- Zmniejszenie strat energii, zwłaszcza cieplnej, w systemach przesyłowych oraz obiektach mieszkalnych, usługowych i przemysłowych.
- Poprawa parametrów energetycznych budynków, szczególnie nowobudowanych.
- Racjonalizacja zużycia i oszczędzania energii przez społeczeństwo Gminy.
- Stymulowanie i wspieranie przedsięwzięć w zakresie zmniejszania zużycia energii.

Nazwa zadania:

Termomodernizacja budynków na terenie Gminy – zadanie ciągłe

Zachodzi zatem zgodność pomiędzy POŚ a programem rewitalizacji Gminy Sędziejowice.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sędziejowice

W momencie tworzenia przedmiotowego programu rewitalizacji obowiązywała wersja studium przyjęta uchwałą nr XXVI/176/09 Rady Gminy Sędziejowice z dnia 10 września 2009 r..

Przedmiotowy PR respektuje wszystkie zapisy zawarte w SW, pozostaje zgodny z ustaleniami w nim zawartymi, w szczególności zaś, projekty rewitalizacyjne odnoszą się do zapisów:

„W celu ograniczenia szkodliwej emisji spalin główne zmiany dotyczyć będą modernizacji źródeł ciepła oraz stopniowej ich wymiany na zasilane paliwem ekologicznym. Studium przewiduje także możliwość wykorzystania w celach grzewczych projektowanej sieci gazowej. Kolejnym krokiem do stworzenia ekologicznie czystego obszaru powinno stać się wykorzystywanie alternatywnych źródeł ciepła w postaci geotermiki ziemi, pomp ciepłych, a także kolektorów słonecznych.”

Studium wskazuje obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, w tym wymienione tam zostały 3 projekty, o których mowa również w niniejszym PR:

- kontynuacja budowy Domu Ludowego w Grabicy (Wola Wężykowa),
- kontynuacja budowy strażnicy OSP w Grabi
- przebudowa stadionu sportowego w Sędziejowicach.

2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020

Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022 wpisuje się w założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 (Wersja 6.0). W szczególności zgodność zachodzi w obszarach (cytując zapisy RPO):

Oś priorytetowa VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny rozwoju

Przedsięwzięcia realizowane w ramach OP VI w sposób bezpośredni przyczyniać się będą do zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych (CT6), wsparcia rozwoju obszarów o specyficznych potrzebach i potencjałach endogenicznych (CT8), zmniejszenia poziomu ubóstwa (CT9) co wpływa na inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, będący istotą Strategii Europa 2020.

Planowane w ramach OP VI przedsięwzięcia w zakresie usług kulturalnych i turystycznych, rozwoju potencjałów endogenicznych obszarów o specyficznych potrzebach oraz rewitalizacji obszarów zdegradowanych przyczynią się do ożywienia społeczno-gospodarczego regionu, jak i wpłyną na podniesienie jakości i atrakcyjności życia mieszkańców woj. łódzkiego. Ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych będzie następowało poprzez realizację szerokiego spektrum inwestycji infrastrukturalnych prowadzących do aktywizacji społeczno-gospodarczej terenów zdegradowanych. Interwencje w zakresie działań rewitalizacyjnych i innych służących budowaniu

potencjału społecznego (w tym również o charakterze kulturalnym oraz wpływających na wzrost zatrudnienia), będą w szczególności realizowane w sposób komplementarny z działaniami finansowanymi z EFS, co przyczyni się do wzrostu aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a tym samym wpłynie na poprawę wizerunku regionu.

Priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Cel szczegółowy Zwiększona partycypacja w kulturze na terenie województwa łódzkiego.

W ramach PI 6c przewiduje się wspieranie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego, naturalnego oraz wsparcie instytucji kultury. Inwestycje zaplanowane w ramach PI 6c przyczynią się do wzrostu partycypacji w kulturze na terenie województwa łódzkiego. Przedsięwzięcia dotyczące prac konserwatorskich i restauratorskich oraz w odniesieniu do instytucji kultury wpłyną na podniesienie świadomości historycznej mieszkańców województwa poprzez poszerzenie oferty kulturalnej w regionie, co tym samym przełoży się na podniesienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców regionu oraz potencjalnych turystów. Działania podejmowane w ramach PI 6c wpłyną bezpośrednio na osiągnięcie celu szczegółowego Umowy Partnerstwa „zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie”.

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 6c:

- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem oraz zakup wyposażenia niezbędnego do zachowania pełnionych przez nie dotychczas funkcji kulturalnych lub nadaniem im takich funkcji,
- roboty budowlane z wyłączeniem prac polegających na budowie oraz/lub zakup wyposażenia do obiektów instytucji kultury, zabezpieczenie zasobów instytucji kultury na wypadek zagrożeń, w szczególności w zakresie zabezpieczeń np. przeciwpożarowych.

Priorytet inwestycyjny 8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój

Cel szczegółowy: Zwiększone wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych województwa łódzkiego dla rozwoju gospodarki turystycznej.

PI 8b ukierunkowany jest na wykorzystanie i rozwój potencjałów endogenicznych regionu łódzkiego, opartych na walorach przyrodniczych i kulturowych, określonych w polityce terytorialno-funkcjonalnej SRWŁ 2020 w celu rozwoju przedsiębiorczości z zachowaniem zasad zrównoważonej turystyki.

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 8b:

Budowa, przebudowa infrastruktury turystycznej (w tym obiektów i urządzeń) wraz z zakupem wyposażenia i sprzętu oraz zagospodarowanie otoczenia pozostającego w bezpośredniej lokalizacji inwestycji. W ramach interwencji PI 8b wsparcie mogą uzyskać również projekty związane z adaptacją obiektów do pełnienia funkcji turystycznych.

Priorytet inwestycyjny 9b Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Cel szczegółowy: Przywrócenie lub nadanie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych.

Ożywienie społeczno-gospodarcze i ograniczenie ubóstwa na terenach zdegradowanych w regionie łódzkim wymaga realizacji kompleksowych i zintegrowanych działań rewitalizacyjnych, uwzględniających wymiar gospodarczy, fizyczny i społeczny. Rewitalizacja planowana w ramach 9b ma na celu przywrócenie lub nadanie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych, co będzie miało wpływ na niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na zdegradowanych obszarach miejskich i wiejskich. Działania zaplanowane w ramach PI 9b mają koncentrować się na poprawie warunków do rozwoju obszarów zdegradowanych. Kompleksowa rewitalizacja wymaga aktywności w czterech sferach:

- materialno-przestrzennej (modernizacja budynków oraz przestrzeni publicznej i infrastruktury technicznej),
- społecznej (rozwiązanie problemów społecznych takich jak bezrobocie, wykluczenie społeczne, niski poziom kapitału ludzkiego),
- gospodarczej (tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości),
- środowiskowej (działania zwiększające efektywność energetyczną i służące wykorzystaniu terenów zdegradowanych).

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 9b:

- renowacja, adaptacja budynków, obiektów, terenów i przestrzeni prowadząca do przywrócenia lub nadania nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu interwencji 9b,
- rewitalizacja tkanki mieszkaniowej w ramach części wspólnych wielorodzinnych budynków, w tym termomodernizacja budynków mieszkalnych (jako element szerszego projektu).

Oś priorytetowa IV – Gospodarka niskoemisyjna

Priorytet inwestycyjny 4.a. Wsparcie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Cel szczegółowy: Zwiększona produkcja energii ze źródeł odnawialnych.

Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym województwa łódzkiego przyczyni się do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania zasobów surowców energetycznych oraz poprawy stanu środowiska poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery, gleby i wód oraz redukcję ilości wytwarzanych odpadów. Interwencje zaplanowane w ramach PI 4.a. przyczynią się ponadto do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego województwa łódzkiego, a w szczególności do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Ponadto wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych cechuje się niewielką lub zerową emisją gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń, co zapewnia pozytywne efekty ekologiczne, a jednocześnie bezpośrednio wpłynie na osiągnięcie celu szczegółowego Umowy Partnerstwa "zmniejszenie emisyjności gospodarki"

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 4.a:

- budowa, przebudowa lub modernizacja infrastruktury służącej do produkcji i dystrybucji energii (sieci niskiego napięcia poniżej 110 kV), pochodzącej ze źródeł odnawialnych (ze szczególnym nastawieniem na produkcję energii elektrycznej), w oparciu o moc instalowanej jednostki: energia wodna (wyłącznie na już istniejących budowach piętrzących, wyposażonych w hydroelektrownie, przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej drożności budowli dla przemieszczeń fauny wodnej), energia wiatru, energia słoneczna, energia geotermalna, energia biogazu, energia biomasy.

Priorytet inwestycyjny 4.c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym.

Cel szczegółowy: Poprawiona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i w sektorze budownictwa mieszkaniowego.

Jednym z kierunków rozwoju województwa łódzkiego jest zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego poprzez wspieranie rozwoju niskoemisyjnej gospodarki. Interwencja związana z gospodarką niskoemisyjną wpisuje się w realizację polityki klimatycznej UE – polityki ograniczenia gazów cieplarnianych. Zgodnie z układem celów tematycznych Polityki Spójności przyjętym na poziomie UE, określenie „gospodarka niskoemisyjna” odnosi się do emisji CO₂. Projekty przewidziane w ramach PI 4.c. przyczynią się do budowy bardziej konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej województwa łódzkiego, która w wydajny, zrównoważony sposób wykorzystuje zasoby i zmniejsza emisję zanieczyszczeń. Największy potencjał w zakresie oszczędności energii identyfikowany jest w budynkach, w związku z tym wsparcie skoncentrowane będzie na ich głębokiej modernizacji energetycznej. Ponadto bardzo ważna jest świadomość społeczeństwa w zakresie możliwości podejmowania różnych działań mogących przyczynić się do eliminacji lub znacznego ograniczenia źródeł powstawania zwiększonego zapotrzebowania na energię. Do działań w tym zakresie zaliczyć należy wdrażanie rozwiązań technologicznych ograniczających zużycie energii poprzez wykonywanie głębokiej modernizacji energetycznej budynków, zwłaszcza użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkalnych, celem zwiększenia ich efektywności energetycznej.

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 4.c.:

- głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej lub wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne (ocieplenie obiektu, wymiana okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowa systemów grzewczych wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), modernizacja systemów wentylacji i klimatyzacji, instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach. W ramach przedsięwzięcia możliwa będzie wymiana źródła ciepła z opartego na paliwach konwencjonalnych na źródła ciepła wytwarzające energię ze źródeł odnawialnych bądź na przyłącza sieciowe oraz najbardziej wydajne urządzenia grzewcze wykorzystujące paliwa konwencjonalne. Zastosowanie pieców węglowych nie będzie przedmiotem dofinansowania.

Priorytet inwestycyjny 4.e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Cel szczegółowy: Lepsza jakość powietrza.

Inwestycje planowane w ramach PI. 4.e powinny przyczynić się do obniżenia zużycia energii oraz redukcji zanieczyszczeń powietrza, związanych szczególnie z niską emisją. Ich realizacja będzie wynikać z planów gospodarki niskoemisyjnej, które mają na celu wskazanie sposobów wypełnienia obowiązków wynikających ze zobowiązań, określonych w ratyfikowanym przez Polskę Protokole z Kioto oraz w pakiecie klimatyczno-energetycznym, przyjętym przez Komisję Europejską w grudniu 2008 roku. Ich realizacja służy spełnieniu obowiązków, określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej, w szczególności dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych, redukcji zużycia energii, a także wzrostu udziału zużycia energii z odnawialnych źródeł. W wyniku realizacji projektów powinna nastąpić poprawa efektywności dystrybucji ciepła do odbiorców, co w znacznym stopniu spowoduje ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz zwiększy efektywność energetyczną. Ponadto realizacja priorytetu wpłynie na racjonalizację rozproszonych systemów gospodarowania energią i ciepłem użytkowym oraz oszczędnością w zużyciu energii pierwotnej. Realizowane przedsięwzięcia wpłyną na ograniczenie emisyjności gospodarki, a tym samym na poprawę jakości powietrza, co przyczyni się do osiągnięcia celu szczegółowego Umowy Partnerstwa "zmniejszenie emisyjności gospodarki".

Typy przedsięwzięć przewidziane w ramach PI 4.e.:

- inwestycje w zakresie budownictwa o znacznie podwyższonych parametrach energetycznych, polegające na projektach pilotażowych, demonstracyjnych dotyczących budynków użyteczności publicznej,
- inwestycje w ramach modernizacji źródeł ciepła (kompleksowa wymiana lub renowacja), rozbudowy systemów zaopatrzenia w ciepło oraz doprowadzenia źródeł ciepła do budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego oraz budynków użyteczności publicznej. Zastosowanie pieców węglowych nie będzie przedmiotem dofinansowania,
- inwestycje w zakresie oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych jako element szerszego projektu infrastrukturalnego.

3. Diagnoza stanu Gminy Sędziejowice. Czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.

W ramach Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice przeprowadzono diagnozę wszystkich sfer wymienionych w *Wytycznych*, a zatem sfery: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W szczególności przeprowadzono pogłębioną analizę kwestii społecznych, dla określenia potrzeb podjęcia działań o charakterze społecznym. Dzięki tak szerokiej analizie możliwe stało się wyodrębnienie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Pozwala to na podniesienie skuteczności i trwałości wskazanych w dalszej części Programu projektów rewitalizacyjnych oraz wskazuje możliwość partycypacji mieszkańców we współdecydowaniu o obszarze objętym rewitalizacją.

Diagnoza stanu gminy Sędziejowice została przeprowadzona w oparciu o dane ogólnodostępne, ale również w oparciu o dane otrzymane z: Urzędu Gminy Sędziejowice, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sędziejowicach, szkół. Pozyskanie danych wiązało się z ogromem pracy włożonej przez przedstawicieli każdej z instytucji, albowiem na co dzień tego rodzaju informacje nie są archiwizowane w sposób szczegółowy. Ponieważ, nie każdy problem można było przedstawić za pomocą danych liczbowych, w poszczególnych fragmentach Programu umieszczono także opisy zjawisk, jakie zaobserwowano podczas przeprowadzonej wizji lokalnej. W trakcie tworzenia Programu nieocenioną wartość stanowiła wiedza oraz doskonała znajomość specyfiki Gminy oraz problemów mieszkańców, posiadana przez pracowników Urzędu Gminy Sędziejowice, którzy na co dzień zmagają się z problemami mieszkańców.

Diagnoza opisuje sytuację Gminy w sferach kolejno: społecznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i gospodarczej. Dla każdej ze sfer, za pomocą udostępnionych i zebranych danych przedstawiono najpierw dane ogólne dotyczące całej Gminy, a następnie postarano się – również dla każdej ze sfer - jak najdokładniej zobrazować panującą w niej sytuację, za pomocą danych bardziej szczegółowych (dane liczbowe oraz opis obserwacji poczynionych podczas wizji lokalnej).

3.1. Sfera społeczna

W rozdziale tym zgodnie z „Wytocznymi ...” przeprowadzono szczegółową i pogłębioną analizę kwestii społecznych, w tym m.in.: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości i poziomu edukacji.

3.1.1. Liczba ludności

Liczba ludności zamieszkująca gminę Sędziejowice od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie, wykazując niewielką tendencję malejącą. W 2014 roku w stosunku do roku 2003 odnotowano o 106 osób mniej.

Tabela 1: Ludność faktycznie zamieszkała gminę Sędziejowice

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	6 517	6 533	6 516	6 475	6 443	6 402	6 374	6 418	6 387	6 388	6 411	6 411
kobiety	3 306	3 299	3 295	3 264	3 257	3 237	3 239	3 269	3 245	3 243	3 252	3 253
mężczyźni	3 211	3 234	3 221	3 211	3 186	3 165	3 135	3 149	3 142	3 145	3 159	3 158

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, BDL

Najliczniej zamieszkane są miejscowości: Sędziejowice, Marzenin oraz Pruszków. Tabela poniżej przedstawia liczbę ludności w każdej z miejscowości Gminy na dzień 31 XII 2015 roku oraz 30 VI 2016 roku.

Tabela 2: Liczba ludności w Gminie Sędziejowice w podziale na miejscowości

MIEJSCOWOŚĆ	31 XII 2015	30 VI 2016
Bilew	257	260
Brody	84	83
Brzeski	197	194
Dobra	248	248
Grabia	99	101
Grabia Trzecia	35	34
Grabica	170	170
Grabno	95	94
Kamostek	300	304
Korczyska	134	133
Stare Kozuby	284	283
Nowe Kozuby	204	207
Kustrzyce	190	190
Lichawa	277	274
Marzenin	604	609
Niecenia	71	71
Osiny	137	137
Podule	161	157
Pruszków	465	471
Przymiłów	120	124
Rososza	228	224

MIEJSCOWOŚĆ	31 XII 2015	30 VI 2016
Sędziejowice	665	666
Sędziejowice-Kolonia	285	294
Siedlce	280	272
Sobiepany	112	117
Wola Marzeńska	64	63
Wola Wężykowa	189	190
Wrzesiny	110	109
Zamość	73	74
Żagliny	252	252
OGÓŁEM	6390	6405

Źródło: Urząd Gminy Sędziejowice

3.1.2. Struktura ludności

⌘ EKONOMICZNE GRUPY WIEKU

Pod względem ekonomicznych grup wieku, wyróżnia się następujący podział ludności:

- wiek przedprodukcyjny, tj. do 17 lat;
- wiek produkcyjny - ludność w wieku zdolności do pracy; mężczyźni w wieku 18 - 64 lata, kobiety w wieku 18 - 59 lat;
- wiek poprodukcyjny - tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

Przedstawiony podział ludności względem grup wiekowych obowiązuje dla danych znajdujących się w tabeli poniżej. Od 2013 roku powszechny wiek emerytalny w Polsce ulega wydłużeniu – docelowo do 67 lat (zarówno dla kobiet jak i dla mężczyzn). Zmianie ulegnie zatem struktura ludności względem ekonomicznych grup wieku (zwiększy się odsetek osób w wieku produkcyjnym).

Tabela 3: Ludność wg ekonomicznych grup wieku w gminie Sędziejowice

	wiek		
	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
2003	1 482	3 840	1 195
2004	1 491	3 861	1 181
2005	1 433	3 923	1 160
2006	1 385	3 921	1 169
2007	1 332	3 948	1 163
2008	1 282	3 950	1 170
2009	1 235	3 950	1 189
2010	1 232	3 988	1 198
2011	1 192	3 995	1 200
2012	1 155	4 007	1 226
2013	1 156	4 011	1 244
2014	1 169	3 977	1 265

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, BDL

W roku 2014 w stosunku do roku 2003 liczba ludności w wieku:

- przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 313 osób;
- produkcyjnym zwiększyła się o 137 osób;
- poprodukcyjnym zwiększyła się o 70 osób.

W gminie Sędziejowice, tak jak w większości gmin wiejskich w Polsce udział procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym jest niższy od udziału procentowego osób w wieku poprodukcyjnym, co oznacza następujący proces starzenia się społeczeństwa. Zjawisko to oznacza, że stopniowo zmniejszać się będzie w Gminie liczba osób zdolnych do pracy, podczas gdy liczba w osób w wieku poprodukcyjnym w najbliższym czasie będzie wciąż wzrastać. Tendencje te mają negatywny wpływ na rozwój gospodarczy Gminy. Oznaczają również, że coraz więcej funduszy będzie musiało być kierowanych na wydatki związane z zapewnieniem osobom starszym odpowiednich warunków do życia, w tym również na pomoc społeczną.

⌘ WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

W 2014 roku w Gminie Sędziejowice było 213 dzieci w wieku 3 – 6 lat, 157 z nich, czyli 73,7% objętych było wychowaniem przedszkolnym.

Tabela 4: Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 – 6 lat

	2010	2011	2012	2013	2014
dzieci ogółem	239	231	244	266	213
dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym	168	175	178	166	157
odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	70,3	75,8	73,0	62,4	73,7

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⌘ WYKSZTAŁCENIE

Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Sędziejowice przedstawiono za pomocą danych statystycznych pochodzących z 2002 roku (Narodowy Spis Powszechny). Dane te choć nieaktualne (GUS nie posiada bardziej aktualnych danych, nie dysponuje nimi również Urząd Gminy w Sędziejowicach), to jednak wskazują, że problemem w Gminie z pewnością był niski poziom wykształcenia mieszkańców. Niemalże 43% z nich legitymowało się tylko wykształceniem podstawowym ukończonym. Stosunkowo znaczny odsetek stanowiły osoby, które ukończyły szkołę zawodową - około 27% oraz te, które ukończyły szkołę średnią – około 18,5%.

Tabela 5: Poziom wykształcenia ludności w Gminie Sędziejowice w 2002 roku.

	liczba osób	udział w ogóle
wyższe	190	3,43%
policealne	93	1,68%
średnie razem	1 027	18,52%
średnie ogólnokształcące	247	4,45%
średnie zawodowe	780	14,06%
zasadnicze zawodowe	1 515	27,32%
podstawowe ukończone	2 369	42,72%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	352	6,35%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny Ludność 2002

Z biegiem czasu zarówno w miastach jak i na terenach wiejskich zachodzą znaczne zmiany w poziomie wykształcenia mieszkańców. Coraz więcej osób się doksztalca, również rodzice zwracają coraz większą uwagę na to, by ich dziecko było lepiej wykształcone, dzięki czemu wzrosnąć może jego poziom życia.

Dla lepszego zobrazowania obecnej sytuacji posłużono się danymi za rok 2011 dla powiatu łaskiego. Największy udział stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim i policealnym (30,89%). Osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym stanowiły 24,5% ogółu, zaś podstawowym ukończonym 24,08%. Około 13% stanowiły osoby z wykształceniem wyższym. Widać zatem znaczące zmiany w rozkładzie liczby osób osiągających dany poziom wykształcenia. Można uznać, że w podobnym kierunku zachodzą zmiany również wśród mieszkańców Gminy Sędziejowice.

Tabela 6: Poziom wykształcenia ludności w powiecie łaskim w roku 2011

Poziom wykształcenia	osoby	% ogółu
wyższe	5 709	13,09
średnie i policealne - ogółem	13 468	30,89
średnie i policealne - średnie zawodowe	6 519	14,95
średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	6 028	13,82
zasadnicze zawodowe	10 684	24,50
gimnazjalne	2 320	5,32
podstawowe ukończone	10 502	24,08
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	921	2,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny Ludność 2011

⌘ RYNEK PRACY

Poniżej przedstawiono dane statystyczne obrazujące poziom bezrobocia rejestrowanego w Gminie Sędziejowice. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z obszaru Gminy malała do 2008 roku, od 2009 roku wzrasta. Jest to dość powszechny trend wśród gmin wiejskich w województwie łódzkim. W 2014 roku w stosunku do roku 2013 liczba ta znacznie się zmniejszyła. W 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łasku zarejestrowane były 399 osoby bezrobotne z gminy Sędziejowice.

Tabela 7: Bezrobotni zarejestrowani w gminie Sędziejowice

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych												
ogółem	491	465	390	372	296	281	392	416	458	469	482	399
mężczyźni	273	250	202	195	141	139	193	211	215	255	246	198
kobiety	218	215	188	177	155	142	199	205	243	214	236	201
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym												
ogółem	12,8	12,0	9,9	9,5	7,5	7,1	9,9	10,4	11,5	11,7	12,0	10,0
mężczyźni	12,3	12,3	10,5	10,0	8,6	7,9	11,1	11,3	13,3	11,6	12,8	11,0
kobiety	13,2	11,9	9,5	9,1	6,6	6,4	9,0	9,7	9,9	11,8	11,3	9,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, BDL

W 2014 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 10%, w powiecie łaskim kształtował się na poziomie 9,6%, zaś w województwie łódzkim wyniósł 8,1%. Poziom bezrobocia w gminie Sędziejowice można uznać zatem za stosunkowo wysoki względem poziomu województwa, jednak typowy w powiecie.

3.1.3. Przyrost naturalny

Jednym z kluczowych czynników, mających wpływ na liczbę ludności zamieszkującej dany obszar jest jej ruch naturalny. Poniżej przedstawiono kształtowanie się liczby urodzeń żywych, zgonów ogółem oraz przyrostu naturalnego ludności w gminie Sędziejowice w analizowanych latach.

Tabela 8: Ruch naturalny ludności w gminie Sędziejowice

	urodzenia żywe	zgony ogółem	przyrost naturalny ⁷
2003	66	88	-22
2004	73	87	-14
2005	54	94	-40
2006	55	86	-31
2007	60	88	-28
2008	56	87	-31
2009	63	80	-17
2010	75	89	-14
2011	46	96	-50
2012	64	75	-11
2013	63	83	-20
2014	68	74	-6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, BDL

Wartości przyrostu naturalnego co roku były ujemne - liczba zgonów ogółem przewyższała liczbę urodzeń żywych. Ujemny przyrost naturalny ma znaczny negatywny wpływ na zmniejszającą się liczbę ludności zamieszkującą gminę Sędziejowice. Aby zmienić tę sytuację, konieczne jest poczynienie odpowiednich kroków ku uczynieniu Gminy bardziej atrakcyjną do pracy i życia przede wszystkim ludzi młodych i wykształconych, którzy będą tworzyć bogaty kapitał społeczny Gminy.

3.1.4. Migracja

Pozytywnym aspektem jest występujące w Gminie dodatnie saldo migracji wewnętrznych. Od 2005 roku, we wszystkich latach za wyjątkiem roku 2012 i 2014, wartości salda były dodatnie. Saldo migracji zagranicznych nie wykazuje dużych wahań. Spośród zarejestrowanych migracji

⁷ Przyrost naturalny jest to różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ogółem

w kierunku zagranicznym w 2013 roku Gminę opuściło najwięcej, bo 6 osób. W analizowanych latach saldo migracji zagranicznych w większości przypadków wynosi (0).

Tabela 9: Saldo migracji gminnych na pobyt stały

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
wewnętrzne	-5	-13	4	13	10	26	5	37	19	-5	53	-11
zagraniczne	0	0	0	0	0	0	1	0	0	-1	-6	1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, BDL

3.1.5. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna definiowana jest jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, opieki społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkaniowego. Wyróżnia się tu szkoły, szpitale, sądy, więzienia, instytucje administracji państwowej i zaznacza, że usługi infrastruktury nie mogą być importowane, a nakłady na nią są kapitałochłonne.⁸

⌘ OŚWIATA

Polityka oświatowa prowadzona w gminie doprowadziła do utworzenia nowoczesnej bazy oświatowo - sportowej. Szkoły wyposażone są w sale gimnastyczne i boiska oraz nowoczesne pracownie do nauki. Na terenie gminy znajdują się:

- 2 przedszkola,
- 2 szkoły podstawowe,
- 1 gimnazjum,
- 1 szkoła średnia,

Przedszkola funkcjonują:

- w Marzeninie: Publiczne Przedszkole w Marzeninie, wchodzące w skład Zespołu Szkół im. Jakuba Szymkiewicza w Marzeninie,
- w Sędziejowicach-Kolonii i Dobrej: Publiczne Przedszkole w Sędziejowicach wchodzące w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 1 im. Powstańców 1863 r. w Sędziejowicach.

Publiczne Przedszkole w Sędziejowicach mieści się w budynku zlokalizowanym na gminnym stadionie sportowym, który wcześniej pełnił funkcję szatni sportowej. Ze względu na braki lokalowe, budynek został zaadaptowany na przedszkole. Stan obiektu jest tak zły, że obiekt musi zostać opuszczony. Tym samym wykluczeniem społecznym zagrożone są dzieci uczęszczające do tego przedszkola, są to najmłodsi mieszkańcy następujących miejscowości w Gminie: Sobiepany, Sędziejowice, Sędziejowice- Kolonia, Przemiłów, Wola Wężykowa, Grabno, Siedlce, Stare Kozuby, Grabia, Kustrzyce, Grabica, Żagliny, Kamostek, Zamość oraz Korczyska.

⁸ Wielka encyklopedia PWN T. 12, red. J. Wojnowski, Warszawa 2002, s. 134.

W szkołach podstawowych jak i w gimnazjum liczba uczniów spada. W roku szkolnym 2012/2013 naukę pobierało 575 uczniów. W porównaniu do roku 2011/2012 liczba uczniów spadła o 15 osób.

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 im. Powstańców 1863 r. usytuowany jest przy ul. Powstańców 1863 roku nr 6 w Sędziejowicach. W skład placówki wchodzi: gimnazjum, szkoła podstawowa wraz z 2 oddziałami wychowania przedszkolnego oraz przedszkole zlokalizowane w miejscowościach Sędziejowice-Kolonia (2 oddziały) i Dobra (2 oddziały). Do niewątpliwych atutów szkoły należy:

- ogród botaniczny będący ozdobą szkoły oraz całej Gminy, otwarty w 2000 roku; na terenie ogrodu rośnie około 300 gatunków różnorodnych roślin; miejsce udostępniane jest nie tylko uczniom, ale również mieszkańcom sąsiednich powiatów (łaski, zduńskowski),
- organizowanie imprez mających na celu poprawę świadomości ekologicznej,
- dwie nowoczesne pracownie komputerowe z dostępem do Internetu,
- Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej w bibliotece szkolnej,
- 16 pracowni wyposażonych w przyłącza internetowe,
- dwie sale gimnastyczne,
- kompleks boisk z terenem rekreacyjnym wyposażonym w nowoczesny plac zabaw,
- współpraca z regionalnymi i ogólnokrajowymi stowarzyszeniami, a także z GOK w Sędziejowicach i Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz z Biblioteką Publiczną,
- różnorodność zajęć sportowych: koszykówka, siatkówka, lekkoatletyka, siłownia,
- prowadzenie zajęć muzycznych, plastycznych, tanecznych (w tym nauka tańca regionalnego),
- możliwość nauki języków obcych: angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego.

Zespół Szkół im. Jakuba Szymborskiego w Marzeninie

W skład placówki wchodzi: szkoła podstawowa wraz z 1 oddziałem wychowania przedszkolnego oraz przedszkole z 2 oddziałami. W szkole zatrudnionych jest 22 nauczycieli oraz 10 pracowników zajmujących się obsługą i administracją. Główne atuty szkoły:

- pozalekcyjne zajęcia dla zdolnych uczniów oraz dla uczniów z problemami edukacyjnymi,
- dwie pracownie informatyczne,
- monitoring wokół budynku oraz wewnątrz szkoły przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa uczniów oraz do zmniejszenia aktów wandalizmu,
- sprzęt multimedialny, taki jak: tablice multimedialne, projektory, laptopy, urządzenia wielofunkcyjne,
- kompleks sportowo-rekreacyjny przy Zespole Szkół w Marzeninie,
- boiska wielofunkcyjne (bieżnia, skocznia w dal, estrada do występów artystyczno-szkolnych i środowiskowych, ogródek jordanowski, boisko do piłki nożnej) pokryte są nawierzchnią tartanową i trawiastą,
- przy Zespole funkcjonuje Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „SUKCES”,
- możliwość uczestniczenia w obozach naukowych i językowych.

W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie obrazujące sumaryczną liczbę uczniów korzystających z zajęć wyrównawczych w 2015 roku w szkołach podstawowych oraz w gimnazjum, wg miejsca zamieszkania uczniów. Przedstawiono wskaźnik obrazujący liczbę uczniów uczęszczających na zajęcia wyrównawcze w stosunku do liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości, wskaźnik wyliczono również dla całej Gminy. Następnie kolorem oznaczono wartości powyżej przeciętnej dla Gminy, co oznacza że uczniowie zamieszkali w miejscowościach którym te wartości odpowiadają, częściej niż przeciętnie w Gminie korzystają z zajęć wyrównawczych.

Tabela 10 Uczniowie korzystający z zajęć wyrównawczych w szkołach podstawowych i w gimnazjum w Gminie Sędziejowice wg miejsca zamieszkania uczniów; wskaźnik liczba uczniów korzystających z zajęć wyrównawczych / liczba mieszkańców na danym obszarze

MIEJSCOWOŚĆ	uczniowie korzystający z zajęć wyrównawczych: SP w Sędziejowicach oraz SP Marzenin	wskaźnik dla szkół podstawowych	uczniowie korzystający z zajęć wyrównawczych w gimnazjum w Sędziejowicach	wskaźnik dla gimnazjum
Bilew	16	6,23%	0	0,00%
Brody	1	1,19%	0	0,00%
Brzeski	2	1,02%	5	2,54%
Dobra	9	3,63%	8	3,23%
Grabia	0	0,00%	1	1,01%
Grabia Trzecia	0	0,00%	0	0,00%
Grabica	1	0,59%	0	0,00%
Grabno	3	3,16%	3	3,16%
Kamostek	11	3,67%	12	4,00%
Korczyska	1	0,75%	2	1,49%
Stare Kozuby	4	1,41%	5	1,76%
Nowe Kozuby	3	1,47%	1	0,49%
Kustrzyce	4	2,11%	6	3,16%
Lichawa	3	1,08%	4	1,44%
Marzenin	20	3,31%	8	1,32%
Niecenia	1	1,41%	0	0,00%
Osiny	1	0,73%	2	1,46%
Podule	1	0,62%	1	0,62%
Pruszków	24	5,16%	15	3,23%
Przymiłów	1	0,83%	1	0,83%
Rososza	3	1,32%	6	2,63%
Sędziejowice	9	1,35%	19	2,86%
Sędziejowice-Kolonia	5	1,75%	9	3,16%
Siedlce	5	1,79%	7	2,50%
Sobiepany	1	0,89%	0	0,00%
Wola Marzeńska	1	1,56%	2	3,13%
Wola Wężykowa	2	1,06%	4	2,12%
Wrzesiny	4	3,64%	6	5,45%
Zamość	1	1,37%	0	0,00%
Żagliny	1	0,40%	3	1,19%
OGÓŁEM	138	2,16%	130	2,03%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Sędziejowicach

Zespół Szkół Rolniczych im. Władysława Grabskiego w Sędziejowicach

Zespół Szkół w Sędziejowicach jest najstarszą placówką oświatową zlokalizowaną w całym regionie sieradzkim. Zespół Szkół Rolniczych obejmuje technikum, liceum ogólnokształcące oraz zasadniczą szkołę zawodową. Placówka szkoli w takich zawodach jak: technik rolnik, technik architektury, technik żywienia oraz technik agrobiznesu. Zawsze pełniła i pełni rolę ośrodka kulturotwórczego otwartego na potrzeby środowiska, proponując uczniom i ich rodzicom różne atrakcyjne formy współpracy.

Zespół budynków mieści się na terenie parku oraz w sąsiedztwie zabytkowego dworku z początku XIX wieku. Uczniowie mogą korzystać z bezpłatnych konsultacji nauczycieli matematyki, geografii i historii.

Do szkoły ponadgimnazjalnej uczęszcza 205 uczniów. Mocnymi stronami zespołu szkół są:

- wieloletnie tradycje szkoły powiązane z wysokim poziomem nauczania,
- doskonale wyposażona sala komputerowa z szybkim Internetem oraz wysokiej klasy sprzętem, doskonale wyposażone warsztaty, gdzie odbywają się zajęcia praktyczne przygotowujące uczniów do zawodu,
- możliwość nauki dwóch języków obcych: angielskiego i rosyjskiego,
- możliwość odbycia zagranicznych praktyk zawodowych w takich krajach jak: Francja, Niemcy, Czechy, Bułgaria, Ukraina, Węgry, Rumunia.
- możliwość uzyskania uprawnień z wielu zakresów, m.in.: prawa jazdy na samochód i ciągnik, usług gastronomicznych, krawiectwa oraz spawania gazowego i elektrycznego,
- różnorodność zajęć sportowych: koszykówka, siatkówka, pływanie, lekkoatletyka, podnoszenie ciężarów,
- organizacja i udział w wielu wydarzeniach, np.: obozy sportowe, koncerty muzyki poważnej, imprezy turystyczne, wyjazdy do teatrów, wyjazdy na Międzynarodowe Targi Poznańskie, uczestnictwo w olimpiadach naukowych (Olimpiada Ekologiczna, Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Rolniczych, Olimpiada Młodych producentów Rolnych),
- własny gabinet stomatologiczny,
- usługi cateringowe dla powiatu łaskiego i powiatów sąsiednich,
- możliwość zorganizowania warsztatów, konferencji, noclegów dla gości indywidualnych, jak i grup zorganizowanych powyżej 50 osób w internacie bądź XIX – wiecznym dworku,
- termomodernizacja wszystkich obiektów w 2006 r.

⌘ OPIEKA SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Pomoc społeczną udziela Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach. Prowadzi on też Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób niepełnosprawnych, świadczący usługi pobytu dziennego dla ponad 41 podopiecznych.

Pomoc społeczna polega w szczególności na pomocy pieniężnej oraz pomocy niepieniężnej. W związku z tym GOPS wypłaca zasiłki, pożyczki oraz inne świadczenia pieniężne. Pomoc niepieniężna obejmuje m.in.: pracę socjalną, pomoc rzeczową, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze, w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz rodzinnych domach pomocy, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, szkolenia, poradnictwo rodzinne i terapię rodzinną prowadzone przez ośrodki adopcyjno-opiekuńcze. Wypłacane są również świadczenia rodzicielskie. GOPS zajmuje się także wspieraniem rodzin, poprzez asystenta rodziny i rodzinę wspierającą.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach wraz z Towarzystwem Społeczno-Kulturalnym Gminy Sędziejowice organizuje pomoc żywnościową dla najbardziej potrzebujących, w myśl Funduszu Europejskiej Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD). Paczki żywnościowe, zawierające mleko, cukier, olej, makaron i mielonkę, przekazują organizacjom charytatywnym Banki Żywności.

W Gminie działa także Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Punktem Konsultacyjnym dla rodzin w Sędziejowicach. Punkt konsultacyjny jest jednostką wspierającą społeczność lokalną Sędziejowic w problemach zapobiegania i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz zmniejszania rozmiarów już istniejących, negatywnych zjawisk, które są następstwem nadmiernego spożywania alkoholu przez mieszkańców gminy Sędziejowice. Punkt Konsultacyjny dla rodzin rozszerzył swoje działania na pomoc dzieciom i młodzieży szkolnej w gminie Sędziejowice od 2008 r., wprowadzając do placówek psychologa klinicznego i rodzinnego.

⌘ STOWARZYSZENIA

Na obszarze Gminy Sędziejowice funkcjonują następujące stowarzyszenia i organizacje:

- 11 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Gminy Sędziejowice,
- Stowarzyszenie Sołectwa Grabica,
- Stowarzyszenie „Rozwojowi, Pomysłowi i Aktywni Razem” w Podulach,
- Gminny Klub Sportowy Sędziejowice,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy SUKCES przy Zespole Szkół w Marzeninie,
- Koła Gospodyń Wiejskich.

Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Gminy Sędziejowice – organizacja pozarządowa, prowadzącą działalność społecznie użyteczną typu non-profit na rzecz mieszkańców gminy Sędziejowice.

Podstawowe cele Towarzystwa to:

- rozwijanie i propagowanie inicjatyw, postaw oraz działań sprzyjających rozwojowi społeczno-gospodarczego gminy, z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska,
- prowadzenie i wspieranie inicjatyw w zakresie niesienia pomocy społecznej zwłaszcza rodzinom i osobom będącym w trudnej sytuacji życiowej oraz osobom niepełnosprawnym, a także wyrównywania szans tych osób oraz rodzin,

- podnoszenie poziomu edukacji, oświaty i wychowania, wiedzy oraz umiejętności społeczeństwa,
- wspomaganie działalności w zakresie kultury, popularyzacji historii, tradycji i teraźniejszości gminy, w tym pozytywnych wydarzeń i ludzi
- rozwój świadomości lokalnej, obywatelskiej i kulturowej,
- ograniczenie zjawisk patologii społecznych, takich jak uzależnienia, bezdomność, agresja i przemoc w rodzinie, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- wspieranie samorządności i demokracji lokalnej,
- promocja gminy.

Towarzystwo od początku - co było głównym motywem jego powołania - ściśle współpracuje z Fundacją "Bank Żywności" w Łodzi, która realizując unijny program pomocowy PEAD (Dostarczanie Żywności Dla Najbiedniejszej Ludności UE) zorganizowała system gromadzenia i rozdziału artykułów spożywczych na rzecz organizacji pozarządowych i instytucji, niosących pomoc najuboższym mieszkańcom województwa łódzkiego. Od 2006 r., zawsze w pierwszy weekend czerwca, Towarzystwo - przy współpracy z Urzędem Gminy Sędziejowice, miejscowymi placówkami oświatowo-kulturalnymi oraz organizacjami społecznymi - organizuje Dni Gminy Sędziejowice. W kwietniu 2007 r. zapadła decyzja o utworzeniu w XIX-wiecznym dworcu w Sędziejowicach, położonym na terenie Zespołu Szkół Rolniczych im. Władysława Grabskiego, Izby Regionalnej gromadzącej pamiątki historyczne dotyczące gminy oraz szkoły. Izba została oddana do użytku w czasie Dni Gminy Sędziejowice w 2007 r. W dworcu Towarzystwo uzyskało również swoją siedzibę.

⌘ OCHRONA ZDROWIA

Na ochronę i stan zdrowia mieszkańców wpływa nie tylko poziom życia i poziom kultury zdrowotnej ale również stan środowiska naturalnego, kształtowanie się sytuacji demograficznej, rozwój systemu ochrony zdrowia i dostępność do świadczeń zdrowotnych.

Zadania z zakresu zdrowia na terenie gminy realizuje Gminny Ośrodek Zdrowia w Sędziejowicach i Ośrodek Zdrowia w Marzeninie. Ośrodki funkcjonują na wysokim poziomie i nie odbiegają od europejskich standardów.

Obiekt w Sędziejowicach jest w pełni przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich. Dostęp do usług z zakresu ochrony zdrowia zapewnia podjazd oraz winda dla osób niepełnosprawnych. Do głównych zadań Ośrodka należą:

- badania i porady lekarskie;
- leczenie;
- prowadzenie dokumentacji medycznej;
- opieka nad kobietą ciężarną i płodem, porodem oraz nad noworodkiem;
- opiekę nad zdrowym dzieckiem;
- szczepienia ochronne i inne działania zapobiegawcze;
- opiekę środowiskową i pielęgnację w domu chorego;
- rehabilitację leczniczą.

Na terenie gminy funkcjonują dwie apteki. Jedna mieści się w pobliżu Urzędu Gminy w Sędziejowicach, natomiast druga zlokalizowana jest w sołectwie Marzenin w pobliżu Ośrodka Zdrowia.

Świadczenia stomatologiczne zapewniają w gminie 3 gabinety, dwa w Sędziejowicach i jeden w Marzeninie.

⌘ KULTURA, SPORT I REKREACJA

W Gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, który czuwa nad aktywnym udziałem mieszkańców Gminy w sferze kultury. Odzwierciedleniem zaangażowania mieszkańców w działalność kulturalną są zespoły artystyczne, kółka zainteresowań. Przy Ośrodku Kultury działają:

- Zespół Pieśni i Tańca Seniorów „Ziemia Sędziejowicka”;
- Zespół Pieśni i Tańca „Sędziejowiczanie” przy Zespole Szkół Rolniczych;
- Kapela Ludowa „Grabianie”;
- Zespół Pieśni i Tańca „Mali Sędziejowiczanie”;
- Kapela Podwórkowa „Sędziej”;
- Zespół Śpiewaczy „Sędziejowiczanki”;
- Strażacka Orkiestra Dęta „Druh”;
- Studio Piosenki „Metrum”.

Celem Ośrodka jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców gminy Sędziejowice. Do głównych zadań Ośrodka należy:

- organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę;
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego i twórczości ludowej;
- organizowanie różnego rodzaju klubów zainteresowania, sekcji, zespołów, kół;
- udzielanie pomocy w zakresie organizowania życia społeczno-kulturalnego innym placówkom oraz prowadzenie własnych form pracy środowiskowej;
- organizowanie działalności rekreacyjnej;
- prowadzenie kursów tańca, muzyki, języków obcych, gry na instrumentach muzycznych, itp.;
- koordynowanie i inspirowanie działalności kulturalno-wychowawczej w zakresie organizacji imprez kulturalnych i artystycznych na terenie gminy Sędziejowice;
- udzielanie pomocy organizacyjnej i merytorycznej świetlicom i klubom wiejskim;
- rozszerzanie współpracy z zawodowymi instytucjami kultury celem upowszechniania różnorodnych form i metod działań społeczno-kulturalnych;
- podejmowanie działań we współpracy z organami samorządu gminnego i wiejskiego, gwarantujących prawidłowy rozwój życia społeczno-kulturalnego w gminie Sędziejowice.

Oprócz różnego rodzaju imprez kulturalnych mieszkańcy Gminy mają możliwość korzystania z księgozbiorów bibliotecznych. Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna z filiami w Marzeninie, w Pruszkowie i w Siedlcach, która może udostępnić ponad 24 500 woluminów oraz działającą w ramach centralnego programu „Ikonka”, czytelnię internetową.

W zakresie promowania sportu najważniejszy wpływ na społeczność lokalną mają obiekty sportowe, związane z placówkami oświatowymi (boiska, hale sportowe oraz sale gimnastyczne). Gmina Sędziejowice posiada następującą bazę dla uprawiania sportu:

- boisko sportowe w Sędziejowicach,
- boisko przyszkolne w Marzeninie,
- hala sportowa przy Zespole Szkół Rolniczych im. Władysława Grabskiego w Kolonii – Sędziejowice,
- sale gimnastyczne przy szkołach w Sędziejowicach i Marzeninie.

W Gminie, w Sędziejowicach-Kolonii znajduje się również stadion, który wymaga przeprowadzenia prac remontowych. Budynek nie spełnia jakichkolwiek norm dla obiektów sportowych. Nie mogą tu się odbywać jakiegokolwiek zawody międzygminne. Obiekt powoli popada w ruinę. Powstanie zaplecza sportowo-rekreacyjnego miałoby pozytywny wpływ na mieszkańców Gminy i podniesienie jakości ich życia.

Należy w tym miejscu zwrócić również uwagę na zły stan obiektów pełniących funkcje kulturalne w Gminie, czyli: świetlica w Kustrzycach, budynek OSP w Grabi, budynek OSP w Grabnie, budynek Domu Ludowego w Woli Wężykowej (Grabica) – obiekty te wymagają prac remontowych, tak aby mogła być w nich szerzona działalność związana z kulturą i rekreacją, które wywierają ogromny wpływ na mieszkańców. Uczestnictwo w wydarzeniach realizowanych w tych obiektach może istotnie ograniczyć wykluczenie społeczne osób nim zagrożonych .

3.1.6. Główne przemiany społeczne

Do głównych trendów zachodzących w sferze społecznej w Gminie Sędziejowice zaliczają się:

- zmniejszająca się liczba ludności, utrzymująca się od kilku lat na podobnym poziomie;
- najbardziej zaludnionymi miejscowościami są Sędziejowice, Marzenin oraz Pruszków;
- starzenie się społeczeństwa (wzrost udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, zmniejszenie się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym);
- ujemny przyrost naturalny;
- od 2009 roku zwiększa się poziom bezrobocia,
- stosunkowo niewysoki i utrzymujący się od kilku lat na podobnym poziomie odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w grupie dzieci 3 – 6 lat;
- stopniowo wzrasta poziom wykształcenia mieszkańców;

3.1.7. Charakterystyka zjawiska marginalizacji społecznej w Gminie Sędziejowice – problem patologii społecznych oraz przestępczości

❖ POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu opieki i pomocy społecznej na terenie Gminy wypełnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach.

Ośrodek jest jednostką organizacyjną Gminy Sędziejowice utworzoną Uchwałą Nr IX/46/90 Gminnej Rady Narodowej w Sędziejowicach z dnia 28 lutego 1990 roku.

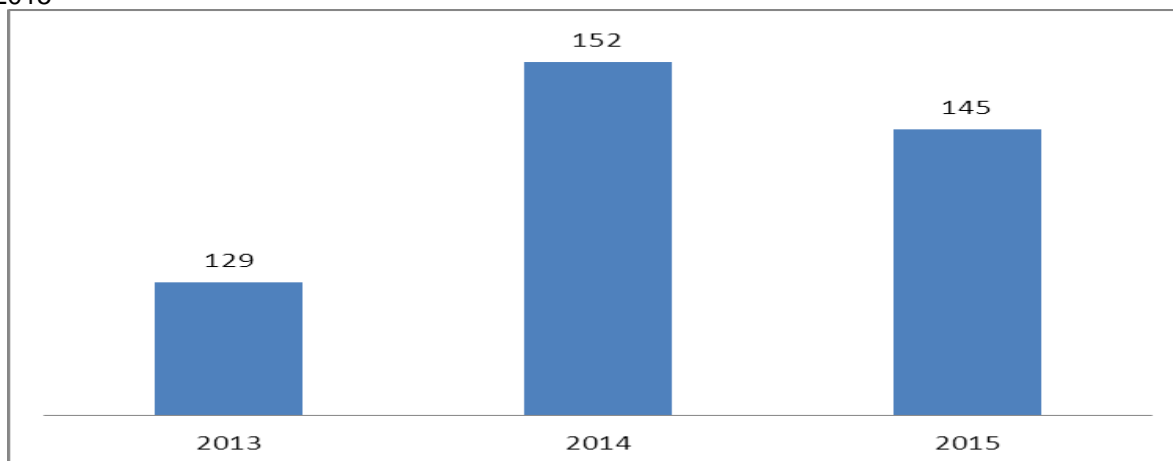
Jego działalność rozpoczęła się w lipcu 1990 r., swoim zakresem obejmuje 25 sołectw, są to: Bilew, Brzeski, Dobra, Grabia, Grabia Trzecia, Grabica, Grabno, Kamostek, Korczyska, Stare Kozuby, Kustrzyce, Lichawa, Marzenin, Niecenia, Osiny, Podule, Pruszków, Przymitów, Rososza, Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Siedlce, Sobiepany, Wrzesiny, Żagliny.

Siedzibą ośrodka jest parter prawej strony budynku Gminnego Ośrodka Kultury, przy ul. Wieluńskiej 7.

Środki na realizację zadań statutowych Ośrodka pochodzą z budżetu państwa – na zadania zlecone gminie i z budżetu gminy – na zadania własne.

W latach 2013 – 2015 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej przybierała tendencję wzrostową. W roku 2014 i 2015 odnotowano więcej rodzin objętych wsparciem, niż w roku 2013.

Wykres 1 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sędziejowice w latach 2013 – 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Sędziejowicach

Dane przedstawione przez GOPS w Sędziejowicach (tabela poniżej) wskazują, że najwięcej rodzin na obszarze Gminy jest wspieranych z powodu ubóstwa. Liczba tych rodzin wzrasta, w 2015 roku było ich 137. Kolejnym powodem udzielania pomocy jest bezrobocie, w 2015 roku objęto wsparciem 77 rodzin. Zwiększa się także liczba rodzin, którym udzielana jest pomoc z tytułu niepełnosprawności, w 2013 roku rodzin tych było 38 a w 2015 roku już 45. Znacznym problemem jest także długotrwała choroba, w ostatnim roku poddanym analizie pomocy udzielono 16 rodzinom.

Wsparcie udzielane jest także z innych powodów, jednak dotyczy znacznie mniejszej liczby rodzin. Są to głównie problemy związane z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizmem, trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz brakiem umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze. Z tytułu tych przesłanek co roku wsparcie było udzielane co najwyżej 3 rodzinom.

Tabela 11: Przesłanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin

przesłanki do udzielenia pomocy społecznej	2013	2014	2015
ubóstwo	108	138	137
niepełnosprawność	38	41	45
długotrwała choroba	13	24	16
bezrobocie	72	79	77
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	2	3	2
alkoholizm	2	1	0
potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	0
bezdomność	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	2	2
narkomania	0	0	0
sytuacja kryzysowa	0	0	0
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze	2	2	2
sieroctwo	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0
zdarzenia losowe	0	0	0

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach

POGŁĘBIONA DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ

Największa liczba rodzin otrzymujących wsparcie co roku odnotowywana była w miejscowościach Sędziejowice, Pruszków, Kamostek. W 2015 roku pomoc otrzymało ogółem 145 rodzin.

Tabela 12: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w ostatnich 3 latach,

LP	MIEJSCOWOŚĆ	2013	2014	2015	LP	MIEJSCOWOŚĆ	2013	2014	2015
1	Bilew	4	7	5	16	Niecenia	0	1	2
2	Brody-Emilianów	3	3	3	17	Osiny	7	7	6
3	Brzeski	3	5	6	18	Podule	7	4	5
4	Dobra	9	9	6	19	Pruszków	14	15	15
5	Grabia	1	2	3	20	Przymiłów	4	5	4
6	Grabia Trzecia	0	1	3	21	Rososza	3	5	6
7	Grabica	0	1	1	22	Sędziejowice	18	16	15
8	Grabno	1	1	1	23	Sędziejowice-Kolonia	1	2	2
9	Kamostek	15	14	11	24	Siedlce	3	4	3
10	Korczyska	4	4	4	25	Sobiepany	2	2	2
11	Stare Kozuby	2	5	4	26	Wola Marzeńska	1	2	3

LP	MIEJSCOWOŚĆ	2013	2014	2015	LP	MIEJSCOWOŚĆ	2013	2014	2015
12	Nowe Kozuby	0	0	0	27	Wola Wężykowa	4	4	4
13	Kustrzyce	4	7	7	28	Wrzesiny	2	2	1
14	Lichawa	3	8	7	29	Zamość	0	1	2
15	Marzenin	8	10	12	30	Żagliny	6	5	2
RAZEM							129	152	145

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach

Poniżej przedstawiono przesłanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin w poszczególnych miejscowościach gminy w latach 2013 – 2015. Ze względu na liczbę rodzin ogółem, którym udzielano pomocy wg danej przesłanki zaprezentowaną w tabeli powyżej pn. *Przesłanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin* zdecydowano, że pogłębiona diagnoza zostanie przeprowadzona dla 4 przesłanek, z tytułu których wsparcie otrzymała największa liczba rodzin, czyli: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała choroba. Pozostałe przesłanki, z tytułu których wsparcie uzyskiwały co najwyżej 3 rodziny, nie są kluczowymi zjawiskami kryzysowymi, jakie dotyczą mieszkańców Gminy.

Dane w tabelach poniżej uszczegóławiają dane w powyższej tabeli. Wynika z nich, że rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie, najczęściej otrzymują wsparcie z tytułu kilku przesłanek. Oznacza to, że gdy problemy w sferze społecznej występują, to zwykle niestety kumulują się i jedne stają się przyczyną dla występowania kolejnych. Przykładowo, w miejscowości Pruszków w 2015 roku wsparcie uzyskało ogółem 15 rodzin, przy czym: 13 z tytułu ubóstwa, 7 z tytułu bezrobocia, 4 z tytułu niepełnosprawności oraz 1 z tytułu długotrwałej choroby.

Dodatkowo, w tabeli z danymi za rok 2015 przedstawiono wskaźniki mówiące o natężeniu oraz rozkładzie przestrzennym występowania zjawisk kryzysowych (interpretacja danych znajduje się pod tabelą).

Tabela 13: Przestanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin wg miejscowości w roku 2013

		zjawiska kryzysowe –przesłanki do udzielenia pomocy społecznej			
		ubóstwo	niepełnosprawność	długotrwała choroba	bezrobocie
liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	BILEW	3	2	0	2
	BRODY	3	0	1	2
	BRZESKI	3	3	0	0
	DOBRA	7	1	0	8
	GRABIA	1	0	0	1
	GRABIA TRZECIA	0	0	0	0
	GRABICA	0	0	0	0
	GRABNO	1	1	0	0
	KAMOSTEK	12	1	1	13
	KORCZYSKA	4	2	1	1
	NOWE KOZUBY	2	0	0	1
	STARE KOZUBY	0	0	0	0
	KUSTRZYCE	3	1	0	3
	LICHAWA	2	1	0	1
	MARZENIN	6	5	0	2
	NIECENIA	0	0	0	0
	OSINY	6	2	1	4
	PODULE	6	3	0	3
	PRUSZKÓW	11	5	1	7
	PRZYMIŁÓW	4	2	0	2
	ROSOSZA	3	1	0	2
	SĘDZIEJOWICE	13	1	3	14
	SĘDZIEJOWICE-KOLONIA	1	1	0	0
	SIEDLCE	3	2	1	0
	SOBIEPANY	2	1	0	1
	WOLA MARZEŃSKA	1	1	0	0
	WOLA WĘŻYKOWA	3	0	3	1
	WRZESINY	2	0	1	1
	ZAMOŚĆ	0	0	0	0
	ŻAGLINY	6	2	0	3

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach

Tabela 14: Przesłanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin wg miejscowości w roku 2014

		zjawiska kryzysowe –przesłanki do udzielenia pomocy społecznej			
		ubóstwo	niepełnosprawność	długotrwała choroba	bezrobocie
liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	BILEW	7	2	2	3
	BRODY	3	0	1	2
	BRZESKI	5	2	0	3
	DOBRA	7	1	0	8
	GRABIA	2	0	1	1
	GRABIA TRZECIA	1	1	0	0
	GRABICA	1	0	1	0
	GRABNO	1	1	0	0
	KAMOSTEK	13	1	1	12
	KORCZYSKA	4	1	0	2
	NOWE KOZUBY	5	2	2	1
	STARE KOZUBY	0	0	0	0
	KUSTRZYCE	6	2	1	4
	LICHAWA	8	3	1	3
	MARZENIN	0	5	1	3
	NIECENIA	1	0	0	1
	OSINY	7	1	1	4
	PODULE	4	2	0	1
	PRUSZKÓW	15	5	1	7
	PRZYMIŁÓW	5	2	0	3
	ROSOSZA	5	1	1	2
	SĘDZIEJOWICE	16	2	1	13
	SĘDZIEJOWICE-KOLONIA	2	0	2	0
	SIEDLCE	4	2	1	1
	SOBIEPANY	2	1	0	1
	WOLA MARZEŃSKA	2	1	0	1
	WOLA WĘŻYKOWA	4	0	3	1
	WRZESINY	2	0	1	1
	ZAMOŚĆ	1	0	1	0
	ŻAGLINY	5	3	1	1

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach

Tabela 15: Zjawiska kryzysowe – przesłanki do udzielenia pomocy społecznej wg liczby rodzin wg miejscowości w roku 2015

miejscowość	przesłanki do udzielenia pomocy społecznej – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej				liczba mieszkańców na danym obszarze ogółem	% udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu danej przesłanki / liczba mieszkańców na danym obszarze ogółem			
	ubóstwo	niepełnosprawność	długotrwała choroba	bezrobocie		ubóstwo	niepełnosprawność	długotrwała choroba	bezrobocie
BILEW	5	2	0	3	257	1,95%	0,78%	0,00%	1,17%
BRODY	3	0	1	2	84	3,57%	0,00%	1,19%	2,38%
BRZESKI	6	2	0	4	197	3,05%	1,02%	0,00%	2,03%
DOBRA	4	2	0	4	248	1,61%	0,81%	0,00%	1,61%
GRABIA	3	0	1	1	99	3,03%	0,00%	1,01%	1,01%
GRABIA TRZECIA	3	1	1	1	35	8,57%	2,86%	2,86%	2,86%
GRABICA	1	0	1	0	170	0,59%	0,00%	0,59%	0,00%
GRABNO	1	1	0	0	95	1,05%	1,05%	0,00%	0,00%
KAMOSTEK	9	1	1	9	300	3,00%	0,33%	0,33%	3,00%
KORCZYSKA	4	1	0	2	134	2,99%	0,75%	0,00%	1,49%
NOWE KOZUBY	4	3	1	0	204	1,96%	1,47%	0,49%	0,00%
STARE KOZUBY	0	0	0	0	284	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
KUSTRZYCE	6	2	0	5	190	3,16%	1,05%	0,00%	2,63%
LICHAWA	6	5	0	2	277	2,17%	1,81%	0,00%	0,72%
MARZENIN	12	6	0	5	604	1,99%	0,99%	0,00%	0,83%
NIECENIA	2	1	0	1	71	2,82%	1,41%	0,00%	1,41%
OSINY	6	1	1	4	137	4,38%	0,73%	0,73%	2,92%
PODULE	5	2	1	2	161	3,11%	1,24%	0,62%	1,24%
PRUSZKÓW	13	4	1	7	465	2,80%	0,86%	0,22%	1,51%
PRZYMIŁÓW	4	1	0	3	120	3,33%	0,83%	0,00%	2,50%
ROSOSZA	6	1	1	4	228	2,63%	0,44%	0,44%	1,75%
SĘDZIEJOWICE	15	2	1	12	665	2,26%	0,30%	0,15%	1,80%
SĘDZIEJOWICE-KOLONIA	2	0	0	2	285	0,70%	0,00%	0,00%	0,70%
SIEDLCE	3	2	0	1	280	1,07%	0,71%	0,00%	0,36%
SOBIEPANY	2	1	0	1	112	1,79%	0,89%	0,00%	0,89%
WOLA MARZEŃSKA	3	2	0	1	64	4,69%	3,13%	0,00%	1,56%
WOLA WĘŻYKOWA	4	0	3	1	189	2,12%	0,00%	1,59%	0,53%
WRZESINY	1	0	0	0	110	0,91%	0,00%	0,00%	0,00%

miejscowość	przesłanki do udzielenia pomocy społecznej – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej				liczba mieszkańców na danym obszarze ogółem	% udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu danej przesłanki / liczba mieszkańców na danym obszarze ogółem			
	ubóstwo	niepełnosprawność	długotrwała choroba	bezrobocie		ubóstwo	niepełnosprawność	długotrwała choroba	bezrobocie
ZAMOŚĆ	2	0	2	0	73	2,74%	0,00%	2,74%	0,00%
ŻAGLINY	2	2	0	0	252	0,79%	0,79%	0,00%	0,00%
GMINA OGÓŁEM	137	45	16	77	6390	2,14%	0,70%	0,25%	1,21%

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach

W tabeli powyżej przedstawiono wskaźnik obrazujący udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu danej przesłanki w stosunku do liczby mieszkańców na danym obszarze ogółem. Wartości wskaźników podano dla każdej miejscowości oraz Gminy ogółem. Następnie kolorem oznaczono pola, w których wartości wskaźnika przekraczają bądź są równe przeciętnej wartości dla Gminy ogółem. W miejscowościach, dla których oznaczono pola występuje zatem sytuacja kryzysowa w zakresie danego zjawiska – przesłanki z tytułu której mieszkańcy otrzymują pomoc społeczną. Problemy w sferze społecznej – na podstawie informacji dotyczących pomocy udzielanej rodzinom przez GOPS – nie występowały w ogóle w rodzinach zamieszkujących miejscowość Stare Kozuby.

W oparciu o posiadane materiały i informacje ustalono zjawiska kryzysowe w zakresie pomocy społecznej, z jakimi boryka się Gmina Sędziejowice. Należą do nich zatem⁹:

Ubóstwo

„Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie mieszczącego się dochodu rodziny lub osoby w tzw. minimum socjalnym. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie minimum socjalnego.

Podstawowym czynnikiem ubóstwa jest bezrobocie. Poziom ubóstwa szczególnie jest widoczny w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł nie zarobkowych (innych niż renta i emerytura). Jednym z najczęstszych powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Sędziejowicach jest ubóstwo.” W 2015 roku 137 rodzin objęto pomocą – jako powód trudnej sytuacji uznano ubóstwo. Najwięcej rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa zamieszkuje miejscowości: Pruszków (12%), Kamostek (8%), Sędziejowice (12%), Marzenin (11%).

Bezrobocie

„Bezrobocie jest problemem złożonym i różnie definiowanym. Szerszą kategorią jest pozostawanie bez pracy lub nieaktywność zawodowa. Są to kategorie szczególnie ważne z punktu widzenia opisu klientów pomocy społecznej oraz programów adresowanych do nich w ramach tego systemu.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz „pracy na czarno”. Bezrobocie obniża standard życia i rozszerza obraz patologii społecznej. Bezpośrednio wpływa na poziom życia rodzin i prowadzi często do:

- dezintegracji rodziny,
- osłabienia więzi emocjonalnych między członkami rodziny,
- zwiększa ryzyko zaistnienia patologii życia społecznego,
- utraty poczucia bezpieczeństwa i wpływu na własne życie.

⁹ Opisy przesłanek do udzielenia pomocy społecznej zaczerpnięto ze *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sędziejowice na lata 2014-2020*

Bezrobocie jest dotkliwe nie tylko dla osób pozostających bez pracy, lecz także dla ich rodzin. W funkcjonowaniu rodzin dotkniętych bezrobociem dochodzi do poważnych zakłóceń. Negatywne zmiany mogą dotyczyć wszystkich funkcji rodziny. Negatywny wpływ bezrobocia na więź małżeńską niesie ze sobą niebezpieczeństwo osłabienia związków uczuciowych i zaburzenia ról małżeńskich i rodzicielskich. Utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstawanie napięć i konfliktów w rodzinie. Z drugiej strony, ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb. Bezrobocie rodziców nie stwarza poczucia bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie wpływa na ich dalszą edukację. Często prowadzi do rozpadu rodziny i może być zagrożeniem przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Problem bezrobocia zwłaszcza długotrwałego wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływania.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to w głównej mierze rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na aktywne poszukiwanie zatrudnienia i pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego. Forma, wysokość i okres wypłacania świadczenia powinna być uzależniona od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Na sytuację osób bezrobotnych wpływa zarówno wiek jak i poziom wykształcenia. (...)

Z danych statystycznych wynika, że najliczniejszą grupę bezrobotnych na terenie Gminy Sędziejowice stanowią osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj.:

- osoby do 25 roku życia,
- długotrwale bezrobotni,
- osoby po 50 roku życia,
- bez kwalifikacji zawodowych,
- bez doświadczenia zawodowego,
- bez wykształcenia średniego.

W walce z bezrobociem znaczną rolę odgrywa Powiatowy Urząd Pracy w Łasku. Oferta działań adresowanych do bezrobotnych jest znaczna. Obejmuje między innymi: szkolenia, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, jednorazową pomoc na podjęcie działalności gospodarczej.

Działania Gminy w zakresie walki z bezrobociem obejmują głównie:

- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu gminy i przedsiębiorczości mieszkańców,
- organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych,
- organizowanie prac społecznie użytecznych.”

W 2015 roku pomocą objęto 77 rodzin. Rozkład liczby rodzin korzystających z pomocy z tytułu bezrobocia przedstawia się podobnie jak w przypadku ubóstwa. W 2015 roku było to (w ogóle rodzin, które otrzymały z tego powodu wsparcie) 15,5% rodzin z miejscowości Sędziejowice, 11,6% z miejscowości Kamostek i około 9% z miejscowości Pruszków.

Ponadto, zwrócono uwagę na fakt, że: „Wśród wielu zewnętrznych czynników zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, na pierwszy plan wysuwają się bezrobocie i ubóstwo. Bezrobocie stanowi główne uwarunkowanie wykluczenia społecznego i zaburza wypełnianie

ekonomicznej funkcji rodziny. Rodzice skupiając się na zaspokajaniu najbardziej podstawowych potrzeb, nie są w stanie zaspokoić potrzeb wyższego rzędu, a to z kolei hamuje rozwój jej członków. Długotrwałe pozostawanie bez pracy najczęściej prowadzi do narastania wewnętrznych konfliktów w rodzinie, różnego typu uzależnień, przemocy domowej, pogorszenia stosunków między jej członkami a tym samym jest przyczyną nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.”

Niepełnosprawność

„Jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata jest niepełnosprawność. Wiąże się to z powszechności i rozmiaru tego zjawiska. Z niepełnosprawnością wiąże się niejednokrotnie tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie. Zauważa się systematyczny wzrost liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy.

Ma to również odzwierciedlenie w liczbie korzystających z pomocy społecznej. Najczęstszymi problemami, z jakimi spotykają się w swojej codziennej egzystencji osoby niepełnosprawne to:

- utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji,
- utrudnienia architektoniczne i komunikacyjne,
- pogarszanie się sytuacji ekonomicznej,
- bariery psychologiczne.

Na terenie gminy Sędziejowice zamieszkuje szacunkowo 200 osób niepełnosprawnych, legitymujących się stosownym dokumentem potwierdzającym stopień niepełnosprawności oraz ok. 60 osób niepełnosprawnych biologicznie. (...)

Osoby niepełnosprawne napotykają liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Problem osób niepełnosprawnych w gminie jest bliski zarówno pracownikom samorządowym jak i społeczności lokalnej. Tym problemem na terenie gminy zajmują się: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Gminny Ośrodek Zdrowia i organizacje pozarządowe. Działania tych podmiotów zmierzają do zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych, rehabilitacji, likwidacji barier architektonicznych a także działań integrujących osoby niepełnosprawne ze społecznością lokalną.

Ośrodek wraz z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w dalszym ciągu będzie podejmował działania zmierzające do wyrównywania szans i integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz umożliwiania im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym i wspieraniu ich rodzin. Istotną rolę w systemie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, zwłaszcza młodych, odgrywają usługi udzielane w Środowiskowym Domu Samopomocy. Dom oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym z zaburzeniami psychicznymi niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w środowisku. Realizacja tego celu odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania:

- umiejętności wykonywania czynności dnia codziennego oraz zaradności osobistej,
- psychofizycznych sprawności oraz podstawowych specjalistycznych umiejętności zawodowych.

Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy jest całkowicie finansowana jako zadanie zlecone ze środków Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego. Środowiskowy Dom Samopomocy przeznaczony jest dla 40 osób niepełnosprawnych. Rehabilitacja odbywa się zgodnie z indywidualnym programem, którego celem jest poprawa i rozwój kondycji fizycznej i psychicznej uczestników, aktywizacja i przygotowanie do życia w społeczeństwie. Terapia prowadzona jest w zakresie samoobsługi i czynności dnia codziennego, pokonywania trudności związanych z radzeniem sobie w różnych skomplikowanych sytuacjach."

W przypadku niepełnosprawności liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej rozkłada się w miejscowościach Gminy równomiernie.

Problemem w Gminie jest również długotrwała choroba mieszkańców. Tutaj podobnie jak w przypadku niepełnosprawności liczba rodzin korzystających ze wsparcia rozkłada się stosunkowo równomiernie. Więcej niż jedna rodzina korzystała z tego tytułu ze wsparcia w miejscowościach Wola Wężykowa oraz Zamość.

Sytuacja osób starszych

„Liczba osób starszych, emerytów, rencistów z roku na rok zwiększa się. Prognozy demograficzne wskazują, że w kolejnych latach procent osób w starszym wieku w całej populacji będzie systematycznie wzrastać.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć: samotność, przewlekłą chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Zmieniająca się struktura i funkcje współczesnej rodziny nie sprzyjają kształtowaniu się warunków do sprawowania opieki nad sędziwym członkiem rodziny. Coraz częściej osoby starsze tworzą jednoosobowe gospodarstwo domowe, a jeśli już mieszkają razem z dziećmi, to przede wszystkim ich świadczenia emerytalne stanowią źródło pewnego i stałego dochodu rodzin wielopokoleniowych.

Ludzie starsi objęci systemem pomocy społecznej w Sędziejowicach korzystają z form wsparcia takich jak:

- pomoc finansowa,
- pomoc materialna,
- pomoc w formie pracy socjalnej,
- pobytu w środowiskowym domu samopomocy.

Starość jest okresem trudnym, człowiek musi zostać do niej odpowiednio przygotowany. Znamieną rolę w tym procesie odgrywają instytucje wspierające osoby starsze, rodzina, znajomi i cała społeczność.

W związku z postępującym procesem starzenia się ludności naszego kraju następuje systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Analogiczną sytuację można zaobserwować również w naszej gminie. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 22% ogółu mieszkańców. Zwiększa się również zapotrzebowanie na usługi opieki instytucjonalnej. W 2013 roku 7 osób starszych, chorych wymagających całodobowej opieki i pielęgnacji z terenu Gminy przebywało w domach pomocy społecznej.

Aktywizacja i integracja w środowisku lokalnym osób w wieku poprodukcyjnym powinna być realizowana poprzez promowanie i wspieranie rozwiązań służących pełniejszej integracji społecznej. Przede wszystkim chodzi o wzmacnianie różnych form samoorganizacji, samodzielności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Ważne są także działania wspierające więzi między pokoleniowe i poczucie odpowiedzialności młodszych pokoleń za osoby starsze z otoczenia rodzinnego i sąsiedzkiego.

W pomocy społecznej dąży się do tego, aby działania podejmowane dla tej grupy osób przyczyniły się do większej aktywności, samodzielności i utrzymania kondycji psychofizycznej osób starszych na jak najwyższym poziomie. W większym zakresie wykorzystanie zasobów intelektualnych i twórczych osób starszych do aktywizacji środowiska lokalnego.”

Przemoc w rodzinie

„Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie wymaga zintegrowanego działania wielu instytucji i podmiotów wykonujących zadania z tego zakresu. Analiza danych zgromadzonych w GOPS pozwala stwierdzić, że poziom korzystania z pomocy społecznej przez rodziny dotknięte przemocą jest niewielki. W latach 2011 – 2013 z różnych form wsparcia korzystało: w 2011 roku – 2 rodziny, 2012 – 8 rodzin i 2013 – 11 rodzin.”, w roku 2014 – 15 rodzin, a w 2015 – 7 rodzin. Nie można mówić o tym, aby zjawisko to było szczególnie nasilone w którejś z miejscowości. W jednej z nich występuje w 2 rodzinach, a w pozostałych przypadkach dotyczy różnych miejscowości. „Przemoc w rodzinie to wciąż temat tabu, dlatego ofiarom przemocy tak trudno uzyskać fachową pomoc. Pomoc ofiarom przemocy ułatwiają działania w ramach procedury „Niebieskiej Karty”, która jest dokumentem służbowym wypełnianym przez funkcjonariusza policji lub pracownika socjalnego.

Ułatwia ona uporządkowaną rejestrację wydarzeń. Pomaga w prowadzeniu działań prewencyjnych wobec rodziny, w której dochodzi do przemocy. Dokumentacja „Niebieskiej Karty” jest wykorzystywana i stanowi podstawę przy kierowaniu sprawy na drogę postępowania sądowego. W roku 2010 został uchwalony Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Powołano Zespół Interdyscyplinarny, którego głównym zadaniem jest tworzenie gminnego systemu pomocy ofiarom przemocy domowej przy współpracy różnych osób, instytucji i organizacji. Podejmowane działania Zespołu służą zwiększeniu świadomości społecznej na temat przemocy domowej, motywowaniu ofiar przemocy w rodzinie do żądania ochrony swoich praw i szukania pomocy. W ramach gminnego programu rozwiązywania problemów alkoholowych funkcjonuje Punkt Konsultacyjny udzielający porad psychologicznych i porad w ramach terapii ds. uzależnień.

Zdaniem pracowników socjalnych działania zapobieganiu przemocy domowej powinny być oparte o systematyczną wymianę informacji i współpracę z samorządem lokalnym, Policją, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Konieczne jest w dalszym ciągu prowadzenie działań profilaktyczno-edukacyjnych w Gminie w celu systematycznego uświadamiania mieszkańców odnośnie problemu przemocy w rodzinie, w większym zakresie wykorzystywanie procedur „Niebieskiej Karty” i ścisła współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym na rzecz poprawy skuteczności działań wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie.”

Uzależnienia

„Alkoholizm to zjawisko, które dotyka wielu mieszkańców naszej gminy w różnym wieku, niezależnie od miejsca zamieszkania, płci, wykształcenia. Nadużywanie alkoholu prowadzi do dezintegracji rodziny, jest przyczyną przemocy domowej, sprzyja powstawaniu nieformalnych grup społecznych stanowiących zagrożenie dla ładu i bezpieczeństwa publicznego.

Podstawą prawnych działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Na terenie Gminy Sędziejowice działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Kierunki działań wyznaczone przez Gminną Komisję obejmują w szczególności:

- propagowanie modelu „trzeźwego stylu życia” poprzez tworzenie systemu oddziaływań profilaktycznych w procesie wychowawczym dzieci i młodzieży,
- zapewnienie mieszkańcom gminy możliwości uzyskania wsparcia oraz profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu problemów wynikających z nadużywania alkoholu,
- podejmowanie działań ukierunkowanych na grupy osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,
- podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia rozmiarów i dotkliwości problemów jakie niesie ze sobą nadużywanie alkoholu,
- organizacja różnych form wsparcia osobom uzależnionym i ich najbliższym.”

Co istotne, problem alkoholizmu jest w Gminie o wiele większy, niż to wynika z liczby rodzin, którym udzielana jest pomoc społeczna. Nie każda rodzina, w której jest nadużywany zgłasza ten fakt oficjalnie. Alkoholizm jest problemem wstydliwym, do którego trudno się przyznać, a jeszcze trudniej prosić o pomoc. Rozmowy z pracownikami Urzędu Gminy wskazują na znaczną rangę tego problemu w Gminie.

❖ AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW

Miernikiem aktywności lokalnych społeczności może być zaangażowanie mieszkańców w działania realizowane na obszarze ich sołectw. W tabeli poniżej przedstawiono udział mieszkańców w zebraniach sołeckich w 2015 roku. Zaprezentowano liczbę pełnoletnich mieszkańców oraz liczbę mieszkańców uczestniczących w zebraniach w ramach danego sołectwa. Przedstawiono wskaźnik mówiący o udziale liczby mieszkańców uczestniczących w zebraniach w stosunku do liczby pełnoletnich mieszkańców danego sołectwa, wskaźnik wyliczono także dla całej Gminy. Kolorem oznaczono wartości wskaźnika poniżej przeciętnej dla Gminy, co oznacza że w miejscowościach którym wartości te odpowiadają aktywność społeczna mieszkańców jest mniejsza niż przeciętnie w Gminie.

Tabela 16 Uczestnictwo w zebraniach sołeckich w gminie Sędziejowice

Lp.	sołectwo	liczba pełnoletnich mieszkańców	liczba mieszkańców uczestniczących w zebraniach	% udział mieszkańców uczestniczących w zebraniach w stosunku do liczby pełnoletnich mieszkańców na danym obszarze
1	Bilew	203	25	12,32%
2	Brzeski	155	22	14,19%
3	Dobra	208	22	10,58%
4	Grabia	86	18	20,93%
5	Grabia Trzecia	30	3	10,00%
6	Grabica (Grabica; Wola Wężykowa)	299	39	13,04%
7	Grabno (Grabno; Zamość)	145	22	15,17%
8	Kamostek	233	27	11,59%
9	Korczyska	109	30	27,52%
10	Kozuby (Stare Kozuby; Nowe Kozuby)	409	44	10,76%
11	Kustrzyce	150	17	11,33%
12	Lichawa	225	34	15,11%
13	Marzenin	502	57	11,35%
14	Niecenia (Niecenia; Wola Marzeńska)	111	14	12,61%
15	Osiny	116	18	15,52%
16	Podule	137	16	11,68%
17	Pruszków	375	39	10,40%
18	Przymiłów	108	15	13,89%
19	Rososza	188	30	15,96%
20	Sędziejowice	536	57	10,63%
21	Sędziejowice-Kolonia (Sędziejowice-Kolonia; Brody)	308	31	10,06%
22	Siedlce	235	28	11,91%
23	Sobiepany	101	14	13,86%
24	Wrzesiny	86	10	11,63%
25	Żagliny	200	24	12,00%
Gmina ogółem		5255	656	12,48%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Sędziejowice

Kolejnym miernikiem aktywności lokalnych społeczności jest frekwencja wyborcza mieszkańców. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku w Gminie była wyższa niż średnie w kraju (47,21%) i wyniosła 53,63%. W tabeli poniżej przedstawiono okręgi wyborcze na obszarze Gminy, ich granice – miejscowości w ramach danego okręgu, oraz frekwencję wyborczą mieszkańców. Uzyskane dane odniesiono do średniej dla Gminy i oznaczono te miejscowości, w których frekwencja była niższa niż średnia dla Gminy.

Tabela 17 Aktywność wyborcza mieszkańców gminy Sędziejowice w wyborach samorządowych w 2014 roku

okręg wyborczy	granice okręgu wyborczego – miejscowości w Gminie	liczba oddanych głosów	liczba mieszkańców uprawnionych do głosowania w okręgu	oddane głosy / liczba mieszkańców uprawnionych do głosowania w okręgu
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1 w Sędziejowicach, Powstańców 1863 roku 6, 98 – 160 Sędziejowice	Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Brody, Sobiepany	535	954	56,08
Świetlica Wiejska w Osinach, Osiny 17A, 98 – 160 Sędziejowice	Korczyśka, Osiny, Żagliny	231	421	54,87%
Zespół Szkół w Marzeninie, Marzenin Łaska 7, 98 – 160 Sędziejowice	Bilew, Kustrzyce, Marzenin, Niecienia, Wola Marzeńska, Rososza, Wrzesiny	584	1227	47,60%
Remiza OSP w Pruszkowie, Pruszków Główna 16, 98 – 160 Sędziejowice	Dobra, Pruszków	289	585	49,40%
Remiza OSP w Grabu, Grabia 23, 98 – 160 Sędziejowice	Brzeski, Grabia, Grabia Trzecia, Przymiłów	195	378	51,59%
Remiza OSP w Grabnie, Grabno 2, 98 – 160 Sędziejowice	Grabica, Wola Wężykowska, Grabno, Zamość, Podule, Siedlce	496	814	60,93%
Gminny Ośrodek Kultury w Sędziejowicach, Sędziejowice Wieluńska 7, 98 – 160 Sędziejowice	Kamostek, Nowe Kozuby, Stare Kozuby, Lichawa	478	856	55,84%
GMINA OGÓŁEM		2808	5235	53,63%

❖ PODSUMOWANIE

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze Gminy Sędziejowice w sferze społecznej zaliczają się: ograniczenia w uczestnictwie w sferze sportu, kultury i rekreacji - zły stan infrastruktury sportowej i infrastruktury kultury, dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym z tytułu likwidacji przedszkola w Sędziejowicach-Kolonii, braki w nauczaniu wśród uczniów, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezrobocie oraz niska aktywność społeczna mieszkańców.

W tabeli poniżej zebrano wszystkie zjawiska negatywne występujące w Gminie w sferze społecznej. Znakiem „X” oznaczono miejscowości w Gminie, w których zjawisko jest bardziej nasilone niż przeciętnie w Gminie lub gdzie dostrzeżono taki problem. Następnie zsumowano liczbę występujących zjawisk negatywnych i wyliczono średnią dla Gminy. Dzięki temu wyznaczono miejscowości, w których występuje większe niż przeciętnie nasilenie zjawisk negatywnych w sferze społecznej (wartości oznaczone kolorem odpowiadają tym miejscowościom), są to: Brody, Brzeski, Dobra, Grabia, Grabia Trzecia, Grabno, Kamostek, Kustrzyce, Podule, Pruszków, Przymiłów, Rososza, Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Siedlce, Wola Marzeńska oraz Wola Wężykowska.

Tabela 18 Zjawiska kryzysowe w gminie Sędziejowice wg miejscowości – rozkład przestrzenny

	Bilew	Brody	Brzeski	Dobra	Grabia	Grabia Trzecia	Grabica	Grabno	Kamostek	Korczyska	Kustrzyce	Lichawa	Marzenin	Niecenia	Nowe Kozuby	Osiny	Podule	Pruszków	Przymiół	Rososza	Sędziejowice	Sędziejowice-Kolonia	Siedlce	Sobiepany	Stare Kozuby	Wola Marzeńska	Wola Wężykowa	Wrzesiny	Zamość	Żagliny	GMINA RAZEM
ograniczenia w uczestnictwie w sferze sportu, kultury i rekreacji - zły stan infrastruktury sportowej i infrastruktury kultury					X			X			X											X					X				5
dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym z tytułu likwidacji przedszkola					X		X	X	X	X	X								X		X	X	X	X	X		X		X	X	15
braki w nauczaniu wg. miejsca zamieszkania uczniów – szkoły podstawowe	X	X		X				X	X			X	X		X			X			X	X	X		X		X	X	X		16
braki w nauczaniu wg. miejsca zamieszkania uczniów – gimnazjum			X	X				X	X		X							X		X	X	X	X			X	X	X			13
ubóstwo		X	X		X	X			X	X	X	X		X		X	X	X	X	X	X					X			X		17
niepełnosprawność	X		X	X		X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X		X				X	19
długotrwała choroba		X			X	X	X		X						X	X	X			X							X		X		11
bezrobocie		X	X	X		X			X	X	X			X		X	X	X	X	X	X					X					15
niska aktywność społeczna mieszkańców – udział w zebraniach sołeckich poniżej średniej dla Gminy	X	X		X		X			X		X		X		X		X	X			X	X	X		X			X		X	16
niska aktywność	X		X	X	X	X					X		X	X				X	X	X						X		X			13

	Bilew	Brody	Brzeski	Dobra	Grabia	Grabia Trzecia	Grabica	Grabno	Kamostek	Korczyska	Kustrzyce	Lichawa	Marzenin	Niecenia	Nowe Kozuby	Osiny	Podule	Pruszków	Przymiłów	Rososza	Sędziejowice	Sędziejowice-Kolonia	Siedlce	Sobiepany	Stare Kozuby	Wola Marzeńska	Wola Wężykowa	Wrzesiny	Zamość	Żagliny	GMINA RAZEM
społeczna mieszkańców – udział w wyborach samorządowych poniżej średniej dla Gminy																															
RAZEM	4	5	5	6	5	6	2	5	7	4	8	3	4	4	4	4	5	7	5	5	6	5	5	2	3	5	5	4	4	3	140
średnia arytmetyczna dla Gminy	4,67																														

3.1.8. Problemy i wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne zidentyfikowane w sferze społecznej

⌘ PROBLEMY

Problemy społeczne są podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Opisane poniżej problemy występują w całej Gminie Sędziejowice, jednak na poszczególnych obszarach można zauważyć ich większą intensywność.

Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich. Grupy poważnie zagrożone wykluczeniem społecznym występują głównie w miejscowościach: Brody, Brzeski, Dobra, Grabia, Grabia Trzecia, Grabno, Kamostek, Kustrzyce, Podule, Pruszków, Przemiłów, Rososza, Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Siedlce, Wola Marzeńska oraz Wola Wężykowa. W szczególności do grup tych zaliczają się:

- Dzieci i młodzież wypadająca z systemu szkolnego – oddalenie od Łodzi i innych miast akademickich powoduje, że rodzice z rodzin ubogich nie mogą podźwignąć ciężaru finansowego utrzymania dziecka podczas nauki na studiach.
- Osoby długookresowo bezrobotne (występuje szczególny problem bezrobocia wśród kobiet) - problem dotyczy głównie osób z niskimi kwalifikacjami, często problem łączy się z alkoholizmem. Wśród kobiet powodem pozostawania bez pracy jest macierzyństwo i brak rozwiniętej sieci przedszkoli.
- Osoby uzależnione od alkoholu (nie istnieje duży problem narkotykowy, osoby zamieszkałe w Gminie spożywają głównie alkohol. Problem ten należy uznać za kluczowy w sferze społecznej),
- Dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych (Dzieci są najbardziej wykluczoną grupą społeczną na wskazanym terenie, a to właśnie one mogą ożywić miejscowości, zmienić ich oblicze, dlatego należy w szczególności zwrócić uwagę na rozwój potencjału najmłodszych. Problemem jest również brak postaw edukacyjnych wśród tych dzieci. Rodzice bardzo rzadko zachęcają dzieci do nauki i doskonalenia, właśnie te dzieci za kilkanaście lat zasilą szeregi bezrobotnych),
- Kobiety pozostające poza rynkiem pracy (W miejscowościach pokutuje jeszcze zwyczaj nie podejmowania pracy przez kobiety. Kobieta zajmuje się domem, dzieckiem. W dzisiejszych realiach bardzo szybko prowadzić to może do ubóstwa i całkowitej marginalizacji kobiety, w miejscowościach dochodzi problem braków w podstawowej edukacji przedszkolnej),
- Ofiary patologii życia rodzinnego (alkoholizm, ubóstwo, doprowadzają do licznych patologii, patologia bardzo często łączy się właśnie z ubóstwem),
- Osoby o niskich kwalifikacjach,
- Osoby bezrobotne (bezrobocie występuje głównie wśród osób o niskich kwalifikacjach, są to bardzo często osoby długotrwale bezrobotne),

- Żyjący w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych (część tkanki mieszkaniowej Gminy należy do niezwykle zdegradowanej, wiele domów potrzebuje pilnych remontów. Jest to szczególnie widoczne w Sędziejowicach-Kolonii, Grabnie, Pruszkowie).

Największym problemem społecznym Gminy Sędziejowice jest ubóstwo (w całej Gminie w 2015 roku pomoc otrzymywało 108 rodzin). Jeśli mówimy o strukturyzacji ubóstwa, to przede wszystkim można na to popatrzeć przez różnorakie przyczyny powstawania ubóstwa na terenie Gminy. Jak pokazują statystyki problem ubóstwa występuje w całej Gminie jednak w poszczególnych miejscowościach jest bardziej skumulowany. Główną przyczyną ubóstwa w Gminie jest bezrobocie (w gminie w 2015 roku pomoc społeczną związaną z bezrobociem otrzymywały 72 rodziny).

Przeważnie ubóstwo określane jest jako stan, w którym osobie lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie potrzeb uznanych w danym społeczeństwie za niezbędne. Granica tych potrzeb jest już jednak pojęciem względnym.

Co prawda poziom wykształcenia osób związanych z rolnictwem w całej Gminie Sędziejowice ulega systematycznej poprawie, niestety jest on nadal niższy niż wśród mieszkańców gmin, a wykształcenie rolników często pozostaje na bardzo niskim poziomie ogólnym i fachowym. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest częste kończenie nauki na niższym poziomie (przeważnie zasadniczej szkoły zawodowej) oraz niższy ogólny poziom kształcenia szkolnego i przedszkolnego na wsi. Cieszy fakt, że system oświaty na terenie całej Gminy jest wydolny a zajęcia lekcyjne prowadzone zazwyczaj na wysokim poziomie merytorycznym. Nauczyciele prowadzą doskonalenie zawodowe, co wymiennie wpływa na poziom całej edukacji. Występująca często zła sytuacja materialna rodzin wiejskich ogranicza wybór szkoły średniej lub wyższej do tych znajdujących się w najbliższej okolicy, co pozwala wyeliminować koszty związane z zamieszkaniem poza domem. Pomimo obserwowanej w ostatnich latach pozytywnej tendencji w Gminie, jaką jest stały wzrost odsetka osób z wykształceniem ponadpodstawowym, wsparcia wymagają osoby z najniższymi dochodami. Dzieci z tych rodzin potrzebują zarówno wsparcia materialnego jak i psychologicznego. Zjawisko to łączy się bowiem ściśle z ubóstwem. Dzieci powinny być podstawowym obiektem działań rewitalizacyjnych. To budowanie podstaw społecznych u tej grupy, ich edukacja, w okresie długoterminowym mogą przynieść wymierne korzyści dla gminy.

Głównym problemem Gminy jest brak nowoczesnej bazy przedszkolnej. Przedszkole zlokalizowane w miejscowości Sędziejowice-Kolonia jest w fatalnym stanie infrastrukturalnym i jest przeznaczone do zamknięcia. Spadnie jakość kształcenia, a młode matki będą musiały zrezygnować z pracy. Jest to podstawowy problem całej Gminy. Budowa nowego, nowoczesnego przedszkola powinna stać się głównym elementem rewitalizacji.

Konsekwencją niższego poziomu wykształcenia właścicieli gospodarstw rolniczych w Gminie jest między innymi mniejsza ich aktywność społeczno-zawodowa, większe trudności ze znalezieniem alternatywnego miejsca pracy poza rolnictwem oraz wspomniany niski poziom dochodów. Poziom posiadanej wiedzy determinuje występowanie postaw przedsiębiorczych, które polegają na prowadzeniu efektywnej organizacji gospodarczej i ułatwiają poszukiwanie nowych rozwiązań technologicznych, nowych rynków zbytu, oraz niekonwencjonalnych systemów organizacji produkcji

Niski wskaźnik wykształcenia występujący w całej Gminie hamuje powstawanie małych i średnich przedsiębiorstw. W miejscowościach: Sędziejowice-Kolonia, Kustrzyce, Grabia, Grabno oraz Wola Wężykowa przedsiębiorczość praktycznie nie występuje. W każdej z nich nie istnieje rozwinięta działalność pozarolnicza.

Niski poziom wykształcenia na wsi determinuje występowanie nadmiernych zasobów siły roboczej w rolnictwie, których miernikiem jest liczba osób utrzymujących się głównie z własnej pracy w gospodarstwie. Występujący w polskim rolnictwie systematyczny proces obniżania zatrudnienia ma przebieg zdecydowanie mniej dynamiczny w porównaniu do innych krajów europejskich. Jednakże należy zauważyć, że pomimo ogólnie wysokiego zatrudnienia w polskim rolnictwie występują regiony kraju, gdzie mamy do czynienia z problemem wyludniania się obszarów wiejskich i brakiem następców w gospodarstwach. Dotyczy to w znacznej mierze Gminy Sędziejowice. Występuje tu wiele gospodarstw małych, nieefektywnych. Bardzo trudno w tym przypadku utrzymać rodzinę. To właśnie strefy rolnicze zostały uznane za szczególnie wymagające działań ratunkowych.

⌘ POTRZEBY REWITALIZACYJNE

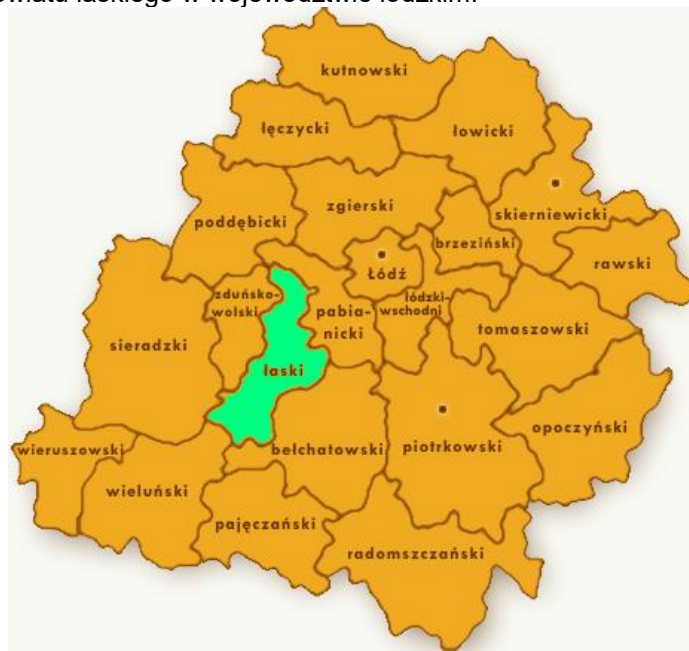
- Edukacja i dokształcanie dzieci i młodzieży;
- Edukacja, dokształcanie, aktywizacja osób bezrobotnych, w tym w szczególności kobiet;
- Wsparcie dla dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych;
- Potrzeba zapewnienia bezpiecznych miejsc dla rozwoju kultury, sportu i rekreacji mieszkańców;

3.2. Położenie Gminy i zagospodarowanie przestrzenne

3.2.1. Położenie geograficzne i powiązania komunikacyjne

Gmina Sędziejowice położona jest w granicach administracyjnych powiatu łaskiego, w województwie łódzkim. Powiat zlokalizowany jest w centralnej części województwa, na południowo-zachód od miasta Łodzi.

Mapa 1: Położenie powiatu łaskiego w województwie łódzkim.

Gmina Sędziejowice położona jest w centralnej części powiatu, zajmuje powierzchnię 12002,43 ha, co stanowi 19,42% powiatu łaskiego. Lokalizację Gminy obrazuje mapa poniżej.

Mapa 2: Gminy powiatu łaskiego, położenie gminy Sędziejowice

Gmina Sędziejowice obejmuje 30 miejscowości zorganizowanych w ramach 25 sołectw, do których należą:

Tabela 19: Sołectwa oraz miejscowości zlokalizowane w gminie Sędziejowice.

Lp.	Sołectwa	Wsie
1.	Bilew	Bilew
2.	Brzeski	Brzeski
3.	Dobra	Dobra
4.	Grabia	Grabia
5.	Grabia Trzecia	Grabia Trzecia

Lp.	Sołectwa	Wsie
6.	Grabica	Grabica; Wola Wężykowa
7.	Grabno	Grabno; Zamość
8.	Kamostek	Kamostek
9.	Korczyska	Korczyska
10.	Kozuby	Stare Kozuby; Nowe Kozuby
11.	Kustrzyce	Kustrzyce
12.	Lichawa	Lichawa
13.	Marzenin	Marzenin
14.	Niecenia	Niecenia; Wola Marzeńska
15.	Osiny	Osiny
16.	Podule	Podule
17.	Pruszków	Pruszków
18.	Przymiłów	Przymiłów
19.	Rososza	Rososza
20.	Sędziejowice	Sędziejowice
21.	Sędziejowice-Kolonia	Sędziejowice-Kolonia; Brody
22.	Siedlce	Siedlce
23.	Sobiepany	Sobiepany
24.	Wrzesiny	Wrzesiny
25.	Żagliny	Żagliny

Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Sędziejowicach, bip.gminasedziejowice.pl

Powierzchnię poszczególnych miejscowości w Gminie przedstawia tabela poniżej.

Tabela 20: Powierzchnia poszczególnych miejscowości w Gminie Sędziejowice

Miejscowość	Powierzchnia [ha]
Bilew	388,92
Brody-Emilianów	277,12
Brzeski	432,74
Dobra	490,58
Grabia, Grabia Trzecia	403,48
Grabica	390,05
Grabno	237,08
Kamostek	487,18
Korczyska	473,98
Kozuby Stare i Nowe	602,31
Kustrzyce	257,96
Lichawa	263,13
Marzenin	434,62
Niecenia	396,48
Osiny	353,02
Podule	605,61
Pruszków	760,96
Przymiłów	262,75
Rososza, Wola Marzeńska	206,85
Sędziejowice	973,74
Sędziejowice-Kolonia	164,59

Miejscowość	Powierzchnia [ha]
Siedlce	593,85
Sobiepany	321,21
Wola Wężykowa	421,49
Wrzesiny	157,01
Zamość	214,97
Żagliny	1 430,75
OGÓŁEM	12 002,43

Źródło: Urząd Gminy Sędziejowice

Poniżej przedstawiono mapę gminy Sędziejowice.

Mapa 3: Mapa gminy Sędziejowice

Źródło: Strona internetowa gminy Sędziejowice, gminasedziejowice.eu

Odległość miejscowości Sędziejowice od wybranych ośrodków miejskich wynosi:

- Łódź – 54 km,
- Łask – 14 km,
- Zduńska Wola – 17 km,
- Wieluń – 50 km,
- Bełchatów – 33 km,
- Piotrków Trybunalski – 58 km.

Poniżej przedstawiono położenie Gminy względem najbliższych jej miejscowości i miast.

Mapa 4: Położenie gminy Sędziejowice względem innych miast

Źródło: Mapy Google, www.google.pl/maps/place/Sędziejowice

3.2.2. Sfera środowiskowa - zasoby środowiska przyrodniczego

⌘ POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE, UKSZTAŁTOWANIE POWIERZCHNI

„Obszar gminy leży w obrębie jednostki fizyczno-geograficznej pasa Nizin Środkowopolskich, w makroregionie Niziny Południowo-Wielkopolskiej, mezoregionie Wysoczyzny Łaskiej. (...) Pod względem fizjograficznym obszar gminy dzieli na dwie części dolina rzeki Grabi. Zajmuje ona ok. 12% powierzchni gminy (...).”¹⁰

¹⁰ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sędziejowice*

⌘ KLIMAT I WARUNKI METEOROLOGICZNE

Gmina Sędziejowice położona jest w obszarze „łódzkiej” dzielnicy klimatycznej, charakteryzującej się typowym klimatem przejściowym pomiędzy klimatem morskim a kontynentalnym. Okres wegetacyjny oscyluje w granicach 210 - 220 dni. Roczna suma opadów wynosi około 600 mm. Najwięcej opadów odnotowuje się w lipcu, najmniej w styczniu. Liczba dni mroźnych waha się od 30 do 50, a z przymrozkami od 100 do 118 dni. Pokrywa śnieżna utrzymuje się od 50 do 60 dni w roku.

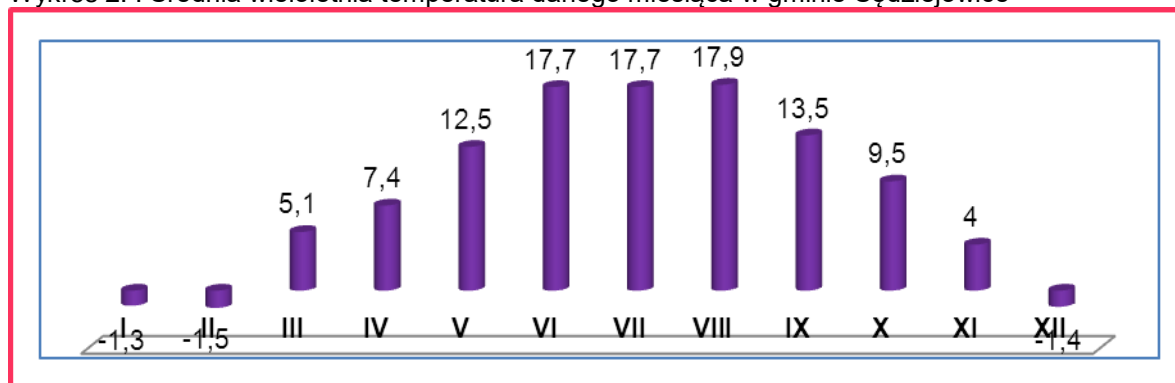
Tabela 21: Długość sezonu grzewczego oraz średnia miesięczna temperatura na obszarze gminy Sędziejowice

	miesiąc											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
liczba dni ogrzewania	31	28	31	30	5	0	0	0	5	31	30	31
średnia wieloletnia temperatura	-1,3	-1,5	5,1	7,4	12,5	17,7	17,7	17,9	13,5	9,5	4,0	-1,4

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sędziejowice na lata 2014 – 2021 [za:]
Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu i form audytu energetycznego (...); dane dla stacji meteorologicznej i antymetrycznej Wieluń

Okres grzewczy w Gminie trwa około 7 miesięcy. Wykres poniżej przedstawia miesięczny rozkład temperatury powietrza.

Wykres 2: Średnia wieloletnia temperatura danego miesiąca w gminie Sędziejowice

Źródło: Opracowanie własne

⌘ GLEBY

„Gmina Sędziejowice ma charakter typowo rolniczy. Przeważają tu gleby średnie IV klasy bonitacyjnej (gleby orne średniej jakości) oraz gleby III klasy występujące w Sędziejowicach, Sobiepanach, Woli Wężykowej, Pruszkowie, Podulach oraz Brzeskach. (...) Największą wartość rolniczą mają gleby brunatne i czarne ziemie wytworzone z gliny zwałowej, ponieważ zawierają składniki pokarmowe roślin oraz próchnicę, przez co idealnie nadają się dla roślin o wysokich wymaganiach glebowych. Ten rodzaj gleb występuje w miejscowościach: Brzeski, Pruszków, Wrzesiny i Kustrzyce. Gleby te zajmują powierzchnię 1712 ha, co stanowi ok. 22,25% powierzchni Gminy. Drugą pod względem jakościowym są gleby IV klasy bonitacyjnej. Zajmują one największy obszar Gminy – 2729 ha, co w ujęciu procentowym daje 34,9% powierzchni Gminy. Gleby bielcowe

wytworzone z glin zwałowych przy dobrym nawożeniu mogą zaowocować wysokiej jakości plonami. Ten rodzaj gleb występuje na większości terenów, poza wsią Zamość. (...) Na terenie miejscowości Marzenin i Zamość występują czarne ziemie i piaski murszaste o nieuregulowanych właściwościach wodnych. Gleby te są okresowo podmokłe i nadają się pod uprawę roślin o niewielkich wymaganiach glebowych (głównie roślin pastewnych). Gleby tej klasy zajmują około 1713 ha, co stanowi 23,4% powierzchni Gminy. Na terenie gminy Sędziejowice wzdłuż rzeki Grabi przeważają mady piaszczyste brunatne o niewykształconym profilu, suche i ubogie w składniki pokarmowe roślin. Są to gleby zaliczane do klasy VI kompleksu żyniego najslabszego. (...) W dolinie rzeki dominują użytki zielone, takie jak: gleby torfowe, torfowo-mułowe, mady piaszczyste oraz gleby łąkowe, położone w środkowej części doliny. (...) ogromne szkody w glebie wyrządzają: składowanie odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych, wypalanie traw, palenie odpadów na powierzchni ziemi, odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do środowiska, nieszczelne szamba.”¹¹

⌘ SUROWCE NATURALNE

W gminie Sędziejowice w miejscowości Żagliny występuje złożo surowców mineralnych, są to czwartorzędowe złoża piasków kwarcowych. Złożo nie jest jednak eksploatowane ze względu na lokalizację na terenach zalesionych.

⌘ WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Sędziejowice należy do zlewni rzeki Grabi. „Otoczenie rzeki stanowią obszary leśne oraz łąkowe i pastwiskowe. Brzegi rzeki osłonięte są olchą i wierzbą, zaś na piaszczystych stokach sosną. Rzekę zasilają następujące dopływy: Brzezia, Grabówka, Dłutówka, Pałusznicza, Tymianka, Końska. Dolina Grabi z uwagi na swe walory przyrodnicze i zachowany naturalny stan rzeki jest objęta ochroną jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy.”¹²

Wśród głównych czynników stanowiących zagrożenie zasobów oraz jakości wód powierzchniowych w gminie Sędziejowice, *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sędziejowice na lata 2014 – 2017, z perspektywą do roku 2021* wyszczególnia:

- a) emisję ścieków komunalnych,
- b) niski poziom skanalizowania gminy,
- c) odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych,
- d) niekontrolowane odprowadzanie wód opadowych do kanalizacji sanitarnej,
- e) niewłaściwy sposób postępowania z wodami opadowymi i roztopowymi,
- f) spływ powierzchniowy biogenów z pól i niewłaściwe składowanie nawozów naturalnych.

Za znaczne zagrożenie uznano również niewłaściwe przechowywanie i stosowanie nawozów sztucznych i organicznych, stosowanie chemicznych środków ochrony roślin oraz niewłaściwe wykonywanie zabiegów agrotechnicznych.

¹¹ *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sędziejowice na lata 2014 – 2017, z perspektywą do roku 2021*

¹² *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sędziejowice*

Wody podziemne

„Na obszarze Gminy Sędziejowice występują trzy poziomy wodonośne:

- poziom wód górnej kredy,
- poziom wód trzeciorzędowych,
- poziom wód czwartorzędowych.

Wody na terenie gminy ujmowane są z utworów górnokredowych, które znajdują się na głębokościach od 46,5 m p.p.t. do 83,0 m p.p.t.”¹³

⌘ POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Emisje dzieli się na trzy podstawowe typy:

- punktową - pochodzącą ze źródeł przemysłowych technologicznych i energetycznych,
- powierzchniową - niska emisja z palenisk domowych,
- liniową - emisja związana z komunikacją.

Jak zapisano w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Sędziejowice, „Problemem podstawowym jest tzw. emisja niska, czyli zanieczyszczenia powietrza pochodzące ze źródeł o niewielkiej wysokości nad poziomem gruntu, takich jak paleniska domowe, drogi i skrzyżowania, składowiska odpadów, czyli z emisji komunalnej. (...) PODSTAWOWE OBSZARY PROBLEMOWE W GMINIE SĘDZIEJOWICE:

- Lokalne źródła ciepła (...)
- Niska efektywność energetyczna budynków (...)
- Transport”

Wiele budynków w Gminie wymaga prac remontowych, naprawczych, a także przebudowy – właśnie z powodu ich niskiej efektywności energetycznej. W szczególności należą do nich:

- budynki komunalne w ulicy Głównej 6, 6A, 6B w Pruszkowie - konieczne stają się: izolacja ścian, wymiana źródła ciepła, wymiana i ocieplenie dachu, wykonanie wentylacji budynków;
- świetlica w Kustrzycach - niezbędne jest ocieplenie ścian i dachu, wymiana stolarki okiennej, drzwiowej, wykonanie wentylacji budynku;
- budynek OSP w Grabi - m.in. wymagane jest ocieplenie budynku;
- budynek OSP w Grabnie - ocieplenie ścian zewnętrznych i dachu, wymiana pokrycia dachowego, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej;
- budynek Domu Ludowego w Grabicy (Wola Wężykowa) – m.in. ocieplenie ścian zewnętrznych budynku.

Jak wskazano w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Sędziejowice „Ze względu na przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 konieczne jest przeprowadzenie działań naprawczych na bardzo dużym obszarze województwa łódzkiego (...) Na obszarach wiejskich główną przyczyną przekroczenia jest napływ z obszarów zurbanizowanych oraz w części przypadków także lokalna emisja niska z większych miejscowości. Ponadto proceder nielegalnego

¹³ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sędziejowice na lata 2014 – 2017, z perspektywą do roku 2021

Mapa 5: Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ w południowej części Strefy łódzkiej w 2013r. – wybrany obszar

Dla zobrazowania zjawiska poniżej przedstawiono mapę, na której roboczo oznaczono ww. obszar przekroczeń na tyle dokładnie, na ile pozwala na to mapa zamieszczona powyżej. Obszar przekroczeń obejmuje miejscowości: Bilew, Brody-Emilianów, Dobra, Kamostek, Kozuby Stare i Nowe, Lichawa, Marzenin, Niecenia, Osiny, Pruszków, Rososza, Wola Marzeńska, Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Wrzesiny oraz Żagliny.

Mapa 6 Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10 na mapie Gminy Sędziejowice – linia niebieska

Źródło: Opracowanie własne

⌘ ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

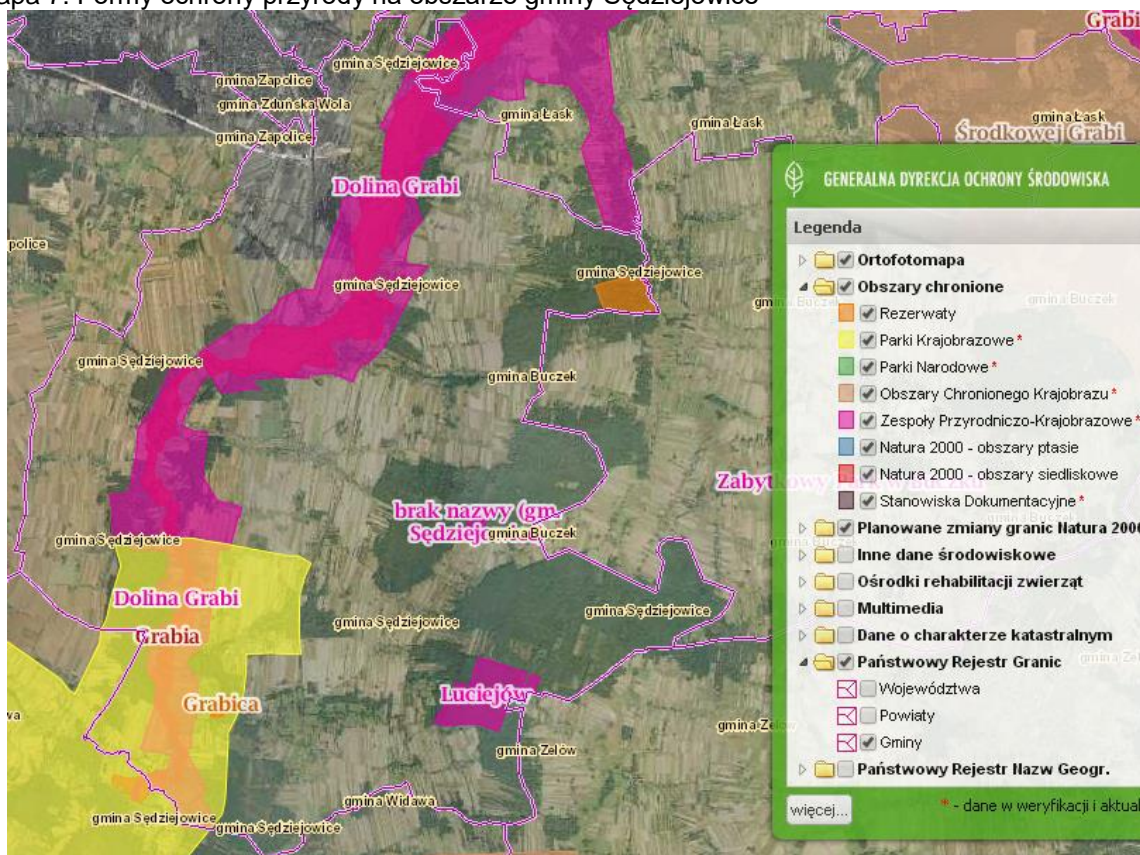
Na terenie gminy Sędziejowice grunty leśne zajmują powierzchnię 3454,25 ha, lesistość Gminy wynosi zatem aż 28,2% (wskaźnik dla powiatu łaskiego oraz województwa łódzkiego wynosi 21,3%, różnica jest zatem znaczna). Grunty leśne publiczne ogółem zajmują w Gminie 2445,55 ha, czyli 70,8% gruntów leśnych ogółem, grunty leśne prywatne stanowią zatem 29,2% powierzchni tych obszarów.

Lasy Państwowe na terenie gminy Sędziejowice znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Kolumna w Łasku, które podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi. Największe obszary leśne występują w rejonie miejscowości: Podule, Żagliny, Kozuby oraz Kamostek.

Obszary chronione

Mapa poniżej przedstawia formy ochrony przyrody występujące na obszarze gminy Sędziejowice.

Mapa 7: Formy ochrony przyrody na obszarze gminy Sędziejowice

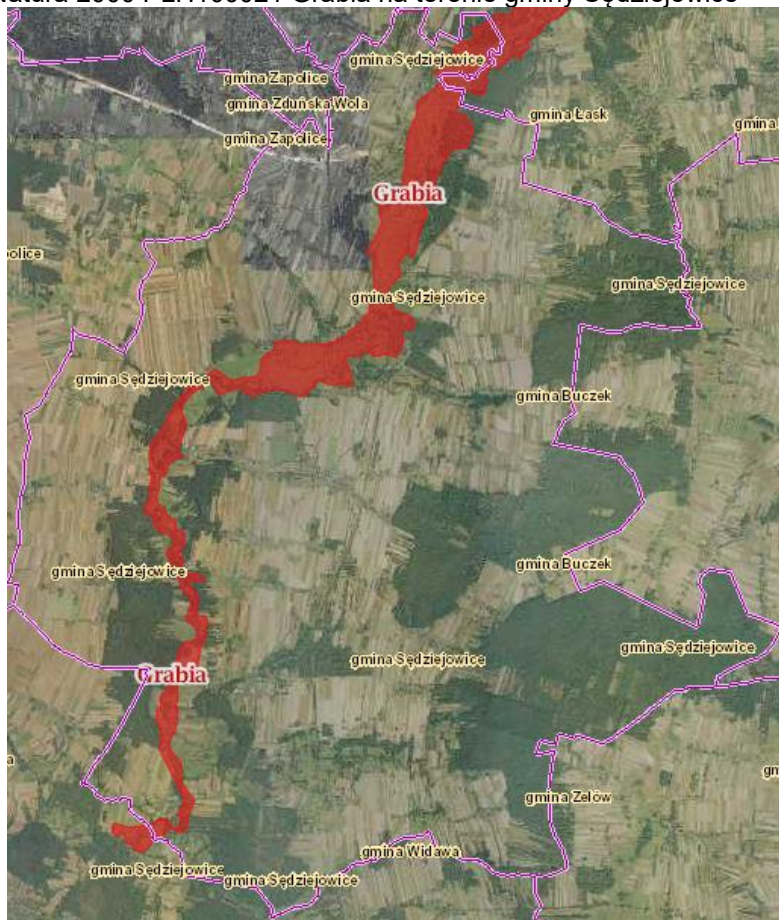
Źródło: Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, www.geoserwis.gdos.pl, dostęp: marzec 2015

Na terenie gminy Sędziejowice znajdują się dwa rezerваты przyrody (oznaczone na mapie powyżej kolorem pomarańczowym), których właścicielem jest Skarb Państwa, zarządcą Lasy Państwowe, zaś użytkownikiem Nadleśnictwo Kolumna. W tabeli poniżej zamieszczono krótką charakterystykę obszarów. Są to Rezerwat Przyrody Grabica oraz Jodły Łaskie im. Stanisława Kostki Wisińskiego – Wybitnego Leśnika.

Na obszarze gminy Sędziejowice znajduje się część Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki (oznaczenie na mapie powyżej kolorem żółtym). Park chroni: dolinę Warty i Widawki; dobrze wykształcone zbiorowiska roślinności leśnej, torfowiskowej, szuwarowej, wodnej, łąkowej, kserotermicznej; liczne stanowiska chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Przez obszar gminy Sędziejowice przebiega obszar Natura 2000, kod PLH100021, nazwa obszaru: Grabia. Na terenie województwa łódzkiego obszar obejmuje powierzchnię 1 670,48 ha. Mapa poniżej obrazuje położenie w gminie Sędziejowice.

Mapa 8: Obszar Natura 2000 PLH100021 Grabia na terenie gminy Sędziejowice

Źródło: Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, www.geoserwis.gdos.pl, dostęp: marzec 2015

Na terenie gminy Sędziejowice znajdują się również pomniki przyrody występujące jako pojedyncze drzewa oraz grupy drzew. Żaden z pomników nie jest objęty ochroną w zakresie prawa międzynarodowego.

Wyznaczono to również dwa użytki ekologiczne: odcinek rzeki od Łęgu Widawskiego do Jamborku w gm. Dobroń oraz torfowisko położone w miejscowości Zamość na terenie Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki przy drodze wojewódzkiej 481

Na obszarze Gminy Sędziejowice ustanowiono 3 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy, Zespół Przyrodniczo- Krajobrazowy „Luciejów” oraz Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Dolina Grabi.

Tereny zieleni urządzonej

„Na terenie gminy Sędziejowice zlokalizowanych jest sześć parków podworskich w miejscowościach: Grabno, Pruszków, Wola Wężykowa, Brzeski, Podule, Wola Marzeńska oraz park wiejski w Sędziejowicach. Na terenie Gminy znajdują się również cztery cmentarze usytuowane w Grabnie, Marzeninie, Sędziejowicach oraz Zamościu. Znaczenie zieleni dla funkcjonowania Gminy jest nieocenione. Zieleń nie tylko modyfikuje lokalne warunki klimatyczne, ale także oczyszcza atmosferę z zanieczyszczeń stałych i gazowych, reguluje stosunek CO₂ i O₂ w atmosferze, wyłumia hałas oraz

stanowi miejsce wypoczynku i rekreacji. Rola terenów zielonych wiąże się z kształtowaniem warunków przestrzennych i zdrowotnych oraz bezpośrednio wpływa na walory estetyczne krajobrazu.”¹⁴

Korytarze ekologiczne

Przez obszar gminy Sędziejowice przebiega południowo-centralny korytarz ekologiczny o randze krajowej. Korytarz to obszar, który umożliwia migrację roślin, zwierząt lub grzybów.

Świat zwierzęcy

Na terenie gminy Sędziejowice występuje zwierzyzna łowna, min.: dziki, borsuki, jelenie, sarny oraz wiele rzadkich gatunków ptactwa będącego pod ochroną, jak: żuraw, brodziec samotny, bocian czarny, myszołów, jastrząb gołębiarz, puszczyk.

3.2.3. Turystyka

Przez teren gminy przebiega żółty szlak pieszy - Szlak Młynów nad Grabią. Łączy zachowane zabytki techniki w postaci sześciu dawnych młynów wodnych, zbudowanych nad rzeką Grabią z wysokimi walorami przyrodniczymi doliny. Szlak rozpoczyna się na dworcu PKP w Kolumnie, a kończy w Siedlcach Łaskich. Południowa część szlaku wiedzie przez Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki. Trasa szlaku: Kolumna - Łask - Orchów - Mikołajówek - Okup Fabryczny – Zielęcice - Nicenia - Wola Marzeńska - Marzenin - Kustrzyce - Lichawa - Emilianów - Brody – Brzeski - Kozuby - Grabica - Wola Wężykowa - Zamość - Grabno - Siedlce Łaskie PKP.

Przez teren gminy przebiega także szlak kajakowy na rzece Grabi.

Do atrakcji należą także miejsca związane z historią powstania styczniowego z 1863 roku oraz z czasu I i II wojny światowej, takie jak: cmentarze (Grabno, Marzenin, Zamość, Sędziejowice), pomniki i miejsca pamięci narodowej.

Funkcja turystyczno-rekreacyjna rozwinięta jest w rejonie rzeki Grabi oraz w pobliżu kompleksów leśnych w sołectwach: Grabno, Grabia, Sobiepany, Kozuby, Brzeski, Kustrzyce i Nicenia. W miejscowościach tych skupia się przede wszystkim indywidualna zabudowa letniskowa. Na terenie Gminy nie funkcjonują żadne ośrodki wypoczynkowe, ani gospodarstwa agroturystyczne. Gmina jest bardzo atrakcyjna pod względem krajobrazowym. Rzeką Grabią, która przepływa przez teren gminy z północy na południe, powoduje, że krajobraz tego obszaru jest bardzo urozmaicony. Znajdują się tutaj dość duże kompleksy leśne, kompleksy łąk naturalnych i starorzecza. Ze względu na rosnący popyt w tym sektorze usług, przewiduje się rozwój turystyki i wypoczynku. Gmina zdecydowała się na utworzenie pól biwakowych w miejscowościach: Grabno, Wola Marzeńska, Nowe Kozuby oraz urządzenie kąpielisk w miejscowościach: Wola Marzeńska, Nowe Kozuby i Brzeski. Niezwykle atrakcyjnym terenem jest także obszar miejscowości Wola Wężykowa. Otoczona jest ona

¹⁴ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sędziejowice na lata 2014 – 2017, z perspektywą do roku 2021

przez lasy, znajdują się tu zbiorniki wodne, przepiękne pejzaże. Stwarza to doskonałe warunki do prowadzenia działalności agroturystycznej

Obiekty zabytkowe i historyczne

Do głównych atrakcji gminy Sędziejowice należą przede wszystkim pamiątki architektoniczne z przeszłości. W Gminie znajduje się kilkadziesiąt obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, kilkanaście ujęto w wojewódzkiej ewidencji zabytków, zaś kilka wpisanych jest do rejestru zabytków. Obiekty te to m.in. zespoły dworskie, dwory, parki dworskie, domy, kapliczki, ale także cmentarze i kościoły. Na terenie Gminy znajduje się również 207 stanowisk archeologicznych, będących świadectwem wielowiekowego osadnictwa. Stanowią one świadectwo obecności osiedli ludzkich na przestrzeni wieków.

3.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

3.2.4.1. Podział przestrzenny Gminy – funkcje Gminy

Dominującą funkcją na terenie gminy Sędziejowice jest rolnictwo. Jest to związane z przeważającym udziałem użytków rolnych w stosunku do powierzchni gminy. Ze względu na wysokie walory środowiska przyrodniczego i kulturowego Gminy, ważną funkcją jest także funkcja rekreacyjna, rozwinięta głównie nad rzeką Grabią oraz w pobliżu kompleksów leśnych w sołectwach: Grabno, Grabica, Sobiepany, Kozuby, Brzeski, Kustrzyce, Niecenia.

Na terenie Gminy funkcjonują także zakłady produkcyjne, zajmujące się głównie przetwórstwem rolno-spożywczym oraz przetwórstwem drewna.

Gmina Sędziejowice nie dysponuje zbyt dużą ofertą usług. Zróżnicowana jest także dostępność do usług. Najwyższy stopień dostępności do usług istnieje na terenie miejscowości gminnej, w pozostałych ośrodkach osadniczych ogranicza się do możliwości zaspokojenia usług podstawowych. W miejscowości gminnej skupiają się urzędy i instytucje obsługujące mieszkańców. W Sędziejowicach swą siedzibę mają: Urząd Gminy, Urząd Pocztowy i Ludowy Bank Spółdzielczy w Zduńskiej Woli, Oddział w Sędziejowicach. W Sędziejowicach zlokalizowane są także obiekty handlowe, zajmujące się handlem artykułami spożywczymi i przemysłowymi oraz podmioty gospodarcze, zajmujące się świadczeniem usług takich jak: fryzjerstwo, gastronomia i inne. W pozostałych miejscowościach występują nieliczne punkty handlowe i usługowe, głównie sklepy spożywczo-przemysłowe. Dla rozwoju rolnictwa, głównej funkcji gminy, ważną rolę odgrywa działalność Spółdzielni Kółek Rolniczych w Sędziejowicach, świadczącej usługi rolnicze oraz Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Kozubach, zajmującej się handlem środkami do produkcji rolnej, spożywczymi i przemysłowymi.

Analiza rozmieszczenia obiektów usługowych na obszarze gminy pozwala stwierdzić, że obecne potrzeby jej mieszkańców w tym zakresie są zaspokojone. Rozwój zabudowy mieszkaniowej musi jednak pociągać za sobą równomierny wzrost zainwestowania funkcją usługową.

Gmina boryka się z problemami w sferze przestrzennej i technicznej. Na szczególną uwagę zasługuje pozostający w bardzo złym stanie technicznym budynek, w którym zlokalizowana jest świetlica wiejska pod adresem Kustrzyce 11, podobnie budynek OSP w Grabi, którego obecny stan wymaga poprawy, wprowadzenia rozwiązań ułatwiających korzystanie z obiektu, a także dostosowania do wymogów ppoż.

Problematycznym miejscem w Gminie jest również obszar wokół cmentarza w Grabnie. Choć główna droga w miejscowości jest w bardzo dobrym stanie, to brakuje dostatecznej ilości miejsc parkingowych wokół cmentarza. Domostwa znajdują się w złym stanie architektonicznym, co spowodowane jest niskimi dochodami ludności.

3.2.4.2. Analiza tkanki mieszkaniowej Gminy

Liczba mieszkań w Gminie stopniowo wzrasta, w 2014 roku było ich 2317. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 86,6 m², zaś na 1 osobę przypada 31,3 m². Wzrasta w Gminie ilość mieszkań wyposażonych w poszczególne urządzenia techniczno-sanitarne, w 2014 roku:

- 86,23% posiadało dostęp do sieci wodociągowej;
- 74,49% posiadało ustęp spłukiwany;
- 69,61% posiadało łazienkę.

Mieszkania nie posiadają dostępu do gazu z sieci.

Podział zasobów mieszkaniowych wg form własności przedstawiono za pomocą danych statystycznych z 2007 roku – są to najbardziej aktualne udostępnione przez GUS dane. Zdecydowana większość mieszkań należała do osób fizycznych (2114), własnością Gminy było 40 mieszkań, 17 należało do zakładów pracy, zaś 2 do pozostałych podmiotów. Najwyższa powierzchnia użytkowa 1 mieszkania została odnotowana w zasobach pozostałych podmiotów, następnie osób fizycznych, zakładów pracy i na końcu - w zasobach gminnych. Aktualnie zależności te nie zmieniły się prawdopodobnie w sposób znaczny.

Tabela 22: Zasoby mieszkaniowe w gminie Sędziejowice wg form własności w 2007 roku

	zasoby			
	gminy	zakładów pracy	osób fizycznych	pozostałych podmiotów
mieszkania	40	17	2 114	2
izby	127	59	8 255	9
powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	1 825	1 245	174 781	170
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²] ¹⁵	45,625	73,23529	82,67786	85

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, BDL

¹⁵ Obliczenia własne

„Ze względu na wiejski charakter Gminy zabudowa mieszkaniowa występuje głównie jako element zintegrowany zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych. Coraz częściej jednak pojawiają się jednorodzinne, wolnostojące budynki mieszkalne, nie związane z prowadzeniem gospodarstwa. Budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne rozwija się najsilniej w miejscowościach: Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Marzenin oraz Bilew.”¹⁶

Zadaniem własnym Gminy jest tworzenie warunków do zaspakajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych dla mieszkańców o niskich dochodach. Na terenie Gminy brak jest mieszkań socjalnych. Gmina w swoim zasobie mieszkaniowym posiada 31 lokali mieszkalnych. Oczekujących jest 18 rodzin. Mieszkaniowy zasób Gminy jest administrowany przez Gminną Jednostkę Usług Komunalnych w Sędziejowicach. Zasiedlanie lokali mieszkalnych dokonywane jest przy udziale Komisji Mieszkaniowej powołanej zarządzeniem Wójta. W dalszym ciągu zadaniem Gminy w tym zakresie będzie podejmowanie działań w celu pozyskiwania lokali dla zabezpieczenia występujących potrzeb.

W miejscowości Pruszków zwraca się uwagę na znaczny problem, jakim są budynki komunalne w ulicy Głównej 6, 6A, 6B. Wymagają one pilnych prac remontowych. Zamieszkują je osoby o niższych zarobkach. Występują tu problemy techniczne. Głównym z nich jest niedogrzanie pomieszczeń w miesiącach zimnych. Konieczne stają się: izolacja ścian, wymiana źródła ciepła, wymiana i ocieplenie dachu, wykonanie wentylacji budynków.

Zabudowa mieszkaniowa

Ze względu na wiejski charakter Gminy, zabudowa mieszkaniowa występuje głównie jako element integrowany zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych. Coraz częściej jednak pojawiają się jednorodzinne, wolnostojące budynki mieszkalne, nie związane z prowadzeniem gospodarstwa. Budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne rozwija się najsilniej w miejscowościach: Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Marzenin oraz Bilew.

Zabudowa zagrodowa

Zabudowa zagrodowa występuje we wszystkich wsiach na terenie gminy Sędziejowice i jest bezpośrednio związana z gospodarstwami rolnymi. Zabudowa zagrodowa składa się z budynków mieszkalnych i w zależności od profilu gospodarstwa, budynków inwentarskich (np. obór, chlewni, stajni), składowych (stodół), szklarni oraz gospodarczych (garaży, składy itp.).

¹⁶ „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sędziejowice”

3.2.5. Sfera techniczna - zasoby infrastruktury technicznej Gminy

⌘ GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Wodociągi

Właścicielem sieci wodociągowej jest gmina Sędziejowice, a jej administratorem Gminna Jednostka Usług Komunalnych w Sędziejowicach. Sieć wodociągowa występuje we wszystkich miejscowościach w Gminie. Zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęć głębinowych wraz ze stacjami uzdatniania wody zlokalizowanymi w miejscowościach: Sędziejowice, Pruszków i Siedlce:

W 2013 roku długość czynnej sieci wodociągowej w Gminie wyniosła 143,1 km. Znacznie zwiększyła się liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej wzrasta, w 2014 roku było to 86,9% ogółu ludności. Część rur tworzących sieć wodociągową wymaga wymiany ze względu na zawarty w nich azbest. Gmina będzie dążyć do jak najszybszego dokonania zmian w tym zakresie.

Kanalizacja

W gminie Sędziejowice zlokalizowane są 2 gminne oczyszczalnie ścieków oraz jedna zakładowa. Oczyszczalnie gminne funkcjonują w miejscowości Brody oraz Marzenin. Administrowaniem sieci zajmuje się Gminna Jednostka Usług Komunalnych z siedzibą w miejscowości Sędziejowice-Kolonia. Do jednych z najważniejszych zadań Jednostki należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie wodociągów, kanalizacji i usuwania ścieków komunalnych.

Oczyszczalnia zakładowa znajduje się w miejscowości Lichawa i obsługuje Zakład Wędliniarski W. Gabrysiak. Wszystkie oczyszczalnie są mechaniczno-biologiczne.

Wynikiem rozwoju sieci jest zwiększenie się ilości odprowadzanych ścieków oraz liczby ludności korzystającej z kanalizacji – w 2014 roku było to 25,5% ludności.

W Gminie (wg danych GUS za 2013 rok) funkcjonuje 1280 zbiorników bezodpływowych (szamb) oraz tylko 4 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

⌘ CIEPŁOWNICTWO I ENERGETYKA

Ciepłownictwo

Na terenie gminy Sędziejowice nie występuje centralny system zaopatrzenia w ciepło. Głównym źródłem zaopatrzenia w ciepło są indywidualne źródła ciepła, a także kotłownie lokalne zasilane głównie paliwem stałym. Obiekty administracji publicznej i oświaty zlokalizowane w miejscowości gminnej, szkoła w Marzeninie oraz zespół mieszkaniowy znajdujący się przy Zespole Szkół Rolniczych w Kolonii Sędziejowice, posiadają własne kotłownie olejowe.

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 im. Powstańców 1863 r. w Sędziejowicach jest ogrzewany zielonym ciepłem - kotłownia olejowa została zmodernizowana i przestawiona na ekologiczny surowiec - pelet.

Warto zaznaczyć, iż w ostatnich latach Gminny Ośrodek Kultury w Sędziejowicach oraz Gminny Ośrodek Zdrowia w Sędziejowicach zostały poddane rozbudowie oraz termomodernizacji.

Energetyka

Na obszarze Gminy istnieje stacja 110/15 kV „Kozuby”. Mieści się ona w Kozubach, jest wyposażona w dwa transformatory o mocy znamionowej 2x10 MVA, których zadaniem jest zasilanie miejscowości. Jest to sieć niskiego i średniego napięcia. Istniejący system zasilania Gminy Sędziejowice zaspokaja potrzeby elektroenergetyczne w najbliższych latach, przy założeniu umiarkowanego tempa rozwoju Gminy i standardowych przerw w dostarczaniu energii elektrycznej.

⌘ GAZYFIKACJA

Na obszarze gminy Sędziejowice nie ma dostępu do gazu z sieci. Mieszkańcy wykorzystują na własne potrzeby gaz z butli LPG oraz zbiorniki napełniane gazem płynnym.

⌘ KOMUNIKACJA

Układ komunikacyjny gminy Sędziejowice tworzy sieć dróg, w tym: droga wojewódzka, drogi powiatowe i gminne, które zapewniają połączenia z pozostałym regionem. Należą do nich:

- droga ekspresowa S8 biegnąca w śladzie drogi krajowej nr 12 oraz trasy europejskiej E67, położona w północnej części Gminy, przecina ją równoleżnikowo; na odcinku przebiegającym przez gminę Sędziejowice, droga została oddana do użytkowania w listopadzie 2014 roku; w miejscowości Marzenin zlokalizowano węzeł drogowy tej trasy;
- droga wojewódzka nr 481, relacji: Łask – Widawa – Widoradz Górny (pod Wieluniem);
- 9 dróg powiatowych:
- drogi gminne:

Mapa poniżej przedstawia najważniejsze połączenia drogowe zlokalizowane w obrębie Gminy oraz w jej najbliższym otoczeniu.

Mapa 9: Najważniejsze ciągi komunikacyjne

Źródło: Mapy Google, www.google.pl/maps/place/Sedziejowice

Funkcjonująca w Gminie sieć dróg jest wystarczająca. Stan techniczny nawierzchni na wielu ciągach drogowych nie jest jednak zadowalający. Większość dróg wymaga modernizacji.

Przez obszar Gminy przebiega również magistrala kolejowa Śląsk – Porty.

Gmina Sędziejowice posiada bezpośrednie połączenia PKS z pobliskimi miejscowościami, a także z ważniejszymi miastami w regionie. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o. o. z siedzibą w Zduńskiej Woli, realizuje przewozy przez Gminę na linii nr 5, prowadzącej przez miejscowości: Marzenin - Wola Marzeńska - Pruszków – Dobra – Lichawa - Sędziejowice.¹⁷ Na mocy "Umowy o świadczenie usług przewozowych i komunikacji zbiorowej oraz Porozumieniem Międzygminnym Gminy Łask i Gminy Sędziejowice z dnia 3 grudnia 2010 r.", przez Gminę przebiega również trasa komunikacyjna linii nr 2 ZKM w Łasku relacji: Łask – Sięganów – Marzenin.¹⁸

⌘ ODPADY

Gmina Sędziejowice nie dysponuje własnym składowiskiem odpadów komunalnych. Odpady te, jak i wytwarzane przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą, składowane są poza terenem Gminy w ramach systemu usuwania odpadów opartego o regularną usługę zbierania odpadów przy użyciu znormalizowanego sprzętu. Ich odprowadzaniem zajmują się odpowiednie podmioty posiadające stosowne pozwolenia.

3.2.6. Strefa ochrony konserwatorskiej

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sędziejowice (2009 r.) proponuje wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego następujących stref ochrony konserwatorskiej:

Strefa A – ścisłej ochrony konserwatorskiej

W gminie Sędziejowice strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej objęto park dworski wraz z dworem w Sędziejowicach oraz zespół kościoła parafialnego p/w Wniebowzięcia NMP w Marzeninie. Wyznaczenie strefy ma na celu ochronę układu przestrzennego oraz ochronę warstw archeologicznych. Obowiązuje priorytet zachowania, odtwarzania i eksponowania walorów zabytkowych elementów układu. Wszelkie naruszenia stanu istniejącego (w zakresie funkcji, parcelacji, przekształcenia i uzupełnienia zabudowy oraz towarzyszących jej elementów środowiska przyrodniczego) wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Strefa B – ochrony układów przestrzennych

Obejmuje układ przestrzenny miejscowości Marzenin o zachowanym historycznym rozplanowaniu i zabudowie.

¹⁷ Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o. Zduńska Wola, www.mpk.zdunskawola.net

¹⁸ www.zkmlask.republika.pl

Strefa E - ochrony ekspozycji

W granicach strefy „B” oraz na terenie przylegającym od wschodu do wyznaczonej strefy wyznaczono strefę ochrony ekspozycji układów przestrzennych „E” (obszar ochrony ekspozycji przestrzennej kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Marzeninie).

Strefa OW - obserwacji i ochrony archeologicznej

Wyznaczono przedsięwzięcia, które wymagają ustanowienia bądź zapewnienia na koszt inwestora odpowiednio nadzoru bądź – w przypadku ujawnienia znalezisk o charakterze archeologicznym – badań archeologicznych. Ustalono zasady zapewniające ochronę i opiekę nad zabytkami występującymi na terenie gminy Sędziejowice.

3.2.7. Główne problemy i wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne w sferach: środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

⌘ **PROBLEMY** - skalę problemów przedstawiono głównie w formie opisu, ze względu na brak danych liczbowych umożliwiających tę charakterystykę

Sfera środowiskowa – stan kryzysowy
--

Znacznym problemem Gminy jest niska emisja, w tym w szczególności zanieczyszczenia pochodzące z domowych pieców (pyły PM2.5, PM10 i rakotwórczy benzo(a)piren). Przyczyną powstawania zanieczyszczeń jest spalanie węgla, miału węglowego, ale również odpadów. Spalanie odpadów jest niezgodne z prawem, jednak nadal praktykowane. Jako opału używane są m.in. plastik, folia czy guma. Spalanie odpadów komunalnych w nieprzystosowanych do tego celu paleniskach domowych (a zatem w zbyt niskiej temperaturze, bez systemów oczyszczania gazów), powoduje przedostawanie się do atmosfery pyłów zawierających metale ciężkie oraz toksyczne związki organiczne, w tym rakotwórcze dioksyny i furany. Słabą jakością paliwa „wspomaga” nieefektywność pieców i instalacji grzewczych, zły stan techniczny urządzeń oraz ich nieprawidłowa eksploatacja. Przestarzałe technologie powodują niską sprawność spalania oraz wysoką emisję zanieczyszczeń.

Niskim poziomem efektywności energetycznej charakteryzują się budynki użyteczności publicznej: świetlica w Kustrzycach, budynek OSP w Grabi, budynek OSP w Grabnie, budynek Domu Ludowego w Grabicy (Wola Wężykowa), ale również budynki komunalne w ulicy Głównej 6, 6A, 6B w Pruszkowie.

Wysoka energochłonność budynków oraz niski poziom efektywności energetycznej sprawiają, że zużywane są coraz większe ilości paliwa, a ze względów ekonomicznych, mieszkańcy sięgają po coraz tańsze i najmniej ekologiczne sposoby ogrzewania. W gospodarstwach domowych nie korzysta się z instalacji opartych o odnawialne źródła energii, takie jak np. wiatr i słońce, dzięki którym emisja zanieczyszczeń zmniejszyłaby się. Przyczyną zastanej sytuacji należy upatrywać w niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców, złej sytuacji ekonomicznej, która każe wybierać mniej kosztowne rozwiązania, ale również braku świadomości na temat możliwych do wdrożenia ekologicznych

rozwiązań. Taka sytuacja występuje w Sędziejowicach-Kolonii. Należy zwrócić szczególną uwagę na połączenie niskiej efektywności energetycznej domostw z poziomem dochodów ich mieszkańców. To właśnie najbiedniejsze rodziny nie mają środków na podniesienie efektywności energetycznej swoich domów. Miejscowości w których odnotowano wyższy niż przeciętny dla Gminy poziom ubóstwa, a jednocześnie największe zanieczyszczenia powietrza to: Brody-Emilianów, Kamostek, Lichawa, Niecenia, Osiny, Pruszków, Rososza oraz Sędziejowice.

Tak jak w miejscowości Sędziejowice-Kolonia, większość domów w miejscowościach Pruszków, Kustrzyce, Grabia, to domy przestarzałe wymagające prac remontowych. Są to obiekty o niskiej efektywności energetycznej, najczęściej opalane węglem lub drewnem. Sytuacja jest niepokojąca szczególnie na terenach o gęstej zabudowie, głównie przy ulicy Powstańców 1863 roku, Rolniczej, gdzie dominuje tradycyjna zabudowa.

Problemem Gminy jest duży ruch pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 481. Problemem stają się więc również drogi do niej prowadzące, jak np. droga gminna nr 103062E (ze względu np. na nieodpowiednią szerokość, ubytki w jezdni). W miejscowości Pruszków znajdują się zakręt, na którym pojazdy wytracają prędkość. Później przyspieszają. Powoduje to wzrost hałasu oraz zwiększoną emisję substancji niebezpiecznych pochodzących z silników. Duży ruch pojazdów ciężarowych występuje również na trasie Łask – Wieluń. Sytuacja uległa nieznacznej poprawie po oddaniu do użytkowania drogi S8. Jednak w dalszym ciągu stanowi problem dla środowiska i mieszkańców. Miejscowość Pruszków to typowa ulicówka dlatego problem smogu występuje okresowo wzdłuż drogi nr 481.

Obszar przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 objął miejscowości: Bilew, Brody-Emilianów, Dobra, Kamostek, Kozuby Stare i Nowe, Lichawa, Marzenin, Niecenia, Osiny, Pruszków, Rososza, Wola Marzeńska, Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Wrzesiny oraz Żagliny.

Istotne dla programu rewitalizacji są powierzchnie leśne położone we wschodniej części miejscowości Pruszków. Lasy są niezwykle cennym elementem przyrodniczym dla całej miejscowości. Niestety są one notorycznie zanieczyszczane przez mieszkańców. Istnieją dzikie wysypiska śmieci. Teren wymaga zabezpieczenia oraz działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców okolicznych miejscowości. Zanieczyszczanie lokalnych lasów występuje również w Woli Wężykowej. Przez miejscowość przebiega linia kolejowa, która jest źródłem zagrożeń dla środowiska naturalnego. Zagospodarowania wymagają strefy przy lesie. Brak jest parkingów i tras rowerowych dla potencjalnych turystów. Wykorzystanie warunków przyrodniczych jest kluczowe dla uaktywnienia na tym terenie turystyki.

Duże problemy środowiskowe występują w miejscowości Kustrzyce. Tutaj podstawowym problemem jest bliskość linii kolejowej. Linia przebiega bardzo blisko zabudowań. Powoduje hałas i wibracje. Do tego dochodzi niebezpieczeństwo powstania poważnej awarii.

Grabno to jedna z najpiękniejszych miejscowości położonych w Gminie Sędziejowice. Przepływa przez z nią rzeka Grabia, która nieopodal wpływa do rzeki Widawy. Dlatego widoczny jest tu potencjał dla rozwoju turystyki. Rzeka Grabia i Widawa idealnie nadaje się na turystykę kajakową. Brakuje jednak bazy turystycznej. Do problemów zaliczyć można niekontrolowany spływ wód

opadowych i niewiadomego pochodzenia do samej rzeki Grabi. Jakość wody w rzece ulega stopniowej poprawie.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna - stan kryzysowy

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej głównym problemem stają się infrastruktura drogowa. Przy głównej drodze w Sędziejowicach-Kolonii znajduje się chodnik, który ułatwia komunikację pieszych pomiędzy Sędziejowicami a Sędziejowicami-Kolonią. Brakuje jednak końcowego odcinka chodnika do Zespołu Szkół Rolniczych. Za zły należy jednak uznać stan dróg lokalnych. Widoczne są liczne spękania, np. na drodze gminnej nr 103062E. Nie występują tu miejsca parkingowe. Interwencji potrzebuje teren wokół stadionu - brakuje tu miejsc postojowych.

Miejscowość Pruszków ma charakter ulicówki. Część obszaru to pola uprawne, nieużytki rolne oraz teren leśny. Głównym problemem jest brak chodników i miejsc parkingowych w centrum miejscowości. Brak ciągów pieszych jest szczególnie uciążliwy dla dzieci, matek z dziećmi, osób starszych. Na terenie miejscowości widoczny jest duży ruch rowerów. Brak wydzielonych pasów dla rowerzystów stwarza liczne niebezpieczeństwa. Taka sama sytuacja występuje w miejscowości Kustrzyce. Tutaj ruch pieszych jest mniejszy, ale droga należy do wyjątkowo wąskich.

Największym problemem jest brak chodników. Utrudnia to znacznie funkcjonowanie mieszkańcom miejscowości Wola Wężykowa. W miesiącach ciepłych dzieci znalazły miejsce do zabawy na ulicy. Nie ma tu placów zabaw. Rodzice z dziećmi samodzielnie aranżują przestrzeń do zabaw. Brak chodników i barierok powoduje, że ulice stały się niebezpieczne. Brakuje miejsc zaadaptowanych dla najmłodszych mieszkańców miejscowości.

Także teren miejscowości Sędziejowice-Kolonia należy uznać za zaniedbany. Również tutaj znajduje się wiele domów wymagających szybkich prac remontowych. Wiele domów to domy bardzo stare, budowane jeszcze w technologii drewnianej.

Sfera techniczna - stan kryzysowy

Na terenie miejscowości gminnych w większości nie występuje centralny system zaopatrzenia w ciepło. Głównym źródłem zaopatrzenia w ciepło są indywidualne źródła ciepła, a także kotłownie lokalne zasilane przeważnie paliwem stałym. Większość mieszkańców posiada dostęp do wodociągu.

W Sędziejowicach-Kolonii znajduje się stadion sportowy, którego stan techniczny jest bardzo zły. Nie spełnia on jakichkolwiek norm dla obiektów sportowych. Nie mogą tu się odbywać jakiegokolwiek zawody międzyspółgminne. Obiekt powoli popada w ruinę. Jest użytkowany przez miejscową ludność, jednak nie spełnia podstawowych standardów bezpieczeństwa. Bardzo często jest miejscem spotkań młodzieży w celach pozasportowych.

W miejscowości Pruszków zwraca się uwagę na znaczny problem, jakim są budynki komunalne w ulicy głównej 6, 6A, 6B. Wymagają one pilnych prac remontowych. Zamieszkują je osoby o niższych zarobkach. Występują tu problemy techniczne. Głównym z nich jest niedogrzanie pomieszczeń w miesiącach zimnych. Konieczne stają się: izolacja ścian, wymiana źródła ciepła, wymiana i ocieplenie dachu, wykonanie wentylacji budynków.

Problemem jest też dostęp do podstawowych usług społecznych w Kustrzycach i w Grabi. W Kustrzycach w fatalnym stanie znajduje się świetlica wiejska pod adresem Kustrzyce 11. Oddalenie od większych miejscowości powoduje, że osoby ubogie nie mogą korzystać z oferty kulturalnej.

W świetlicy należy ocieplić ściany i dach, wymienić stolarkę okienną, drzwiową, wykonać wentylację budynku, wydzielić kotłownię i sanitariaty.

W Grabi konieczna staje się zaś przebudowa i rozbudowa istniejącego budynku OSP, którego obecny stan wymaga poprawy, wprowadzenia rozwiązań ułatwiających korzystanie z obiektu, a także dostosowania do wymogów ppoż. Jako całość obiekt będzie spełniał funkcję garażową dla samochodów strażackich wraz z pomieszczeniami technicznymi OSP oraz salą wielofunkcyjną wraz z zapleczem kuchennym i sanitarnym. Konieczne staje się wydzielenie kotłowni, sanitariatów, wewnętrznej klatki schodowej, ocieplenie budynku, budowa zewnętrznej klatki schodowej, wykonanie instalacji oddymiania oraz zagospodarowanie terenu wokół budynku. Problem ten bezpośrednio oddziałuje również na sferę społeczną.

Problematycznym miejscem w Gminie jest również obszar wokół cmentarza w Grabnie. Choć główna droga w miejscowości jest w bardzo dobrym stanie, to brakuje dostatecznej ilości miejsc parkingowych wokół cmentarza. Domostwa znajdują się w złym stanie architektonicznym, co spowodowane jest niskimi dochodami ludności.

Obiektem, który można wykorzystać dla rozwoju turystyki (znajduje się bezpośrednio przy rzece) jest budynek Ochotniczej Straży Pożarnej. Konieczny jest jednak jego remont i dostosowanie do pełnienia funkcji turystycznej i kulturalnej. Konieczne staje się docieplenie ścian zewnętrznych, wymiana pokrycia dachowego, stolarki okiennej i drzwiowej, wykonanie wentylacji budynku, zagospodarowanie otaczającego terenu.

Problemy mieszkaniowe występują także w Woli Wężykowej. Niskie dochody mieszkańców powodują, że nie stać ich na remont swoich domów. Niektóre z nich znajdują się w bardzo złym stanie technicznym. Zaniedbane są również podwórka. Upadek rolnictwa spowodował, że w gospodarstwach pozostały zabudowania, które nie są wykorzystywane. Ich stan jest zły. Miejscowość mimo licznych walorów stała się nieatrakcyjna do życia.

⌘ POTRZEBY REWITALIZACYJNE

Sfera środowiskowa

- Poprawa jakości powietrza poprzez działania infrastrukturalne;
- Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców na temat możliwości ochrony powietrza jak i konieczności dbania o środowisko naturalne (np. kontrolowane wyrzucanie odpadów);
- Wykorzystanie atutów środowiska naturalnego dla rozwoju gospodarki turystycznej, w myśl zasady zrównoważonego rozwoju;

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

- Potrzeba modernizacji i uporządkowania dróg, terenów wokół dróg oraz w miejscach, gdzie parkowane są pojazdy;
- Potrzeba stworzenia infrastruktury sportowej dla dzieci i młodzieży;

Sfera techniczna

- Stworzenie atrakcyjne i spełniającego wszystkie wymagane normy obiektu sportowego, dostępnego dla mieszkańców;
- Modernizacja budynków;
- Zachowanie ładu przestrzennego miejscowości;

3.3. Sfera gospodarcza

3.3.1. Struktura działalności gospodarczej oraz aktywność gospodarcza w Gminie

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze gminy Sędziejowice stopniowo wzrasta. W 2014 roku odnotowano o 75 jednostek więcej niż w roku 2003. W strukturze dominują podmioty z sektora prywatnego.

Tabela 23: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	328	322	329	325	332	368	343	364	374	383	404	403
sektor publiczny	21	23	26	25	25	22	22	22	23	24	24	24
sektor prywatny	307	299	303	300	307	346	321	342	351	359	380	379

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, BDL

W gminie Sędziejowice w latach 2009 – 2014 największe zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 zaszły w sekcjach:

C - Przetwórstwo przemysłowe – przybyło 11 jednostek,

F - Budownictwo – przybyło 12 jednostek.

W 2014 roku wg podziału względem Sekcji PKD 2007, przewagę stanowiły podmioty zarejestrowane w sekcjach:

G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 27,23%,

F - Budownictwo – 16,83%,

C - Przetwórstwo przemysłowe – 13,61%.

Wśród większych przedsiębiorstw działających na terenie gminy Sędziejowice wyróżnić można:

- Zakład Wędliniarski „Gabrysiak” w Lichawie;
- „LAMA” Marcin Libich - produkcja przędzy bawełnianej;
- „MAKAOZ” - produkcja wyrobów tartacznych;
- „Benyx” Tomasz Banach - produkcja instalacji podłogowych, solarnych, sanitarnych;
- Sklep Wielobranżowy „Kranik” - sprzedaż artykułów budowlanych, metalowych, elektrycznych;
- P.P.H.U.HAWO - branża motoryzacyjna;
- P.H.U.P ALMA - produkcja i dystrybucja wyrobów czekoladowych.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę nowych wpisów do ewidencji działalności gospodarczej wg podziału na miejscowości, w latach 2012 – 2015. W ciągu ostatnich 4 lat żadna nowa firma nie powstała w miejscowościach Brody-Emilianów oraz Sobiepany. Najwięcej nowych przedsiębiorstw zostało zaś założonych w miejscowościach Marzenin i Sędziejowice. W wielu miejscowościach powstały po 1 lub 2 firmy. Policzonego wskaźnik: liczba nowych wpisów do EDG sumarycznie w latach 2012 – 2015 w stosunku do liczby mieszkańców na danym obszarze. Wyliczono go dla każdej

miejsowości oraz dla Gminy ogółem. Kolorem oznaczono te wiersze tabeli - miejscowości, dla których wartość wskaźnika była poniżej przeciętnej wartości dla Gminy, co oznacza, że we wskazanych miejscowościach można mówić o niższej aktywności gospodarczej, niż przeciętna w Gminie.

Tabela 24: Ilość nowych wpisów do ewidencji działalności gospodarczej w latach 2012 - 2015

LP	MIEJSCOWOŚĆ	2012	2013	2014	2015	suma w latach 2012 - 2015	wskaźnik: liczba nowych wpisów do EDG sumarycznie w latach 2012 – 2015 / liczba mieszkańców na danym obszarze
1	Bilew	2	0	0	1	3	1,17%
2	Brody-Emilianów	0	0	0	0	0	0,00%
3	Brzeski	1	2	1	0	4	2,03%
4	Dobra	1	1	0	3	4	1,61%
5	Grabia	0	1	0	0	1	1,01%
6	Grabia Trzecia	0	0	1	0	1	2,86%
7	Grabica	0	1	0	1	2	1,18%
8	Grabno	0	0	1	0	1	1,05%
9	Kamostek	0	1	4	0	5	1,67%
10	Korczyska	0	0	1	2	3	2,24%
11	Stare Kozuby	0	0	2	1	3	1,47%
12	Nowe Kozuby	2	1	0	2	5	1,76%
13	Kustrzyce	1	1	0	1	3	1,58%
14	Lichawa	1	0	2	1	4	1,44%
15	Marzenin	1	2	3	4	10	1,66%
16	Niecenia	0	0	2	2	4	5,63%
17	Osiny	0	0	0	1	1	0,73%
18	Podule	0	1	0	2	3	1,86%
19	Pruszków	2	1	2	3	8	1,72%
20	Przymiłów	1	0	3	0	4	3,33%
21	Rososza	0	1	0	1	2	0,88%
22	Sędziejowice	1	4	2	3	10	1,50%
23	Sędziejowice-Kolonia	0	2	0	0	2	0,70%
24	Siedlce	1	0	2	0	3	1,07%
25	Sobiepany	0	0	0	0	0	0,00%
26	Wola Marzeńska	0	0	2	0	2	3,13%
27	Wola Wężykowa	0	2	1	2	5	2,65%
28	Wrzesiny	1	2	0	0	3	2,73%
29	Zamość	0	1	0	0	1	1,37%
30	Żagliny	2	1	1	1	5	1,98%
GMINA OGÓŁEM		17	25	30	30	102	1,6%

Źródło: Urząd Gminy Sędziejowice

Gmina Sędziejowice jest gminą wiejską o charakterze rolniczo-przemysłowo-turystycznym. Liczba gospodarstw rolnych wynosi 1178, przy czym 1176 to gospodarstwa indywidualne. Dominują tu gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha, następnie do 1 ha włącznie oraz od 5 do 10 ha. Działalność rolnicza prowadzona jest zaś w największej mierze w gospodarstwach o powierzchni

od 1 do 5 ha oraz od 5 do 10 ha. Gospodarstwa zajmujące od 10 do 15 ha oraz 15 ha i więcej stanowią mniejszość, zajmują odpowiednio 5,4% i 5,2% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą.

Grunty ogółem w gospodarstwach rolnych stanowią 56,76% powierzchni całkowitej gminy Sędziejowice, użytki rolne zajmują 45,5% powierzchni użytków rolnych oraz ponad 80% gruntów w gospodarstwach rolnych. Pod zasiewami znajduje się niemalże 32% powierzchni Gminy. W wielu gospodarstwach rolnych występują łąki trwałe, lasy i grunty leśne.

Pod względem upraw dominują w Gminie zboża, uprawy przemysłowe oraz rzepak, popularne są również ziemniaki i kukurydza. Na mniejszych powierzchniach uprawiane są rośliny strączkowe na ziarno, warzywa gruntowe oraz buraki cukrowe.

Wśród zwierząt gospodarskich dominuje drób, następnie trzoda chlewna i bydło.

3.3.2. Uwarunkowania budżetowe realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych

Tabele poniżej wskazują poziom oraz strukturę wydatków z budżetu Gminy Sędziejowice w kolejnych latach. W analizowanym okresie 2010 - 2014 kształtowały się one na podobnym poziomie. Z biegiem lat poziom dochodów wzrasta, natomiast w wydatkach zaznacza się tendencja malejąca.

Tabela 25: Dochody budżetu gminy i wydatki z budżetu gminy Sędziejowice

	dochody ogółem	wydatki ogółem
2010	16 983 873,35	20 257 579,72
2011	17 179 060,63	15 787 132,09
2012	18 389 292,47	17 398 426,37
2013	18 875 520,55	18 663 419,34
2014	20 008 973,97	18 662 484,79

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

W 2014 roku największy odsetek wydatków przeznaczony był na zadania z zakresu oświaty i wychowania (37,59% ogółu wydatków), kolejno pomoc społeczną (17,52%), transport i łączność (13,22%), administrację publiczną (10,93%). W latach 2010 – 2014 największe zmiany w zakresie wysokości ponoszonych wydatków (wzrost) zaszły w ww. działach oraz w dziale gospodarka komunalna i ochrona środowiska.

Tabela 26: Najważniejsze wydatki z budżetu Gminy wg działów

	2010	2011	2012	2013	2014
rolnictwo i łowiectwo	3374830,48	284487,43	216160,03	248552,68	260671,54
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	482386,05	885252,35	716573,91	800912,18	672932,82
transport i łączność	1415333,05	1149560,79	2550689,03	1557783,49	2467463,72
gospodarka mieszkaniowa	143660,73	181178,25	173939,99	170919,17	197166,80

	2010	2011	2012	2013	2014
działalność usługowa	3701,91	35800,38	16000,00	34000,01	26328,93
administracja publiczna	1818207,13	1873431,11	1921249,09	2115701,78	2038924,84
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	45759,12	17955,87	3064,96	1116,00	52292,75
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1044962,93	236389,93	270373,75	236039,34	322965,93
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	64363,76	63645,35	0,00	0,00	0,00
obsługa długu publicznego	134940,29	251762,65	235357,43	146735,62	103615,87
różne rozliczenia	0,00	0,00	0,00	81203,31	0,00
oświata i wychowanie	5955195,53	6318454,18	6290264,98	6701557,41	7015722,25
ochrona zdrowia	1123314,96	75204,41	82969,21	52774,37	58394,58
pomoc społeczna	2745196,74	2714240,43	2962374,93	2958469,81	3269603,25
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00	0,00	240,00	3155,00
edukacyjna opieka wychowawcza	326326,46	345047,90	361376,19	268069,00	253370,54
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	620738,15	694062,45	1017506,36	1138511,48	1175387,15
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	931193,34	632933,88	569432,27	2114235,44	677776,15
kultura fizyczna i sport	27469,09	-	-	-	-
Kultura fizyczna	-	27724,73	11094,24	36598,25	66712,67

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Znamiennym jest, że na zadania z zakresu pomocy społecznej (i pochodne) Gmina niemalże z roku na rok ponosi coraz wyższe wydatki. Poziom wsparcia w odniesieniu do wydatków ogółem utrzymuje się w okolicy 17%.

3.3.3. Problemy i wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne zidentyfikowane w sferze gospodarczej

⌘ PROBLEMY - skalę problemów przedstawiono w formie opisu, ze względu na brak danych liczbowych umożliwiającą tę charakterystykę

Miejscowość Sędziejowice jest sercem całej Gminy. To tutaj skumulowany jest handel i usługi dla ludności. Miejscowość Sędziejowice-Kolonia bezpośrednio przylega do samych Sędziejowic. W samych Sędziejowicach znajduje się najwięcej podmiotów gospodarczych. Przewagę stanowią jednak sklepy i drobne punkty usługowe. Brakuje tu firm produkcyjnych. W miejscowości Sędziejowice-Kolonia aktywność gospodarcza mieszkańców jest bardzo niska. Rozwój firm jest możliwy, jednak brak kapitału powoduje, że mieszkańcy rzadko decydują się na prowadzenie własnej, pozarolniczej działalności gospodarczej. Największym problemem jest brak innowacyjności

w prowadzonych firmach. Nie występuje tu żadne przedsiębiorstwo, które ma jakikolwiek potencjał innowacyjny. W miejscowości Sędziejowice-Kolonia działalność gospodarcza praktycznie nie istnieje. Jest to jednak niezwykle ważne miejsce w Gminie dla budowania gospodarki innowacyjnej. To na tym terenie znajduje się Zespół Szkół Rolniczych im. W. Grabskiego. W roku 2009 szkoła rolnicza w Sędziejowicach obchodziła 85-lecie swego istnienia. Jest ona najstarszą placówką tego typu w rejonie sieradzkim. W roku 1975 w Sędziejowicach powołano Zespół Szkół Rolniczych z czterema typami szkół, a w dwa lata później podjęta została inicjatywa rozbudowy szkoły. Dla rozwoju całej Gminy, a w szczególności obszarów zdegradowanych ważne jest tworzenie kadr nowoczesnej gospodarki. Dlatego tak niezwykle rolę przywiązuje się do doskonalenia programów nauczania w Zespole Szkół Rolniczych.

W miejscowości Sędziejowice-Kolonia wyznaczono również miejsce pod budowę nowego, nowoczesnego przedszkola. Publiczne Przedszkole w Sędziejowicach aktualnie mieści się w budynku zlokalizowanym na gminnym stadionie sportowym, który wcześniej pełnił funkcję szatni sportowej. Ze względu na braki lokalowe, budynek został zaadaptowany na przedszkole. Stan obiektu jest tak zły, że obiekt musi zostać opuszczony. Jego remont jest niemożliwy, ponieważ nie spełnia on podstawowych standardów i norm dla takich budynków. Dzieci pozostaną bez przedszkola. Brak przedszkola wpłynie negatywnie nie tylko na sferę społeczną, ale również gospodarczą. Młode matki nie będą miały szansy na podjęcie pracy czy działalność gospodarczą. Będą musiały zająć się dzieckiem. Wpływa to negatywnie na potencjał gospodarczy miejscowości.

Ocenia się, że poza Sędziejowicami to w Sędziejowicach-Kolonii występuje najwyższy potencjał a jednocześnie ogromna potrzeba dla rozwoju działalności gospodarczej.

W wielu miejscowościach Gminy mieszkańcy bardzo rzadko podejmują działalność gospodarczą poza rolnictwem. Niska dochodowość gospodarstw rolnych powoduje, że coraz więcej osób dojeżdża do pracy do Zduńskiej Woli, Łasku, Łodzi. Wiele młodych osób opuściło miejscowości w poszukiwaniu lepszych warunków życia za granicą lub innych miastach regionu. Istnieją tu jednak innowacyjne firmy – m.in. Makaoz, produkująca domy energooszczędne. Większość mieszkańców prowadzi działalność rolniczą.

W wielu miejscowościach w latach 2012 – 2015 powstało 1 lub 2 przedsiębiorstwa. Dominuje tam prowadzenie działalności rolniczej. Nie istnieją firmy produkcyjne ani usługowe. Gospodarstwa rolne są małe i niewyspecjalizowane. Prowadzą je głównie osoby starsze. Brak specjalizacji, mały areal upraw powodują, że działalność rolnicza nie wystarcza na codzienne potrzeby bytowe mieszkańców. Rodzi się tym samym ubóstwo i migracje z miejscowości. W miejscowości Grabno, poza działalnością rolniczą nie występuje praktycznie żadna aktywność gospodarcza. W miejscowości znajduje się sklep, działają tu również osoby zajmujące się kamieniarstwem (na terenie miejscowości znajduje się cmentarz).

W Woli Wężykowej znajduje się jeden zakład produkcyjny (Havo – producent włókien). Oddalenie od centrum Gminy powoduje, że inna działalność gospodarcza na tym terenie nie jest prowadzona. Głównym problemem miejscowości jest uzależnienie mieszkańców od rolnictwa. Nie występują tu dobre warunki do prowadzenia działalności pozarolniczej. Mieszkańcy nie mają środków finansowych do prowadzenia jakiejkolwiek działalności pozarolniczej. Miejscowość posiada jednak

duży, niewykorzystany atut. Otoczona jest przez lasy, znajdują się tu zbiorniki wodne, przepiękne pejzaże. Stwarza to doskonałe warunki do prowadzenia działalności agroturystycznej.

⌘ **POTRZEBY REWITALIZACYJNE**

- Wsparcie dla przedsiębiorstw oraz dla osób odchodzących od rolnictwa w zakładaniu działalności gospodarczej poza rolnictwem;
- Potrzeba edukacji dzieci i młodzieży, ale także dokształcania osób dorosłych;
- Stworzenie przedszkola spełniającego wszystkie wymagane normy techniczne i prawne, w którym opiekunowie będą mogli bez obaw pozostawiać dzieci, a sami wykonywać pracę;
- Wykorzystanie atutów środowiskowych miejscowości dla rozwoju gospodarki;
- Potrzeba prowadzenia działań inwestycyjnych poprawiających jakość życia oraz podnoszących walory funkcjonalno-przestrzenne i środowiskowe przestrzeni z myślą o poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej;

4. Analiza SWOT Gminy Sędziejowice

W wyniku przeprowadzenia analizy stanu istniejącego Gminy Sędziejowice możliwe jest dokonanie analizy SWOT. Analiza ta służy określeniu najbardziej optymalnych kierunków rozwoju obszaru w oparciu o wskazanie:

S (strengths) – mocne strony, jako czynniki wewnętrzne; atut, zaleta, przewaga;

W (weakness) – słabe strony, jako czynniki wewnętrzne; bariera, wada, słabość;

O (opportunities) – szanse - czynniki zewnętrzne, mogące mieć pozytywny wpływ na jednostkę;

T (threats) – zagrożenia - czynniki zewnętrzne, mogące mieć negatywny wpływ na jednostkę.

Poniżej określono czynniki w podziale na następujące obszary aktywności:

- Społeczeństwo, sytuacja społeczna;
- Środowisko przyrodnicze;
- Turystyka, sport, rekreacja;
- Przedsiębiorczość i rolnictwo;
- Infrastruktura techniczna;
- Edukacja i społeczeństwo informacyjne;
- Pomoc społeczna i ochrona zdrowia;

oraz wskazano szanse i zagrożenia dla rozwoju Gminy, w tym w szczególności dla obszaru o największych potrzebach rewitalizacyjnych.

SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz instytucji i stowarzyszeń działających na rzecz osób potrzebujących wsparcia; – bogate tradycje historyczno-kulturalne, rozwinięty folklor ze względu na istnienie wielu zespołów artystycznych; – funkcjonowanie świetlic wiejskich; 	<ul style="list-style-type: none"> – starzenie się społeczeństwa, wzrost liczby starszych osób samotnych; – zbyt mała ilość mieszkań komunalnych i socjalnych; – bezrobocie wśród młodych mieszkańców Gminy; – nawarstwiający się problemy społeczne, pogłębiający się problem alkoholizmu, ubóstwa, bezrobocia oraz problemów wychowawczych; – pasywna postawa osób bezrobotnych, zubożenie, roszczeniowość i oczekiwanie na należącą się pomoc; – występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej; – brak inicjatywy wśród mieszkańców; – długotrwałe choroby mieszkańców oraz niepełnosprawność, które ograniczają możliwość prowadzenia aktywnego życia społecznego;

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – dobra jakość gleb; – występowanie form ochrony przyrody oraz uporządkowanej zieleni; – możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii; – dobrze rozwinięta sieć wodociągowa; – prawidłowo prowadzona gospodarka odpadami; 	<ul style="list-style-type: none"> – zanieczyszczenie powietrza, szczególnie przy ciągach drogowych oraz w okresie zimowym – spowodowane dużym natężeniem ruchu, niską efektywnością energetyczną budynków oraz złej jakości paliwem; – w indywidualnych gospodarstwach przeważają piece na opał stały (węgiel, miał, drewno) – stąd problem emisji niskiej; – niewystarczająco rozwinięty system kanalizacji;

TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – występowanie obiektów zabytkowych; – przebieganie przez Gminę szlaków turystycznych; – funkcjonowanie szlaku kajakowego na rzece Grabi; – funkcjonowanie instytucji realizujących działalność z zakresu kultury, sportu i rekreacji, m.in. Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Bibliotek Publiczna z 3 filiami; – bogate walory krajobrazowe dla turystyki wypoczynkowej; – funkcjonowanie kompleksu sportowo-rekreacyjnego, boisk wielofunkcyjnych przy Zespole Szkół w Marzeninie, Ludowego Klubu Sportowego „Sukces”; 	<ul style="list-style-type: none"> – niszczenie dóbr dziedzictwa kulturowego; niezadawalający stan obiektów dziedzictwa kulturowego, wpływający na niski potencjał turystyczny Gminy; – obniżona estetyka budynków; – niewystarczająca ilość imprez i wydarzeń rozrywkowo-kulturalnych skierowanych ku dzieci i młodzieży; – niewystarczająca baza turystyczna dla rozwoju funkcji turystycznej Gminy; – brak bazy rozrywkowej oraz miejsc aktywnego wypoczynku dla mieszkańców i potencjalnych turystów; – stadion wymaga przeprowadzenia remontu – niedostateczna ilość boisk; – brak masowych imprez sportowych; – brak punktów informacji turystycznej na terenie Gminy

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie większych przedsiębiorstw; – wystarczająco rozwinięty rynek usług; – brak uciążliwego przemysłu zanieczyszczającego środowisko naturalne; 	<ul style="list-style-type: none"> – niska dynamika powstawania małych przedsiębiorstw; – brak wykształcenia mieszkańców w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej; – liczba podmiotów gospodarczych utrzymuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie; – brak sieci gazowej, niewystarczające skanalizowanie Gminy, co stanowi barierę dla nowych inwestycji;

	<ul style="list-style-type: none"> – brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych; – odpływ osób wykształconych do miast; – rozdrobnienie gospodarstw rolnych; – niska dochodowość małych sklepów, ale także gospodarstw rolnych; – brak stowarzyszeń zrzeszających lokalnych przedsiębiorców; – brak szkoleń dla rolników; – brak współpracy między rolnikami;
--	---

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – dobrze rozwinięta sieć wodociągowa; – dobre połączenia komunikacyjne pomiędzy miejscowościami w Gminie oraz z jednostkami zewnętrznymi; – warunki przyrodnicze sprzyjają budowie ścieżek zdrowia i ścieżek rowerowych; 	<ul style="list-style-type: none"> – część dróg wymaga modernizacji; – niewystarczająca ilość chodników, tras rowerowych; – bariery architektoniczne dla swobodnego poruszania się przez osoby niepełnosprawne i starsze; – niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla produkcji energii elektrycznej i ciepłej; – niska efektywność energetyczna budynków położonych na obszarze Gminy; – budynki mieszkalne ale również obiekty zabytkowe wymagają modernizacji/ remontów/ docieplenia; – niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna, niewiele przydomowych oczyszczalni ścieków;

EDUKACJA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – baza oświatowa jest w dobrym stanie technicznym - budynki szkół są wyremontowane, w większości zostały poddane termomodernizacji; – wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna; – szkoły zapewniają posiłki dla uczniów oraz noclegi w internacie; – jedna ze szkół zapewnia możliwość odbycia zagranicznych praktyk w wielu krajach; – wzrastający odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym; – wzrastający poziom wykształcenia mieszkańców; – dostęp do edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym; możliwość doksztalcenia się przez osoby dorosłe; 	<ul style="list-style-type: none"> – nierówny dostęp mieszkańców do nauki i rekreacji; – niewystarczające wykorzystanie możliwości, jakie dają e – usługi np. e – edukacja; – niewystarczająca ilość miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego; – placówka przedszkola w Sędziejowicach znajduje się w tymczasowo adaptowanym obiekcie;

– funkcjonowanie przedszkoli i szkół, oferujących również zajęcia pozalekcyjne;	
---	--

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – sprawne funkcjonowanie GOPS; – dostęp do instytucji świadczących pomoc z zakresu opieki zdrowotnej; – funkcjonowanie stowarzyszeń aktywnie współpracujących z Urzędem Gminy Sędziejowice; – ośrodek zdrowia oferuje porady specjalistów, – budynki ośrodka zdrowia są zmodernizowane i wyposażone na bardzo wysokim poziomie; budynek w Sędziejowicach przystosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – wzrastający poziom wydatków z budżetu Gminy na pomoc społeczną i pochodne; – pasywna postawa osób bezrobotnych, zubożenie, roszczeniowość i oczekiwanie na należąca się pomoc; – występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej; – wzrastające zapotrzebowanie na mieszkania komunalne; – ciągła walka z bezrobociem, ubóstwem; – rozwój patologii społecznych; – rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej;

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość wykorzystania funduszy europejskich przez Gminę oraz mieszkańców; – budowa/ modernizacja infrastruktury technicznej; – możliwość zrewitalizowania przestrzeni najbardziej zdegradowanych, dla odnowy tkanki społecznej przestrzennej i gospodarczej; – rozwój telepracy i możliwości pracy w oparciu o infrastrukturę społeczeństwa informacyjnego; – rozwój turystyki tworzy nowe miejsca pracy dla osób o zróżnicowanych kwalifikacjach; – organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów dla osób bezrobotnych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 	<ul style="list-style-type: none"> – duża konkurencja pomiędzy Gminami w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych; – możliwa zmiana ugrupowania zarządzającego krajem, a zatem zmiana warunków gospodarowania; – niestabilność prawa pracy w Polsce, co powoduje odpływ inwestycji z Polski; – zwiększanie się patologii społecznych (głównie alkoholizm); – brak spójnego, efektywnego systemu aktywizacji bezrobotnych; – rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w grupach długotrwale bezrobotnych; – ograniczenia w dostępie do środków strukturalnych Unii Europejskiej; – brak możliwości realizacji projektów w ramach programu rewitalizacji Gminy;

5. Założenia Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice

5.1. Okres realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice

Okres realizacji Programu Rewitalizacji obejmuje lata 2016 – 2022 - częściowo wpisuje się w okres programowania budżetu Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020., co jest szczególnie istotne ze względu na fakt, że poszczególne z projektów planuje się zrealizować przy dofinansowaniu ze środków właśnie UE. Szacuje się, że niektóre z projektów mogą być trudne pod względem inwestycyjnym i będą realizowane w długim okresie czasu. Należy wziąć pod uwagę uwarunkowania budżetowe oraz techniczne. Głównym elementem niepewności jest jednak harmonogram naboru wniosków o dotację z *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020*.

5.2. Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji, podsumowanie diagnozy.

W celu wskazania obszaru rewitalizacji dokonano wyłonienia obszaru zdegradowanego w Gminie Sędziejowice. Posłużono się definicjami poszczególnych pojęć zawartych w „Wytycznych...”, zgodnie z którymi:

Stan kryzysowy zdefiniowano jako stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),

- d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z „Wytycznymi...” zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w Gminie Sędziejowice określono przy założeniu, że program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia, a zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to kryterium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy (w przypadku niniejszego Programu – Gminy Sędziejowice).

Obszar objęty rewitalizacją wytyczono na podstawie diagnozy stanu Gminy Sędziejowice, w tym pogłębionej diagnozy sfery społecznej oraz w wyniku rozmów przeprowadzonych ze społecznością lokalną, interesariuszy Programu. Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu: diagnozowania, programowania, wdrażania oraz monitorowania. Strefa objęta działaniami rewitalizacyjnymi wytyczona została z poszanowaniem zasad jawności i przejrzystości, z uwzględnieniem aktywnego udziału interesariuszy na każdym etapie realizacji Programu.

Jednocześnie zastosowano się do wymogów „Wytycznych...”, zgodnie z którymi rewitalizacja stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Podsumowanie diagnozy

W ramach podsumowania diagnozy zebrano i pokrótce opisano zjawiska kryzysowe występujące na obszarze Gminy Sędziejowice. Następnie uporządkowano te dane w tabeli,

przypisując je do miejscowości, w których występują. W ten sposób wytyczono obszar zdegradowany w Gminie, czyli obszar na którym zidentyfikowano stan kryzysowy.

Sfera społeczna

Przeprowadzono diagnozę sfery społecznej, a następnie dokonano pogłębionej diagnozy tej sfery, dla uchwycenia najważniejszych problemów społecznych oraz ich największego nasilenia pod względem przestrzennym.

Diagnoza wykazała, że w latach 2013 – 2015 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej przybierała tendencję wzrostową. W roku 2014 i 2015 odnotowano więcej rodzin objętych wsparciem, niż w roku 2013.

Do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze Gminy Sędziejowice w sferze społecznej zaliczono: ograniczenia w uczestnictwie w sferze sportu, kultury i rekreacji - zły stan infrastruktury sportowej i infrastruktury kultury, braki w nauczaniu wśród uczniów, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwałą chorobę, bezrobocie oraz niską aktywność społeczną mieszkańców.

Wyznaczono miejscowości, w których występuje większe niż przeciętnie nasilenie zjawisk negatywnych w sferze społecznej. Miejscowości te to: Brody, Brzeski, Dobra, Grabia, Grabia Trzecia, Grabno, Kamostek, Kustrzyce, Podule, Pruszków, Przemiłów, Rososza, Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Siedlce, Wola Marzeńska oraz Wola Wężykowa.

Sfera środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna

W zakresie sfery środowiskowej wskazano na problem tzw. emisji niskiej, czyli zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł o niewielkiej wysokości nad poziomem gruntu, takich jak paleniska domowe, drogi i skrzyżowania, składowiska odpadów, czyli z emisji komunalnej. Do podstawowych obszarów problemowych zaliczono w tym zakresie: lokalne źródła ciepła, niską efektywność energetyczną budynków oraz transport.

Wiele budynków w Gminie wymaga prac remontowych, naprawczych, a także przebudowy – właśnie z powodu ich niskiej efektywności energetycznej. W szczególności należą do nich: budynki komunalne w ulicy Głównej 6, 6A, 6B w Pruszkowie, świetlica w Kustrzycach, budynek OSP w Grabi, budynek OSP w Grabnie oraz budynek Domu Ludowego w Grabicy.

Na obszarze Gminy Sędziejowice odnotowano przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10, obejmuje on miejscowości: Bilew, Brody-Emilianów, Dobra, Kamostek, Kozuby Stare i Nowe, Lichawa, Marzenin, Niecena, Osiny, Pruszków, Rososza, Wola Marzeńska, Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Wrzesiny oraz Żagliny.

Dominującą funkcją na terenie gminy Sędziejowice jest rolnictwo. Gmina boryka się z problemami w sferze przestrzennej i technicznej. Na szczególną uwagę zasługuje pozostający w bardzo złym stanie technicznym budynek, w którym zlokalizowana jest świetlica wiejska pod adresem Kustrzyce 11, podobnie budynek OSP w Grabi, którego obecny stan wymaga poprawy, wprowadzenia rozwiązań ułatwiających korzystanie z obiektu, a także dostosowania do wymogów ppoż. Problematicznym miejscem w Gminie jest również obszar wokół cmentarza w Grabnie, gdzie

brakuje dostatecznej ilości miejsc parkingowych. W miejscowości Pruszków zwraca się na problemy techniczne w budynkach komunalnych w ulicy Głównej 6, 6A, 6B.

Funkcjonująca w Gminie sieć dróg jest wystarczająca. Stan techniczny nawierzchni na wielu ciągach drogowych nie jest jednak zadowalający. Większość dróg wymaga modernizacji, w tym droga gminna nr 103062E Stare Kozuby – Brody. Która nie jest drogą bezpieczną dla wszystkich uczestników ruchu drogowego, w tym pieszych i rowerzystów. Dodatkowo, ubytki w podłożu wymuszają na kierowcach gwałtowne zmiany prędkości pojazdów, co z kolei w sposób niekorzystny wpływa na powietrze atmosferyczne – wzmożona jest w tych momentach produkcja zanieczyszczeń. Droga przebiega przez miejscowości na obszarze których w diagnozie odnotowano przekroczenia poziomu docelowego B(a)P w powietrzu. Projekt odpowiada więc na zdiagnozowane zjawisko kryzysowe: zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. Ponadto, droga ta stanowi połączenie Sędziejowic z ośrodkami o znaczeniu subregionalnym. Umożliwia ona wielu mieszkańcom dojazd do pracy, szkoły, rynków zbytu. Umożliwia włączenie obszaru w obieg gospodarczy, a tym samym prowadzi do wyjścia obszaru z sytuacji kryzysowej.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej głównym problemem stają się infrastruktura drogowa. Przy głównej drodze w Sędziejowicach-Kolonii znajduje się chodnik, który ułatwia komunikację pieszych pomiędzy Sędziejowicami a Sędziejowicami-Kolonią. Brakuje jednak końcowego odcinka chodnika do Zespołu Szkół Rolniczych. Za zły należy jednak uznać stan dróg lokalnych, np. na drodze gminnej nr 103062E. Nie występują tu miejsca parkingowe. Interwencji potrzebuje teren wokół stadionu - brakuje tu miejsc postojowych.

Miejscowość Pruszków ma charakter ulicówki - głównym problemem jest brak chodników i miejsc parkingowych w centrum miejscowości, brak wydzielonych pasów dla rowerzystów. Taka sama sytuacja występuje w miejscowości Kustrzyce. Tutaj ruch pieszych jest mniejszy, ale droga należy do wyjątkowo wąskich. Brak chodników utrudnia znacznie funkcjonowanie także mieszkańcom miejscowości Wola Wężykowa. Nie ma tu placów zabaw. Rodzice z dziećmi samodzielnie aranżują przestrzeń do zabaw. Brakuje miejsc zaadaptowanych dla najmłodszych mieszkańców miejscowości.

W Sędziejowicach-Kolonii znajduje się stadion sportowy, którego stan techniczny jest bardzo zły. Nie spełnia on jakichkolwiek norm dla obiektów sportowych. Problemem jest też dostęp do podstawowych usług społecznych w Kustrzycach (świetlica wiejska), w Grabi (budynek OSP), Grabno (budynek OSP oraz budynki mieszkalne) – wymienione obiekty znajdują się w złym stanie technicznym.

Problematycznym miejscem w Gminie jest również obszar wokół cmentarza w Grabnie. Choć główna droga w miejscowości jest w bardzo dobrym stanie, to brakuje dostatecznej ilości miejsc parkingowych wokół cmentarza.

Problemy mieszkaniowe występują w Woli Wężykowej. Niektóre z budynków znajdują się w bardzo złym stanie technicznym. Zaniedbane są również podwórka. Miejscowość mimo licznych walorów stała się nieatrakcyjna do życia.

Sfera gospodarcza

Gmina Sędziejowice jest gminą wiejską o charakterze rolniczo-przemysłowo-turystycznym. W latach 2012 – 2015 żadna nowa firma nie powstała w miejscowościach Brody-Emilianów oraz Sobiepany. Policzono wskaźnik obrazujący poziom aktywności gospodarczej: liczba nowych wpisów do EDG sumarycznie w latach 2012 – 2015 w stosunku do liczby mieszkańców na danym obszarze. Wyliczono go dla każdej miejscowości oraz dla Gminy ogółem. Wartość wskaźnika poniżej przeciętnej wartości dla Gminy, czyli niższa aktywność gospodarcza, niż przeciętnie w Gminie charakteryzuje następujące miejscowości: Bilew, Brody-Emilianów, Grabia, Grabica, Grabno, Stare Kozuby, Kustrzyce, Lichawa, Osiny, Rososza, Sędziejowice, Sędziejowice-Kolonia, Siedlce, Sobiepany oraz Zamość.

Miejscowość Sędziejowice jest sercem całej Gminy. To tutaj skumulowany jest handel i usługi dla ludności. Miejscowość Sędziejowice-Kolonia bezpośrednio przylega do samych Sędziejowic. aktywność gospodarcza mieszkańców jest tam bardzo niska. Rozwój firm jest możliwy, jednak brak kapitału powoduje, że mieszkańcy rzadko decydują się na prowadzenie własnej pozarolniczej działalności gospodarczej, ta praktycznie nie istnieje. Jest to jednak niezwykle ważne miejsce w Gminie dla budowania gospodarki innowacyjnej. To na tym terenie znajduje się Zespół Szkół Rolniczych im. W. Grabskiego - najstarsza placówka tego typu w rejonie sieradzkim. Dla rozwoju całej Gminy, a w szczególności obszarów zdegradowanych ważne jest tworzenie kadr nowoczesnej gospodarki. Co również niezmiennie istotne, Publiczne Przedszkole w Sędziejowicach aktualnie mieści się w budynku zlokalizowanym na gminnym stadionie sportowym, który wcześniej pełnił funkcję szatni sportowej. Stan obiektu jest tak zły, że obiekt musi zostać opuszczony. Dzieci pozostaną bez przedszkola. Brak przedszkola wpłynie negatywnie nie tylko na sferę społeczną, ale również gospodarczą. Ocenia się, że poza Sędziejowicami to w Sędziejowicach-Kolonii występuje najwyższy potencjał, a jednocześnie ogromna potrzeba dla rozwoju działalności gospodarczej. Charakterystycznym punktem na mapie Gminy jest również Wola Wężykowa, gdzie znajduje się jeden zakład produkcyjny (Havo – producent włókien). Oddalenie od centrum Gminy powoduje, że inna działalność gospodarcza na tym terenie nie jest prowadzona. Miejscowość posiada jednak duży, niewykorzystany atut. Otoczona jest przez lasy, znajdują się tu zbiorniki wodne, przepiękne pejzaże. Stwarza to doskonałe warunki do prowadzenia działalności agroturystycznej.

Stan kryzysowy, obszar zdegradowany

Poniżej przedstawiono tabelę, w której zjawiska kryzysowe przyporządkowano do miejscowości, w których występują.

W sferze społecznej zaznaczono miejscowości, gdzie w wyniku pogłębionej diagnozy społecznej stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk kryzysowych.

Jak wynika z „Wytocznych”, stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.

W związku z tym, w ramach pozostałych zjawisk negatywnych w pozostałych sferach, oznaczono tylko te miejscowości, dla których zjawiska negatywne występują również w sferze społecznej.

Następnie zsumowano liczbę zjawisk kryzysowych oznaczonych w danej miejscowości i ze względu na znaczne różnice pomiędzy najwyższymi i najniższymi wartościami oraz znaczną liczbę miejscowości, obliczono średnią arytmetyczną obrazującą nasilenie zjawisk kryzysowych wg miejscowości. Miejscowości dla których suma zjawisk kryzysowych przekroczyła średnią to obszar zdegradowany Gminy Sędziejowice. Należą do niego miejscowości: Brody-Emilianów, Grabia, Grabno, Kustrzyce, Pruszków, Sędziejowice Kolonia oraz Wola Wężykowa.

Tabela 27 Zjawiska kryzysowe w Gminie Sędziejowice

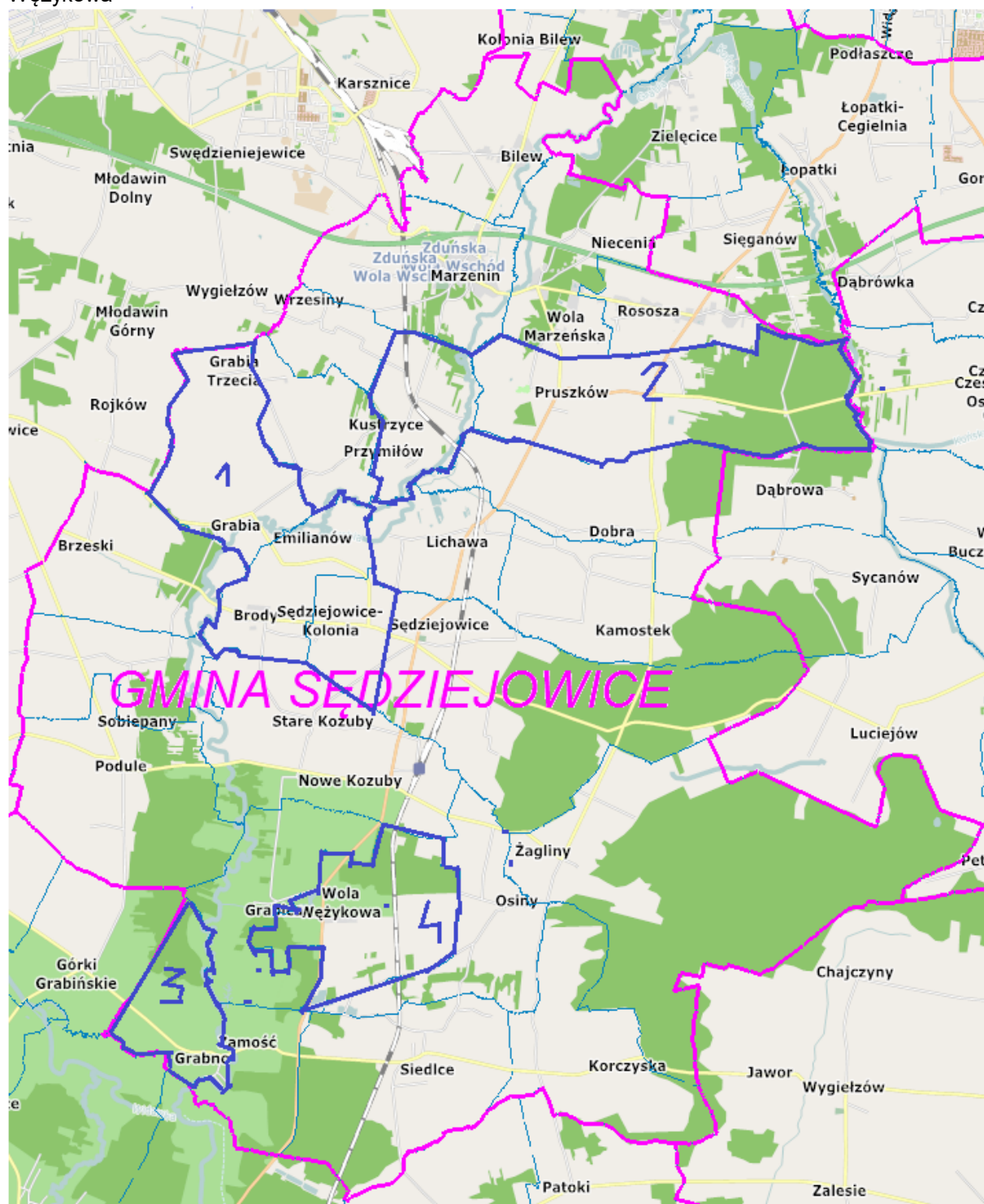
zjawisko kryzysowe	miejscowość																	
	Brody-Emilianów	Brzeski	Grabia	Grabia Trzecia	Grabno	Dobra	Kamostek	Kustrzyce	Pruszków	Przymiłów	Podule	Rososza	Wola Marzeńska	Sędziejowice	Sędziejowice-Kolonia	Siedlce	Wola Wężykowa	RAZEM
nasilenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	17
zanieczyszczenie powietrza	X					X	X		X			X	X	X	X			8
niska efektywność energetyczna budynków			X		X			X	X									4
zły stan/brak infrastruktury społecznej			X		X			X							X		X	5
zły stan techniczny budynków i przestrzeni			X		X			X	X						X		X	6
zły stan infrastruktury drogowej	X							X	X						X		X	5
niski poziom aktywności gospodarczej	X		X		X			X				X		X	X	X		8
niewykorzystanie zasobów oraz atutów miejscowości wynikających z ich położenia na rzecz rozwoju przedsiębiorczości															X		X	2
RAZEM	4	1	5	1	5	2	2	6	5	1	1	3	2	3	7	2	5	55
Średnia dla Gminy	3,24																	

W wyniku dokonanego podsumowania wytyczono obszar zdegradowany, obejmuje on 4 podobszary, które częściowo nie posiadają ze sobą wspólnych granic – miejscowości:

1. Sędziejowice-Kolonia, Brody-Emilianów, Grabia
2. Pruszków – Kustrzyce;
3. Grabno;
4. Wola Wężykowa,

Jest to obszar na którym nastąpiła kumulacja zjawisk kryzysowych, co przedstawia zaprezentowana wyżej tabela. Na mapie poniżej zaprezentowano położenie obszaru zdegradowanego na mapie Gminy Sędziejowice.

Mapa 10 Mapa Gminy Sędziejowice z oznaczeniem obszaru zdegradowanego – 4 podobszary:
 1. Sędziejowice-Kolonia, Brody-Emilianów, Grabia; 2. Pruszków – Kustrzyce; 3. Grabno; 4. Wola Wężykowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Obszar rewitalizacji

Wytyczając obszar rewitalizacji skonfrontowano pogłębioną diagnozę sfery społecznej z negatywnymi zjawiskami występującymi w sferach:

- gospodarczej, w tym m.in.: niski poziom aktywności gospodarczej - mała ilość przedsiębiorstw zakładanych przez samych mieszkańców obszaru rewitalizacji, dominuje nieinnowacyjna i niewyspecjalizowana działalność rolnicza, brak jest środków finansowych na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej pozarolniczej;
- środowiskowej, w tym m.in.: występuje tu duże zanieczyszczenie powietrza, co spowodowane jest niską emisją, dużym ruchem pojazdów wszelkiego typu; niska efektywność energetyczna budynków
- przestrzenno-funkcjonalnej, w tym m.in.: brak ciągów pieszych, chodników, pasów dla rowerów, miejsc parkingowych; niewykorzystanie wewnętrznych zasobów miejscowości dla rozwoju funkcji gospodarczej; zły stan lub brak infrastruktury społecznej – istniejące budynki, w których realizowana jest działalność kulturowa, społeczna tracą swoją funkcjonalność;
- technicznej, w tym m.in.: bardzo złe warunki dla prowadzenia Publicznego Przedszkola w Sędziejowicach, zły stan techniczny stadionu sportowego, niska efektywność energetyczna budynków i ich zły stan techniczny, nieodpowiednie warunki lokalowe dla prowadzenia działalności kulturowej w poszczególnych miejscowościach;

Przeprowadzona diagnoza stanu Gminy Sędziejowice oraz rozmowy z interesariuszami programu rewitalizacji, umożliwiły trafne wskazanie potrzeb rewitalizacyjnych, wytyczenie obszaru rewitalizacji oraz wytypowanie projektów rewitalizacyjnych, które mają wyprowadzić ten obszar ze stanu kryzysowego.

Program Rewitalizacji dotyczy terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy Sędziejowice, obejmujących część obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Wyznaczony obszar obejmuje tereny o największych potrzebach społecznych.

Najbardziej istotnym dla rozwoju Gminy Sędziejowice jest wyznaczony obszar rewitalizacji, w którym jednocześnie występuje koncentracja problemów oraz negatywnych zjawisk opisanych powyżej. Koncentracja, o której mowa umożliwiła wskazanie celów oraz projektów rewitalizacyjnych, które mają wyprowadzić obszar rewitalizacji z sytuacji kryzysowej.

Zagospodarowanie przestrzenne Gminy, pełnione przez nią funkcje, nierównomierne występowanie problemów, a jednocześnie wynikająca z „Wytycznych ...” zasada koncentracji, zgodnie z którą obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, doprowadziły do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji, który obejmuje tereny o największych potrzebach społecznych oraz współwystępujących problemach w obszarach gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. W tabeli poniżej zaprezentowano liczbę mieszkańców oraz powierzchnię

poszczególnych miejscowości w Gminie. Kolorem oznaczono miejscowości wchodzące w skład obszaru zdegradowanego.

Należy również zaznaczyć, że przypadku miejscowości: Grabia i Grabia Trzecia oraz Rososza i Wola Marzeńska przedstawiono powierzchnię dla ewidencjonowanych obrębów, nie ma możliwości przedstawienia powierzchni oddzielnie dla każdej z miejscowości.

Tabela 28 Liczba mieszkańców oraz powierzchnia miejscowości w gminie Sędziejowice

MIEJSCOWOŚĆ	liczba mieszkańców, stan na dzień 30 VI 2016	udział mieszkańców zamieszkałych w danej miejscowości w liczbie mieszkańców Gminy ogółem	powierzchnia [ha]	udział powierzchni danej miejscowości w powierzchni Gminy ogółem
Bilew	260	4,06%	388,92	3,24%
Brody-Emilianów	83	1,30%	277,12	2,31%
Brzeski	194	3,03%	432,74	3,61%
Dobra	248	3,87%	490,58	4,09%
Grabia	101	1,58%	403,48	3,36%
Grabia Trzecia	34	0,53%		
Grabica	170	2,65%	390,05	3,25%
Grabno	94	1,47%	237,08	1,98%
Kamostek	304	4,75%	487,18	4,06%
Korczyska	133	2,08%	473,98	3,95%
Stare Kozuby	283	4,42%	602,31	5,02%
Nowe Kozuby	207	3,23%		0,00%
Kustrzyce	190	2,97%	257,96	2,15%
Lichawa	274	4,28%	263,13	2,19%
Marzenin	609	9,51%	434,62	3,62%
Niecenia	71	1,11%	396,48	3,30%
Osiny	137	2,14%	353,02	2,94%
Podule	157	2,45%	605,61	5,05%
Pruszków	471	7,35%	760,96	6,34%
Przymiłów	124	1,94%	262,75	2,19%
Rososza	224	3,50%	206,85	1,72%
Wola Marzeńska	63	0,98%		0,00%
Sędziejowice	666	10,40%	973,74	8,11%
Sędziejowice-Kolonia	294	4,59%	164,59	1,37%
Siedlce	272	4,25%	593,85	4,95%
Sobiepany	117	1,83%	321,21	2,68%
Wola Wężykowa	190	2,97%	421,49	3,51%
Wrzesiny	109	1,70%	157,01	1,31%
Zamość	74	1,16%	214,97	1,79%
Żagliny	252	3,93%	1 430,75	11,92%
OGÓŁEM	6405	100%	12 002,43	100%

Miejscowości tworzące obszar zdegradowany Gminy obejmują łącznie:

- 1457 mieszkańców czyli 22,74% ogółu mieszkańców Gminy,
- 2522,68 ha, czyli 21,01% powierzchni Gminy;

Przekroczony zostaje zatem próg 20% dla powierzchni Gminy określony w „Wytocznych...”. W związku z tym należy ograniczyć powierzchnię obszaru rewitalizacji. Postanowiono, że z obszaru zostanie wykluczony obszar Brody-Emilianów, jako ten, na którym odnotowano najmniej zjawisk kryzysowych spośród miejscowości tworzących obszar zdegradowany.

Obszar rewitalizacji obejmuje zatem powierzchnię 2245,56 ha co stanowi 18,71% powierzchni Gminy Sędziejowice, zamieszkały jest przez 1374 mieszkańców, co stanowi 21,45% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sędziejowice (stan na 30.VI.2016 r.). W związku z powyższym obszar rewitalizacji obejmuje miejscowości: Grabia, Grabno, Kustrzyce, Pruszków, Sędziejowice Kolonia oraz Wola Wężykowa.

5.3. Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów

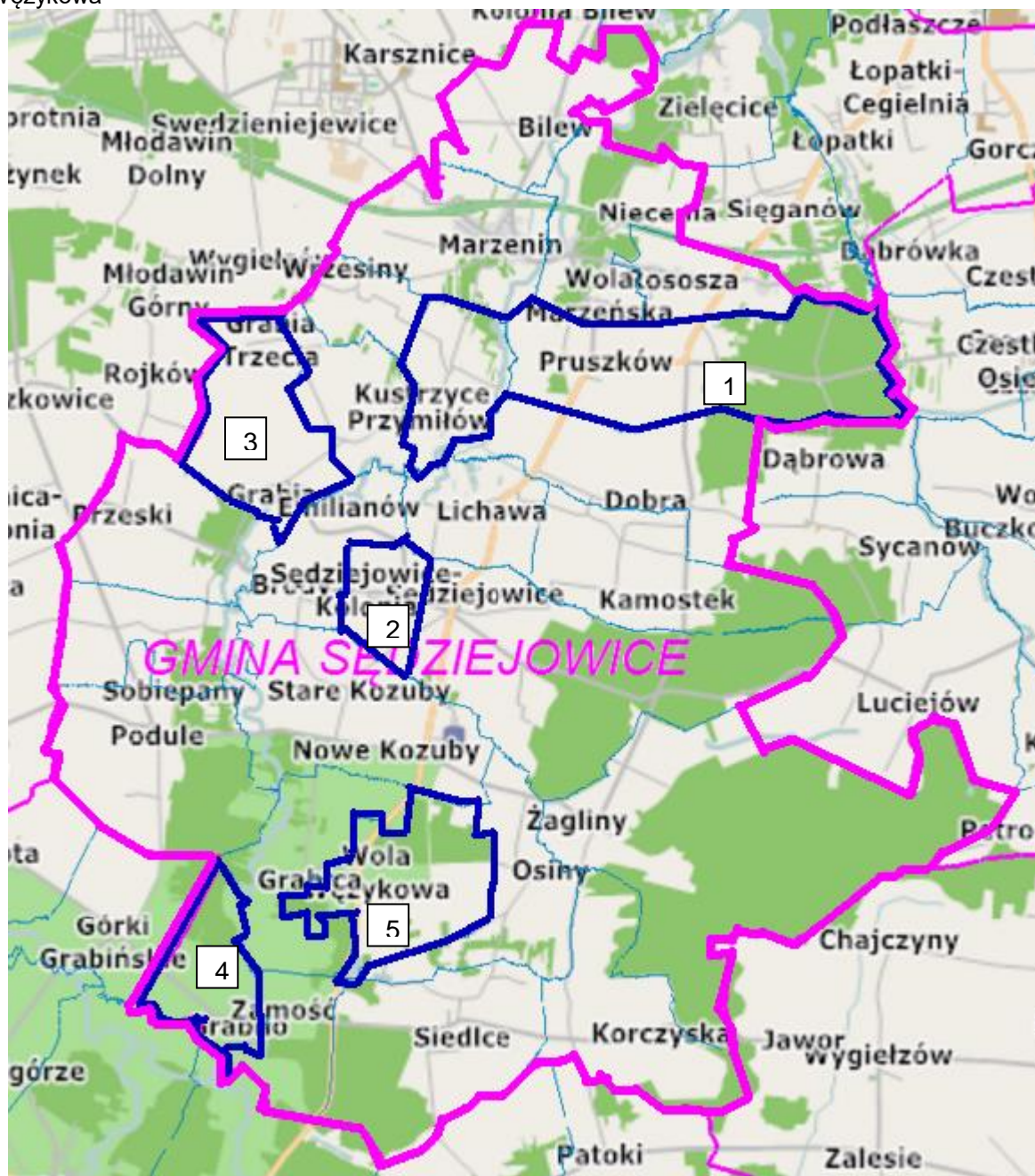
Zgodnie z „Wytocznymi...” zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w Gminie Sędziejowice określono przy założeniu, że program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia, a zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to kryterium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy (w przypadku niniejszego Programu – Gminy Sędziejowice). Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji wyznaczono w oparciu o wielokryterialną analizę uwzględniającą problemy społeczne, gospodarcze oraz przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, środowiskowe, w tym również środowisko kulturowe i atrakcyjność turystyczną Gminy. Poddano analizie dane udostępnione przez: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach, Urząd Gminy w Sędziejowicach, działające na obszarze Gminy stowarzyszenia. Uwzględniono również informacje pozyskane podczas przeprowadzonych rozmów i konsultacji z mieszkańcami Gminy. Przeprowadzona analiza umożliwiła wskazanie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Sędziejowice.

Obszar rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców, co dokładniej opisano poniżej.

Obszar rewitalizacji złożony jest z 5 podobszarów, nieposiadających ze sobą wspólnych granic – miejscowości: 1. Pruszków oraz Kustrzyce; 2. Sędziejowice-Kolonia; 3. Grabia; 4. Grabno; 5. Wola Wężykowa.

Na mapie poniżej przedstawiono położenie podobszarów w obszarze rewitalizacji w Gminie Sędziejowice. Grubą różową linią oznaczono granice Gminy Sędziejowice, zaś linią niebieską granice podobszarów w obszarze rewitalizacji.

Mapa 11: Podobszary w obszarze zdegradowanym oraz obszarze rewitalizacji w Gminie Sędziejowice: 1. Pruszków oraz Kustrzyce; 2. Sędziejowice-Kolonia; 3. Grabia; 4. Grabno; 5. Wola Wężykowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje 5 podobszarów, nieposiadających ze sobą wspólnych granic – miejscowości: 1. Sędziejowice-Kolonia; 2. Pruszków – Kustrzyce; 3. Grabia; 4. Grabno; 5. Wola Wężykowa, co obrazuje mapa we wcześniejszym podrozdziale. Nie oznacza to jednak, że problemy nie występują w innych częściach Gminy. Podczas diagnozy stwierdzono, że w innych miejscowościach również występują problemy w sferach: społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej i gospodarczej, jednak natężenie tych problemów nie jest tak duże jak na wyznaczonych podobszarach. Główne kryterium stanowi sfera społeczna.

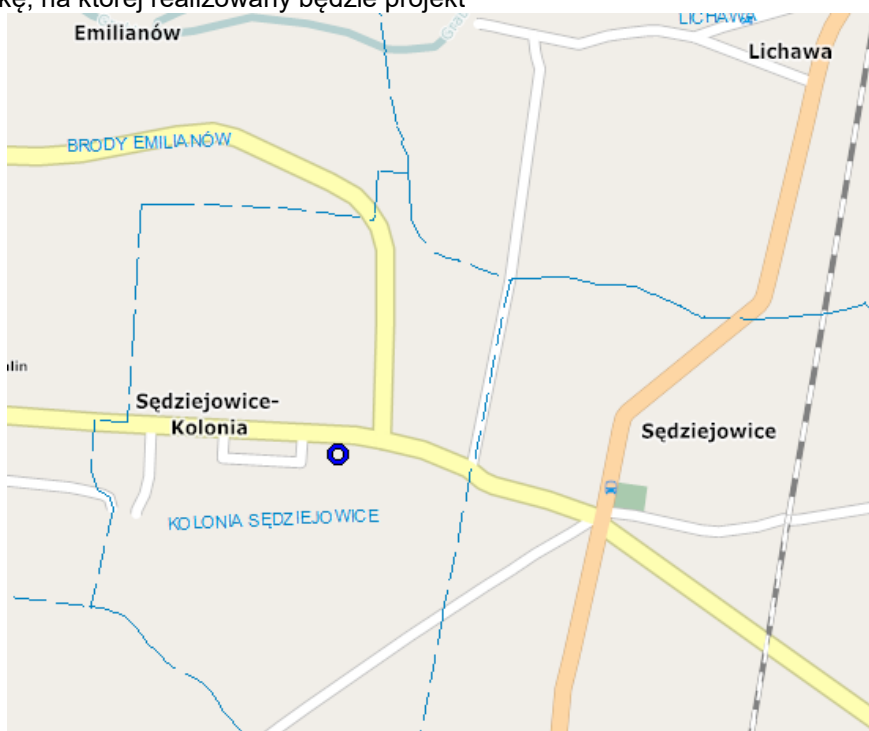
Poniżej przedstawiono miejsca realizacji wskazanych w PR infrastrukturalnych projektów rewitalizacyjnych, które umożliwią realizacji celów programu rewitalizacji oraz dzięki którym obszar rewitalizacji będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji.

Lista projektów rewitalizacyjnych wraz z opisami znajduje się w rozdziale 5.7 oraz 5.8 przedmiotowego PR.

The map displays the administrative boundaries of Gmina Sędziejowice, outlined in pink. The gmina is situated in the central part of the region, with the Zduńska Wola River (Zduńska Włoska) flowing through its northern and eastern parts. Key locations within the gmina include Sędziejowice, Brody, Grabia, and Nowe Kozuby. Surrounding gminas and towns are labeled, such as Karsznice, Bilew, Ziębice, Łopatkki-Cegielnia, and Dąbrowa. The map also shows various smaller settlements and geographical features like forests and water bodies.

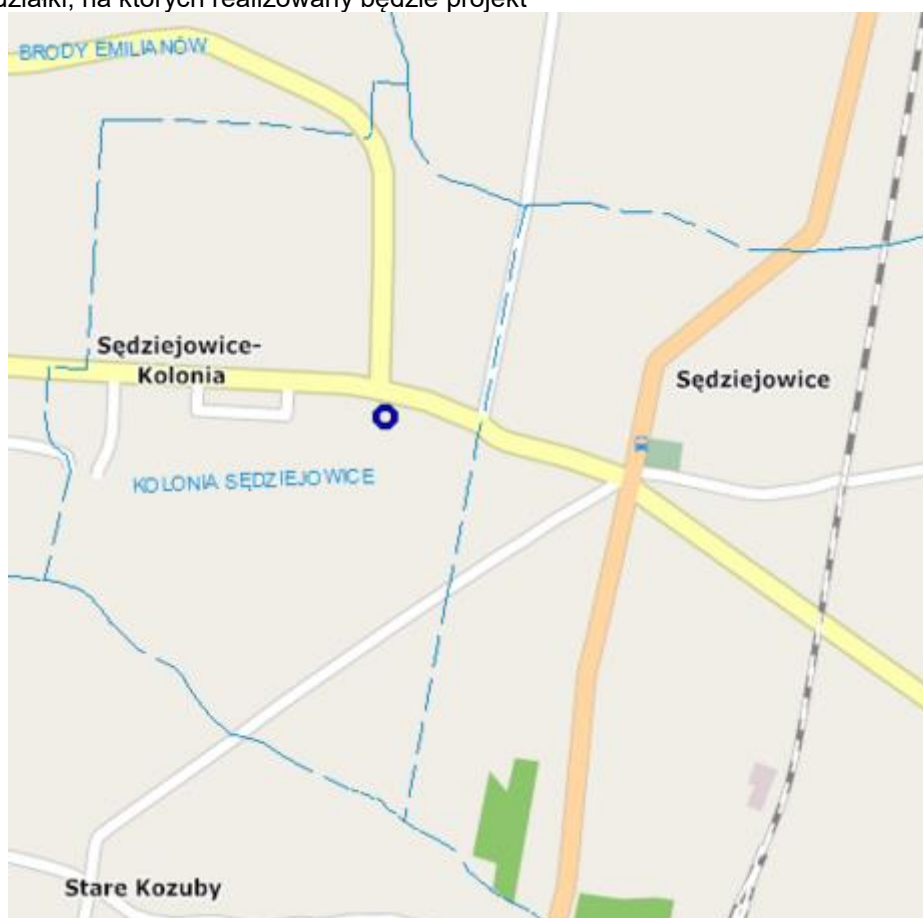
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Mapa 13: Miejsce realizacji projektu pn. Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach – okręg oznacza działkę, na której realizowany będzie projekt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Mapa 14: Miejsce realizacji projektu pn. Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach – okręgi oznaczają działki, na których realizowany będzie projekt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Mapa 15: Miejsce realizacji projektu pn. Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków – okręg oznacza działkę, na której realizowany będzie projekt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Mapa 16: Miejsce realizacji projektu pn.: Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – okręgi oznaczają działki, na których realizowany będzie projekt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Mapa 17: Miejsce realizacji projektu pn.: Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – okręg oznacza działkę, na której realizowany będzie projekt

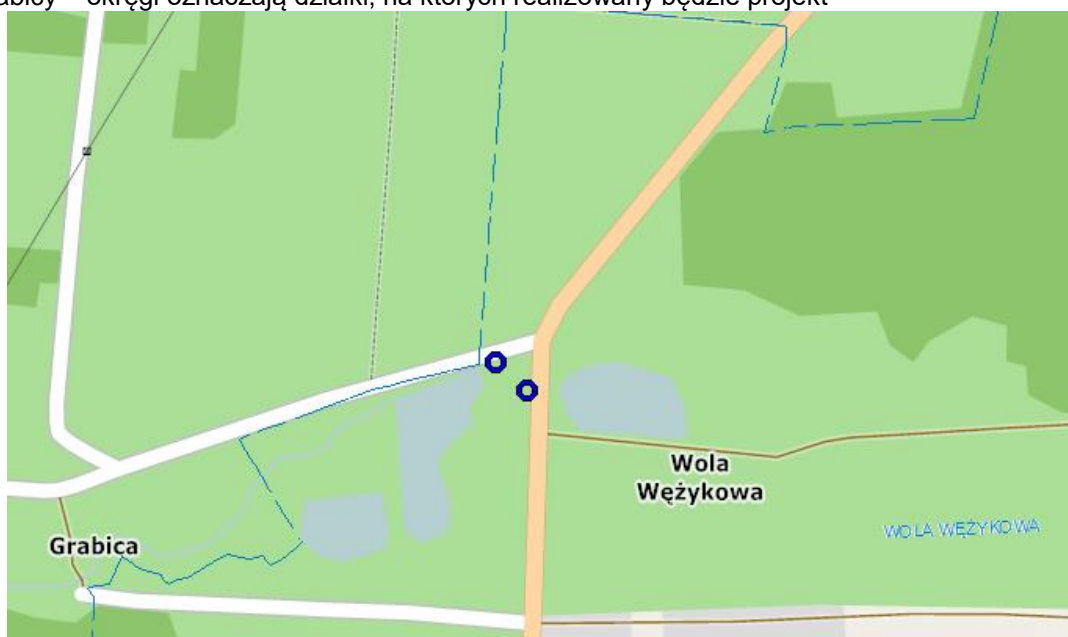
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Mapa 18: Miejsce realizacji projektu pn.: Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – okręg oznacza działkę, na której realizowany będzie projekt

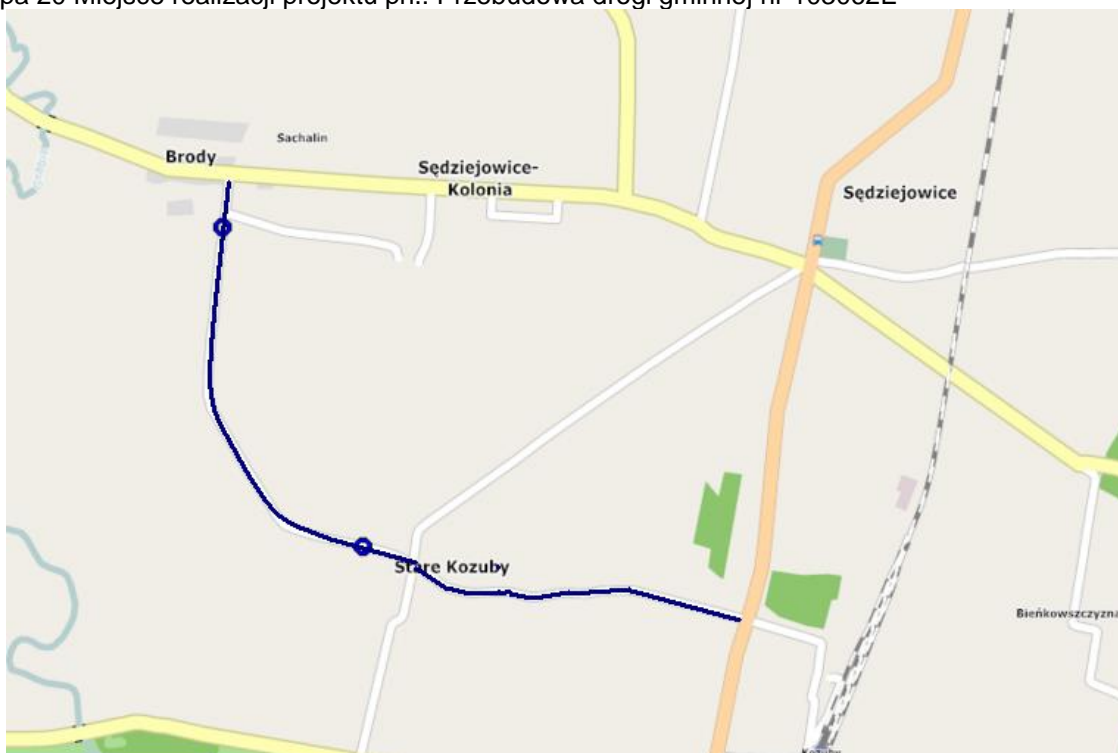
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Mapa 19: Miejsce realizacji projektu pn.: Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy – okręgi oznaczają działki, na których realizowany będzie projekt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Mapa 20 Miejsce realizacji projektu pn.: Przebudowa drogi gminnej nr 103062E

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji katastralnej powiatu łaskiego, lask.geoportal2.pl

Wskazany obszar wymaga działań rewitalizacyjnych prowadzonych w wyznaczonych podobszarach rewitalizacji i stanowi strefę zdegradowaną, która negatywnie wpływa na resztę obszaru Gminy. Działania rewitalizacyjne na tym obszarze przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym w szczególności na obszarze rewitalizacji, ale także w całej gminie Sędziejowice.

5.4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja to stan obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, czyli planowany efekt rewitalizacji. Wizja to pewien obraz pożądanego stanu obszaru, jaki chce się osiągnąć po wdrożeniu pewnych działań, czyli w tym wypadku na koniec wdrażania *Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022*.

Wizję wyprowadzenia wytyczonego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej (czyli planowany efekt rewitalizacji) w Gminie Sędziejowice, sformułowano w następujący sposób:

Obszar rewitalizacji w Gminie Sędziejowice miejscem atrakcyjnym dla życia i pracy, zadbanym i funkcjonalnym, gdzie wysoki kapitał społeczny i wzmocnione więzi społeczne współgrają z ożywioną przestrzenią publiczną

5.5. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

Na podstawie diagnozy określono problemy w poszczególnych sferach na zdefiniowanym obszarze rewitalizacji. Następnie wskazano wynikające z tych problemów potrzeby. W rezultacie określono wymienione poniżej cele rewitalizacji oraz kierunki działania w ww. sferach, zmierzające do eliminacji bądź ograniczenia zaobserwowanych negatywnych zjawisk.

Dla osiągnięcia rzeczywistego wpływu PR na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru wsparcia, społecznym projektom rewitalizacyjnym będą towarzyszyły projekty infrastrukturalne współfinansowane ze środków zewnętrznych (EFS, EFRR i inne), dzięki czemu zapewniona zostanie komplementarność źródeł finansowania (uzupełnianie i łączenie wsparcia ze środków EFRR, EFS, itp. z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania).

POTRZEBY REWITALIZACYJNE, CELE, KIERUNKI

I PROJEKTY REWITALIZACYJNE – komplementarność problemowa

Poniżej w tabeli przedstawiono potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki rewitalizacji oraz projekty rewitalizacyjne dla każdej ze sfer.

SFERA SPOŁECZNA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
Edukacja i dokształcanie dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> – Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności i przedsiębiorczości – Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego 	<ul style="list-style-type: none"> – Zatrzymanie postępujących negatywnych tendencji oraz zachowań społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach – Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy – Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę – Nasza Mała Ojczyzna – Droga do własnego biznesu
Edukacja, dokształcanie, aktywizacja osób bezrobotnych, w tym w szczególności kobiet	<ul style="list-style-type: none"> – Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności i przedsiębiorczości 	<ul style="list-style-type: none"> – Zatrzymanie postępujących negatywnych tendencji oraz zachowań społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy – Nasza Mała Ojczyzna – Droga do własnego biznesu
Wsparcie dla dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych	<ul style="list-style-type: none"> – Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności i przedsiębiorczości – Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego 	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji dostępu do instytucji i usług o charakterze kulturalnym bez względu na ich wiek, płeć i stan majątkowy – Zatrzymanie postępujących negatywnych tendencji oraz zachowań społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach – Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach – Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy – Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę – Nasza Mała Ojczyzna – W zdrowym ciele zdrowy duch
Potrzeba zapewnienia bezpiecznych miejsc dla rozwoju kultury, sportu i rekreacji mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – Polepszenie warunków życia na obszarze rewitalizacji – Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego 	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji dostępu do instytucji i usług o charakterze kulturalnym bez względu na ich wiek, płeć i stan majątkowy – Podwyższenie jakości infrastruktury 	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach – Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach – Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy

SFERA ŚRODOWISKOWA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
Poprawa jakości powietrza poprzez działania infrastrukturalne	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości środowiska naturalnego – Ochrona powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja budynków mieszkalnych, zwiększenie efektywności energetycznej budynków – Przebudowa dróg 	<ul style="list-style-type: none"> – Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków – Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy – Przebudowa drogi gminnej nr 103062E
Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców na temat możliwości ochrony powietrza jak i konieczności dbania o środowisko naturalne (np. kontrolowane wyrzucanie odpadów)	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> – Edukacja ekologiczna mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – Nasza Mała Ojczyzna
Wykorzystanie atutów środowiska naturalnego dla rozwoju gospodarki turystycznej, w myśl zasady zrównoważonego rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> – Edukacja ekologiczna mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – Nasza Mała Ojczyzna

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
Potrzeba modernizacji i uporządkowania dróg, terenów wokół dróg oraz w miejscach, gdzie parkowane są pojazdy	<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja obiektów i budynków oraz powiązanych z nimi terenów – Modernizacja ciągów drogowych 	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach – Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy – Przebudowa drogi gminnej nr 103062E
Potrzeba stworzenia infrastruktury sportowej dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie warunków dla rozwoju i rekreacji mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa i modernizacja infrastruktury 	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach – Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach

SFERA TECHNICZNA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
Stworzenie atrakcyjnego i spełniającego wszystkie wymagane normy obiektu sportowego, dostępnego dla mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie dostępności infrastruktury kultury, sportu i rekreacji dla mieszkańców obszaru rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Inwestycja w infrastrukturę sportową 	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach
Modernizacja budynków	<ul style="list-style-type: none"> – Podwyższenie standardu zamieszkania na obszarze rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Prace modernizacyjne na obiektach i w budynkach na obszarze rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków – Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy
Zachowanie ładu przestrzennego miejscowości	<ul style="list-style-type: none"> – Podwyższenie standardu zamieszkania na obszarze rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Prace modernizacyjne na obiektach i w budynkach na obszarze rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach – Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków

SFERA GOSPODARCZA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
Wsparcie dla przedsiębiorstw oraz dla osób odchodzących od rolnictwa w zakładaniu działalności gospodarczej poza rolnictwem	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego na obszarze rewitalizacji – Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie małych firm oraz osób odchodzących od rolnictwa i bezrobotnych – Tworzenie warunków rozwoju drobnej przedsiębiorczości – Wzmocnienie funkcji edukacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> – Droga do własnego biznesu
Potrzeba edukacji dzieci i młodzieży, ale także dokształcania osób dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego na obszarze rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców strefy rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach – Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę – Droga do własnego biznesu – W zdrowym ciele zdrowy duch

SFERA GOSPODARCZA			
potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania	projekt rewitalizacyjny
Stworzenie przedszkola spełniającego wszystkie wymagane normy techniczne i prawne, w którym opiekunowie będą mogli bez obaw pozostawiać dzieci, a sami wykonywać pracę	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego na obszarze rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Wzmocnienie funkcji edukacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach – Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę – Droga do własnego biznesu
Wykorzystanie atutów środowiskowych miejscowości dla rozwoju gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego na obszarze rewitalizacji – Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie małych firm oraz osób odchodzących od rolnictwa i bezrobotnych – Pobudzenie postaw przedsiębiorczych pośród mieszkańców strefy rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Droga do własnego biznesu
Potrzeba prowadzenia działań inwestycyjnych poprawiających jakość życia oraz podnoszących walory funkcjonalno-przestrzenne i środowiskowe przestrzeni z myślą o poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego na obszarze rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie małych firm oraz osób odchodzących od rolnictwa i bezrobotnych – Tworzenie warunków rozwoju drobnej przedsiębiorczości – Pobudzenie postaw przedsiębiorczych pośród mieszkańców strefy rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach – Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi – Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach – Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie – Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy – Przebudowa drogi gminnej nr 103062E

5.6. Planowane podstawowe projekty rewitalizacyjne

W tabelach poniżej przedstawiono podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, czyli takie bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Działania te są skierowane na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, co przedstawiają poniższe opisy projektów.

Zbiorcza grupa docelowa dla wszystkich działań / projektów rewitalizacyjnych:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji: dzieci, młodzież, dorośli, seniorzy
- bezrobotni.

Z efektów realizacji projektów infrastrukturalnych będą korzystać także mieszkańcy spoza obszaru rewitalizacji – jest to wartość dodana projektów.

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach
Podmioty realizujące projekt
Gmina Sędziejowice ul. Wieluńska 6 98 – 160 Sędziejowice Tel. 43/ 677-11-57 oraz Gminny Klub Sportowy Sędziejowice ul. Wieluńska 6 98 – 160 Sędziejowice e-mail: klub.sedziejowice@gmail.com
Zakres realizowanych zadań
W ramach projektu planuje się urządzenie: bieżni wraz ze skocznią, boiska do piłki nożnej o nawierzchni trawiastej, boiska do siatkówki i koszykówki, wymianę części ogrodzenia, ławek dla widzów oraz urządzenie szatni wraz z toaletami.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Sędziejowice-Kolonia dz. nr ewid. 46/1 98 – 160 Sędziejowice
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 496 000,00 PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z PROW (za pośrednictwem LGD Dolina Rzeki Grabi) Wkład PROW – 421 600,00 PLN Wkład własny Gminy Sędziejowice – 74 400,00 PLN
Szacowana data realizacji
Lata 2017 – 2018
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Obszar zdegradowany cechują negatywne zachowania społeczne, dziedziczenie przez dzieci bezradności życiowej po opiekunach, brak pasji i zainteresowań dzieci i młodzieży, który najczęściej powiązany jest z brakiem możliwości spędzania czasu wolnego w sposób atrakcyjny. Stadion jest otwarty dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, jednak nie jest dostosowany do pełnienia swojej funkcji. Niestety z obserwacji wynika, że stanowi on również miejsce spotkań młodzieży oraz dorosłych, którzy spędzają tam czas, nierzadko spożywając alkohol.

Projekt będzie realizowany ze względu na konieczność poprawy istniejącej infrastruktury. Obecnie obiekt nie jest w najlepszym stanie technicznym, nie spełnia przede wszystkim norm obiektu sportowego. Po modernizacji będzie to jedyny obiekt tego typu w Gminie Sędziejowice. Dzięki realizacji projektu zapewnione zostaną bezpieczne i dogodne warunki dla osób korzystających ze stadionu sportowego. Odpowiednie wyposażenie i przystosowanie do pełnienia funkcji sportowych umożliwi przez dzieci, młodzież i dorosłych realizację sportowych pasji oraz rozwój fizyczny. Obecnie plagą jest spędzanie głównie przez dzieci i młodzież wolnego czasu przed komputerem, telewizorem z telefonem czy tabletem. Tak leniwie spędzane godziny przyczyniają się do rozwoju chorób cywilizacyjnych, których miano zyskały choroby kręgosłupa czy otyłość. Projekt ma to zmienić.

Obszar realizacji projektu nie jest położony na obszarze Natura 2000.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- Powierzchnia poddana rewitalizacji (ha)
- Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)
- Liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)
- Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej (osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawiają się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości obiektu sportowego oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- rozwój funkcji turystycznej obszaru rewitalizacji, ale również pośrednio całej Gminy Sędziejowice
- polepszenie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach
Podmioty realizujące projekt
Gmina Sędziejowice ul. Wieluńska 6 98 – 160 Sędziejowice Tel. 43/ 677-11-57
Zakres realizowanych zadań
Planuje się wybudowanie nowego budynku Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach. Umożliwi on naukę w dogodnych warunkach, spełniających wszelkie wymagane normy prawne. W ramach zadania zostanie wybudowany nowy budynek o nowoczesnej bryle, spełniający jednocześnie wszystkie wymagania techniczne, higieniczno-sanitarne, a także przeciwpożarowe, dotyczące prowadzenia placówki wychowania przedszkolnego. Zakres prac obejmuje również zagospodarowanie terenu wokół budynku.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Sędziejowice-Kolonia, dz. nr ewid. 48 98 – 160 Sędziejowice
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 8 300 000,00 PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR (RPO WŁ) w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFRR – 7 055 000,00 PLN Wkład własny Gminy Sędziejowice – 1 245 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
Lata 2017 – 2018.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Znacznym problemem w obszarze rewitalizacji jest niewystarczająca liczba miejsc dla dzieci w przedszkolach. Efektem jest pozostawianie dzieci w domu pod opieką jednego z rodziców – najczęściej matki, która zwykle zostaje w ten sposób wyłączona z rynku pracy na kilka lat. W ten sposób dziecko nie ma możliwości korzystania z edukacji jakie daje przedszkole już od najmłodszych lat, co może niekorzystnie wpłynąć na dalszy proces nauczania i rozwoju. Z drugiej zaś strony, jest kobieta która nie powróciła do pracy po urodzeniu dziecka, której wiedza i umiejętności zdezaktualizowały się i o ile nie wykaże ona sama aktywnej postawy osoby przedsiębiorczej, może bardzo długo pozostać bez pracy. Aktualnie Publiczne Przedszkole w Sędziejowicach mieści się w budynku zlokalizowanym na gminnym stadionie sportowym. Budynek ten pełnił wcześniej funkcję szatni sportowej. Ze względu na braki lokalowe, został on zaadaptowany na przedszkole. Jego zły stan techniczny, a także lokalizacja, nie pozwalają na dalsze użytkowanie budynku jako obiektu edukacyjnego. Nowy budynek Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach umożliwi naukę w dogodnych warunkach, spełniających wszelkie normy. Ponadto, umożliwi również objęcie wychowaniem przedszkolnym

większej liczby dzieci z terenu obszaru rewitalizacji.

Obszar realizacji projektu nie jest położony na obszarze Natura 2000.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha)
- Liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)
- Liczba dzieci korzystających z nowo wybudowanego przedszkola (osoby)
- Liczba dzieci objęta dodatkowymi zajęciami z zakresu edukacji przedszkolnej (osoby)
- Zmniejszenie się liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia (osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawiają się również rezultaty miękkie:

- poprawa warunków edukacji przedszkolnej w obszarze rewitalizacji
- poprawa warunków pracy wśród pracowników przedszkola
- budowanie kapitału społecznego
- wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców w długim okresie czasu
- zwiększenie skłonności do powiększania rodziny
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca przyjaznego rodzicom i dzieciom
- zwiększenie liczby mieszkańców obszaru rewitalizacji

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa
- dokumenty wewnętrzne przedszkola
- dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sędziejowicach

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- monitorowanie liczby mieszkańców – dane z Urzędu Gminy Sędziejowice, GUS

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków

Podmioty realizujące projekt

Gmina Sędziejowice
ul. Wieluńska 6
98 – 160 Sędziejowice
Tel. 43/ 677-11-57

Zakres realizowanych zadań

Projekt obejmuje termomodernizację 2 bloków komunalnych w miejscowości Pruszków, których obecny stan jest zły. Bloki wymagają poprawy komfortu cieplnego, a także zminimalizowania zużycia energii. Zakres prac obejmuje:

<ul style="list-style-type: none"> – ocieplenie ścian zewnętrznych, – wymianę i ocieplenie dachu, – wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, – wykonanie wentylacji budynku.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Pruszków, ul. Główna 6, 6A, 6B, dz. nr ewid 216/2 98 – 160 Sędziejowice
Szacowana wartość projektu
<p>Szacowany koszt projektu to 350 000,00 PLN.</p> <p>Źródło finansowania:</p> <p>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 175 000,00 PLN</p> <p>Wkład własny Gminy Sędziejowice – 175 000,00 PLN</p>
Szacowana data realizacji
Lata 2016 – 2020.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
<p>Obecnie tkanka mieszkaniowa objęta projektem nie jest miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców. Stan techniczny mieszkań powoduje, że osoby, które są w dobrej sytuacji finansowej znajdują mieszkanie w innej części Gminy i przeprowadzają się do niego, bądź budują własny dom. Głównie dotyczy to osób młodych, pracujących, które stawiają sobie wyższe aspiracje w życiu i które chcą mieszkać w miejscu spokojnym, przytulnym, gdzie będą czuły się bezpieczne, a jednocześnie miejsce to będzie spełniało ich wymagania w zakresie dostępnej infrastruktury. Efektem jest pozostawanie w blokach osób starszych, często ubogich, bezrobotnych, którym nigdy nie zależało lub przestało zależeć na zaspokojeniu potrzeb wyższego rzędu lub zwyczajnie nie stać ich pod względem finansowym na dokonanie zmian.</p> <p>Dzięki realizacji projektu znacznej poprawie ulegnie jakość życia mieszkańców obszaru zdegradowanego w Gminie w miejscowości Pruszków. Nastąpi poprawa tkanki mieszkaniowej w obszarze rewitalizacji, co pozytywnie wpłynie na komfort zamieszkania w obecnie zdegradowanych budynkach. Zmniejszy się migracja mieszkańców z tego terenu. Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkaniowych spowoduje również obniżenie kosztów utrzymania mieszkań, co będzie mieć pozytywny wpływ na domowy budżet mieszkańców. Dodatkową korzyścią będzie zmniejszenie zapotrzebowania na energię, co w znacznym stopniu przełoży się na obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych i w konsekwencji spowoduje ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, czyli projekt będzie miał również pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Obszar realizacji projektu nie jest położony na obszarze Natura 2000.</p> <p><u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia poddana rewitalizacji (ha) – Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów (ha) – Liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)

<ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia budynków objęta termomodernizacją (m²) – Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu (MW/rok) <p><u>W wyniku realizacji projektu pojawiają się również rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców – zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w podobszarze rewitalizacji – poprawa wizerunku miejscowości Pruszków – podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
<p><u>Wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dokumentacja projektowa – audyty energetyczne <p><u>Rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – sondaż diagnostyczny – ankieta – monitorowanie liczby mieszkańców – dane z Urzędu Gminy Sędziejowice, GUS

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi
Podmioty realizujące projekt
Gmina Sędziejowice ul. Wieluńska 6 98 – 160 Sędziejowice Tel. 43/ 677-11-57
Zakres realizowanych zadań
<p>Projekt obejmuje przebudowę i rozbudowę istniejącego budynku OSP. Obecny stan budynku wymaga przeprowadzenia prac remontowych, wprowadzenia rozwiązań ułatwiających korzystanie z obiektu, a także dostosowania go do wymogów ppoż. Przewidywany zakres prac obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wydzielenie kotłowni, sanitariatów i wewnętrznej klatki schodowej, – ocieplenie budynku (ściany zewnętrzne i dach), – budowa zewnętrznej ewakuacyjnej klatki schodowej, – wykonanie instalacji oddymiania klatek schodowych, – wykonanie miejsc postojowych na terenie wokół budynku.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Grabia 23, dz. nr ewid. 399/1, 440, 441, 442 98 – 160 Sędziejowice
Szacowana wartość projektu
<p>Szacowany koszt projektu to 486 000,00 PLN.</p> <p>Źródło finansowania: 100% wkład własny Gminy Sędziejowice.</p>

Szacowana data realizacji
Lata 2017 – 2022.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
<p>Strażnica OSP poza pełnieniem funkcji ściśle związanych z działalnością OSP, pełni także funkcję świetlicy wiejskiej i miejsca spotkań mieszkańców. To niezwykle istotne miejsce dla lokalnej społeczności, dzięki któremu mieszkańcy mają możliwość spotykania się, ale także brania udziału w wydarzeniach i akcjach kulturalnych. Obecnie budynek strażnicy pozostaje w złym stanie technicznym. Jest zniszczony, przez co zniechęca mieszkańców do wspólnych spotkań. Problemem jest fakt, że mieszkańcy Grabi nie mają innego blisko położonego względem ich domów miejsca, w którym mogliby się spotkać, zwyczajnie porozmawiać, czy zorganizować ciekawe spotkania. Tym samym tracą przestrzeń dla nawiązywania i utrzymywania więzi społecznych. Dzieci spędzają czas w domach, trudno im znaleźć ciekawe zajęcia poza szkołą.</p> <p>Obszar realizacji projektu nie jest położony na obszarze Natura 2000.</p> <p><u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia poddana rewitalizacji (ha) – Liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.) – Powierzchnia budynków objęta termomodernizacją (m²) – Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu (MW/rok) – Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury (sztuka) – Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej (osoby) <p><u>W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców – poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji – podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
<p><u>Wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dokumentacja projektowa – audyty energetyczne <p><u>Rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – sondaż diagnostyczny – ankieta

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach
Podmioty realizujące projekt
<p>Gmina Sędziejowice</p> <p>ul. Wieluńska 6</p> <p>98 – 160 Sędziejowice</p> <p>Tel. 43/ 677-11-57</p>

Zakres realizowanych zadań
<p>Zakres prac w ramach projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocieplenie ścian zewnętrznych i dachu, – wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, – wykonanie wentylacji budynku, – wydzielenie kotłowni i sanitariatów.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
<p>Kustrzyce 11, dz. Nr ewid 371/2 98 – 160 Sędziejowice</p>
Szacowana wartość projektu
<p>Szacowany koszt projektu to 620 000,00 PLN. Źródło finansowania: 100% wkład własny Gminy Sędziejowice.</p>
Szacowana data realizacji
<p>Lata 2017 – 2020.</p>
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
<p>Obecnie obiekt jest użytkowany przez mieszkańców. Stan techniczny budynku pozwala na realizację działalności świetlicy niestety w ograniczonym stopniu. W związku z tym, nie wszystkie dzieci, które mogłyby z świetlicy korzystać, przychodzą do niej. Dzieci w Kustrzycach nie posiadają jednak innego miejsca dla spotkań z rówieśnikami, zabawy, uczestniczenia w życiu kulturalnym miejscowości. Osłabiają się więzi społeczne, dzieciom trudniej jest nawiązywać kontakty, jednocześnie gdy są starsze łatwiej podejmują decyzję o wyprowadzeniu się z domu rodzinnego. Realizacja projektu ma na celu stworzenie warunków lokalowych do rozwoju aktywności lokalnej, ułatwienie nawiązywania kontaktów, zabawy i nauki w odnowionym budynku, pełniącym funkcję świetlicy wiejskiej. Poprawa stanu budynku umożliwi rozszerzenie zakresu działalności świetlicy, dzięki czemu stanie się ona miejscem atrakcyjnym dla lokalnej społeczności.</p> <p>Obszar realizacji projektu nie jest położony na obszarze Natura 2000.</p> <p><u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia poddana rewitalizacji (ha) – Liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.) – Powierzchnia budynków objęta termomodernizacją (m²) – Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu (MW/rok) – Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury (szt.) – Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej (szt.) <p><u>W wyniku realizacji projektu pojawiają się również rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców – poprawa wizerunku miejscowości Kustrzyce – podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego – rozwój funkcji kulturowej w miejscowości
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa
- audyt energetyczny
- dokumenty wewnętrzne jednostki

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie

Podmioty realizujące projekt

Gmina Sędziejowice
ul. Wieluńska 6
98 – 160 Sędziejowice
Tel. 43/ 677-11-57

Zakres realizowanych zadań

Zakres prac ramach projektu obejmuje:

- ocieplenie ścian zewnętrznych i dachu,
- wymianę pokrycia dachowego,
- wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- wykonanie wentylacji budynku,
- utwardzenie i urządzenie placu postojowego na terenie wokół budynku.

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)

Grabno 2, dz. nr ewid. 115/1
98 – 160 Sędziejowice

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 380 000,00 PLN.

Źródło finansowania: 100% wkład własny Gminy Sędziejowice.

Szacowana data realizacji

Lata 2018 – 2022.

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Grabnie pełni funkcje bezpośrednio związane z działalnością OSP, jest jednak również ważnym miejscem dla miejscowej ludności ze względów na pełnienie funkcji kulturowych. Pełni funkcję świetlicy wiejskiej, miejsca spotkań mieszkańców, ale także miejsce spotkań prężnie działającego Koła Gospodyń Wiejskich.

Obecnie budynek ten jest miejscem zniszczonym, nieatrakcyjnym dla mieszkańców. Problemem jest fakt, że mieszkańcy Grabna nie mają innego blisko położonego względem ich domów miejsca, w którym mogliby się spotkać, zwyczajnie porozmawiać, czy zorganizować ciekawe spotkania. Tym samym tracą przestrzeń dla nawiązywania i utrzymywania więzi społecznych. Dzieci spędzają czas w domach, trudno im znaleźć ciekawe zajęcia poza szkołą.

Poprawy wymagają elementy wpływające na zapewnienie komfortu cieplnego. Dzięki zrealizowanym pracom mieszkańcy zyskają atrakcyjne miejsce do zabawy, nauki i wspólnych spotkań, zmniejszy się również zapotrzebowanie na surowce energetyczne, czyli polepszy się jakość środowiska w obszarze rewitalizacji.

Obszar realizacji projektu nie jest położony na obszarze Natura 2000.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- Powierzchnia poddana rewitalizacji (ha)
- Liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.)
- Powierzchnia budynków objęta termomodernizacją (m²)
- Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu (MW/rok)
- Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury (sztuka)
- Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej (osoby)

W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:

- poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- dokumentacja projektowa
- audyt energetyczny

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy

Podmioty realizujące projekt

Gmina Sędziejowice
ul. Wieluńska 6
98 – 160 Sędziejowice
Tel. 43/ 677-11-57

Zakres realizowanych zadań

W ramach projektu planuje się termomodernizację budynku ma zapewnić zminimalizowanie kosztów zużycia energii oraz poprawę mikroklimatu w pomieszczeniach. Obecny stan budynku nie pozwala na komfortowe wykorzystanie jego powierzchni dla pełnionych funkcji społecznych. Zakres prac obejmuje:

- ocieplenie ścian zewnętrznych budynku,
- wykonanie i przebudowę instalacji wewnętrznej budynku (elektryka, wentylacja),

– utwardzenie i urządzenie placu postojowego na terenie wokół budynku.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Wola Wężykowa, dz. nr ewid. 130/2, 129/1 98 – 160 Sędziejowice
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 420 000,00 PLN. Źródło finansowania: Wkład PROW – 357 000,00 PLN Wkład własny Gminy Sędziejowice – 63 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
Lata 2017 – 2022.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
<p>Problemem w miejscowości jest brak odpowiednich warunków lokalowych do: rozwoju aktywności lokalnej dzieci, młodzieży i dorosłych, nawiązywania kontaktów, zabawy i nauki. Obecnie w budynku funkcjonuje już świetlica wiejska, jednak nie przyciąga ona swoją ofertą dużej liczby mieszkańców. Budynek po przebudowie stworzy warunki do rozszerzenia oferty kulturalnej. Dom Ludowy stanie się miejscem spotkań, gdzie nawiązywane będą i utrwalane więzi społeczne, a mieszkańcy zyskają miejsce, gdzie będą mogli nabyć ale także rozwijać swoje zainteresowania. Obecny stan budynku nie pozwala na komfortowe wykorzystanie jego powierzchni, co niesie ograniczenia w realizacji projektów kulturowych.</p> <p>Obszar realizacji projektu nie jest położony na obszarze Natura 2000.</p> <p><u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia poddana rewitalizacji (ha) – Liczba zrewitalizowanych obiektów (szt.) – Powierzchnia budynków objęta termomodernizacją (m²) – Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu (MW/rok) – Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury (sztuka) – Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej (osoby) <p><u>W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości obiektów oraz podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców – poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji – podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
<p><u>Wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dokumentacja projektowa – audyt energetyczny <p><u>Rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – sondaż diagnostyczny – ankieta

Zadbane również o to, by projekty były względem siebie komplementarne, dopełniały się m.in. pod względem tematycznym, dzięki czemu program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym). Nie dopuszczono do tego, by działania były fragmentaryczne i dotyczyły np. tylko sfery technicznej. W Programie zaproponowano, aby projekty społeczne obejmowały obszar rewitalizacji, oddziaływały na obszar objęty stanem kryzysowym, a w dalszej kolejności, jeżeli możliwe stanie się takie oddziaływanie - na tereny przyległe do niego lub położone w bardziej oddalonych częściach Gminy. Pozytywne oddziaływanie na tereny poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji będzie stanowiło wartość dodaną projektów, co jest oczywiście zjawiskiem pożądanym.

Oto lista projektów społecznych przewidzianych do realizacji:

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę
Podmioty realizujące projekt
Gmina Sędziejowice Organizacje pozarządowe mogą realizować projekty w partnerstwie z Gminą lub samodzielnie.
Zakres realizowanych zadań
Współczesne przedszkola muszą dbać przede wszystkim o wszechstronny rozwój osobowości dzieci, kształtując takie cechy i umiejętności jak: otwartość, aktywność, kreatywność, zaangażowanie czy praca w grupie. Idealną okazją dla ich wypracowania stają się zajęcia, które mogą być organizowane jako zajęcia dodatkowe, uzupełniające główny program zajęć w Przedszkolu. Zajęcia te mają bawić i rozwijać dzieci, tak aby stopniowo przygotowywały się do zajęć szkolnych oraz samodzielnej pracy. Proponuje się także zajęcia sportowe, taneczne, rozwijające motorykę dzieci, ale także ułatwiające im odreagowanie negatywnych uczuć i stresu. Zajęcia te mają za zadanie wykształcać nawyk aktywności fizycznej, ale także pokazywać, w jaki sposób można wyrażać swoje emocje. Planuje się spotkania z psychologiem, który będzie dostępny również dla rodziców dzieci. Zajęcia mają na celu także wyrównanie szans edukacyjnych wszystkich dzieci z obszaru rewitalizacji. Każde dziecko ma otrzymać pomoc w kreowaniu własnych marzeń i zainteresowań. Poza tym potrzebna jest pomoc psychologiczna dla dzieci i ich rodzin. Działania będą realizowane w sposób ciągły i dotyczyć będą obszaru rewitalizowanego. Na ich przykładzie będą mogły być oczywiście realizowane podobne zajęcia dla dzieci w innych częściach Gminy, jednak poza Programem Rewitalizacji. Projekt może stać się wzorcem działania, przykładem dobrych praktyk, na podstawie którego podobne działania będą obejmowały kolejne grupy dzieci z obszaru Gminy Sędziejowice.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Działania będą realizowane w sposób ciągły i dotyczyć będą obszaru rewitalizacji, w szczególności planuje się ich realizację w nowopowstałym Przedszkolu Publicznym w Sędziejowicach.
Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 800 000,00 PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z EFS w wysokości do 85% kosztów projektu

Wkład EFS – 680 000,00 PLN

Wkład własny Gminy Sędziejowice – 120 000,00 PLN

W ramach realizacji planuje się również próbę uzyskania dofinansowania z innych źródeł, takich jak np. Ministerstwo Edukacji Narodowej / Ministerstwo Sportu i Turystyki.

Szacowana data realizacji

2019 - 2022

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Projekt wpłynie na wzrost poziomu edukacji oraz aktywności fizycznej wśród dzieci zamieszkałych na obszarze rewitalizacji. W długim okresie czasu wzrost poziomu edukacji ma wpłynąć na spadek bezrobocia i wykluczenia społecznego. Również w długim okresie czasu, efekty projektu będą dostrzegalne poza obszarem rewitalizacji, na skutek rozprzestrzeniania się dobrych praktyk w innych częściach Gminy.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób objętych programami edukacyjnymi (osoby)
- Spadek bezrobocia (%)

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- dane GUS

Nazwa projektu rewitalizacyjnego

Nasza Mała Ojczyzna

Podmioty realizujące projekt

Gmina Sędziejowice

Organizacje pozarządowe mogą realizować projekty w partnerstwie z Gminą lub samodzielnie (koła gospodyń wiejskich, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Gminy Sędziejowice, Stowarzyszenie Sołectwa Grabica).

Zakres realizowanych zadań

Planuje się realizację spotkań, które będą miały na celu kultywowanie lokalnych tradycji i obyczajów. Spotkania mają mieć charakter kulturalny, będą promować lokalne rękodielnictwo, potrawy. Mają za zadanie przekazywać dorobek historyczny i kulturalny miejscowości młodszemu pokoleniu. Planuje się, aby podczas spotkań poruszana była również tematyka ochrony środowiska, w tym np. zagospodarowania odpadów czy efektywności energetycznej budynków. W nawiązaniu do czystego środowiska można zorganizować blok tematyczny dotyczący żywności ekologicznej. Planuje się, aby w spotkaniach brały udział wszystkie grupy wiekowe mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Działania będą realizowane w sposób ciągły i dotyczyć będą obszaru rewitalizacji. Planuje się organizację spotkań m.in. w: strażnicy OSP w Grabi, świetlicy wiejskiej w Kustrzycach, OSP w Grabnie, a także w Domu Ludowym w Grabicy.
Szacowana wartość projektu
Szacowany koszt projektu to 900 000,00 PLN. Planuje się pozyskanie dotacji z EFS w wysokości do 85% kosztów projektu Wkład EFS – 765 000,00 PLN Wkład własny Gminy Sędziejowice – 135 000,00 PLN
Szacowana data realizacji
2017 - 2022
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
Projekt wpłynie na zwiększenie przywiązania mieszkańców do ich miejscowości oraz wzmocnienie więzi społecznych, co jest szczególnie istotne wśród dzieci i młodzieży. Projekt staje się alternatywą dla zagospodarowania czasu wolnego, jednocześnie ucząc i dając możliwość do odkrywania pasji i zainteresowań. Projekt będzie promował kreatywność, a także przedsiębiorczość wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. <u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u> – Liczba osób objętych zajęciami z zakresu aktywności fizycznej (osoby)
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
<u>Wskaźniki rezultatu:</u> – sondaż diagnostyczny – ankieta – dane GUS

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Droga do własnego biznesu
Podmioty realizujące projekt
Gmina Sędziejowice Organizacje pozarządowe mogą realizować projekty w partnerstwie z Gminą lub samodzielnie. Planuje się współpracę z Zespołem Szkół Rolniczych im. W. Grabskiego.
Zakres realizowanych zadań
Planuje się realizację spotkań osób bezrobotnych oraz chcących założyć własną działalność gospodarczą z lokalnymi aktywistami, przedsiębiorcami, ale także psychologiem i doradcą zawodowym. Podczas spotkań uczestnikom ma być przekazywana nie tylko wiedza niezbędna do założenia własnej firmy, ale także szereg kluczowych informacji i porad, jak utrzymać przedsiębiorstwo i rozwijać działalność. Spotkania mają stać się inspiracją i bodźcem do zmian. Dla osób poszukując zatrudnienia będzie to okazja do zapoznania się z ofertą rynku pracy, szkoleniami i warsztatami.

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Działania będą realizowane na obszarze rewitalizacji wykorzystywane będą m.in. świetlice wiejskie.
Szacowana wartość projektu
<p>Szacowany koszt projektu to 900 000,00 PLN.</p> <p>Planuje się pozyskanie dotacji z EFRR w wysokości do 85% kosztów projektu</p> <p>Wkład EFRR – 765 000,00 PLN</p> <p>Wkład własny Gminy Sędziejowice – 135 000,00 PLN</p> <p>W ramach realizacji planuje się również próbę uzyskania dofinansowania z innych źródeł, takich jak Powiatowy Urząd Pracy w Łasku.</p>
Szacowana data realizacji
Planuje się realizację projektu w latach 2017 – 2022.
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
<ul style="list-style-type: none"> – prowadzone będą działania na rzecz rozwoju zasobów ludzkich, – prowadzone będzie przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, – realizowane będą zadania związane z zapobieganiem zjawisku bezrobocia, – tworzone będą równe szanse dla rozwoju dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. <p>Dzięki realizacji projektu polepszy się sytuacja na rynku pracy zarejestrowanych osób bezrobotnych, dzięki czemu będą oni lepiej przygotowani do podjęcia pracy, zwiększą się również ich szanse na znalezienie zatrudnienia oraz założenie własnej działalności gospodarczej. W efekcie polepszą się warunki ich życia i ich rodzin.</p> <p><u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych (%) – liczba nowych przedsiębiorstw (szt.) – liczba osób objęta programami aktywizacyjnymi (osoby) <p><u>W wyniku realizacji projektu pojawią się również rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości życia mieszkańców – poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji – rozwój sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
<p><u>Wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dane z GUS, Powiatowego Urzędu Pracy w Łasku o liczbie zarejestrowanych bezrobotnych – realizowanych programach aktywizacji zawodowej i udziale w nich osób zarejestrowanych <p><u>Rezultaty miękkie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – sondaż diagnostyczny – ankieta – monitorowanie liczby nowopowstałych przedsiębiorstw – dane z Urzędu Gminy, GUS

⌘ SONDAŻ DIAGNOSTYCZNY - ANKIETA

Jednym ze sposobów mierzenia rezultatów jest ankietyzacja mieszkańców Gminy.

Poniżej zaprezentowano tabelę wskazującą, jaka liczebność próby jest niezbędna dla różnej wielkości grup, by uzyskać 95-procentową pewność, że błąd próby nie przekroczy 5% przy wyniku pomiaru wynoszącym 50 %.

Tabela 29: Liczebność próby potrzebna do uzyskania reprezentatywnych wyników przy założeniu 5-procentowego błędu próby i 95-procentowego poziomu ufności.

Wielkość populacji	10	30	60	80	110	170	210	320	550	1100	1700	2400	4000	8000	20000	100000
Wielkość próby	10	28	52	66	86	118	136	175	228	285	313	331	351	367	377	384
Wielkość próby do wielkości populacji [%]	100	93	87	83	78	69	65	55	41	26	18	14	9	5	2	0,4

Źródło: Paul HAGUE „Badania marketingowe. Planowanie, metodologia i ocena wyników (ISBN 83-246-0082-5).

Wybór próby z wielkości populacji mieszkańców Gminy Sędziejowice

Liczba mieszkańców Gminy Sędziejowice na dzień 30.06.2016 r. wyniosła 6405 mieszkańców. Mieści się ona zatem w przedziale wielkości populacji pomiędzy 4 000 a 8 000 osób.

Optymalna wielkość próby gwarantującej 95-procentowe prawdopodobieństwo, że pośród całej populacji od 47 do 53 procent osób potwierdza wynik badania, **zawiera się pomiędzy 351 a 367 osób.**

⌘ PARTNERSTWO I PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

W czasie obowiązywania Programu Rewitalizacji wszystkie podmioty działające w Gminie mogą włączyć swoje projekty do Programu. W tym celu powinny złożyć propozycję projektu do Sekretariatu Gminy określając:

- tytuł projektu (nazwa),
- wskazanie podmiotów realizujących projekt (listę podmiotów uczestniczących we wdrażaniu),
- opis projektu, zakres realizowanych zadań,
- lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu),
- cele projektu,
- harmonogram realizacji projektu,
- szacowaną wartość,
- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Każdy zgłoszony projekt musi wpisywać się w cele i kierunki *działania Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 - 2022* i bezpośrednio wpływać na wskazany w PR obszar rewitalizacji.

5.7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze uzupełniającym

Zgodnie z „Wytycznymi ...” poniżej przedstawiono opis przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego, tj. takiego, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a jest oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Wskazano obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.

W przedmiotowym PR projekcie społecznym towarzyszą projekty infrastrukturalne, a zatem nie dopuszczono do tego, by działania były fragmentaryczne i dotyczyły np. tylko sfery technicznej. Jak wspomniano wcześniej, projekty społeczne będą obejmowały obszar rewitalizacji, ich oddziaływanie będzie prawdopodobnie wykraczać również poza ten obszar, na tereny położone poza nim, jednak będzie to tzw. wartość dodana projektów. Zadaniem projektów jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

Poniżej przedstawiono opis projektu przewidzianego do realizacji, jako przedsięwzięcia o charakterze uzupełniającym.

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
W zdrowym ciele zdrowy duch
Podmioty realizujące projekt
Gmina Sędziejowice Organizacje pozarządowe mogą realizować projekty w partnerstwie z Gminą lub samodzielnie (np. Gminny Klub Sportowy Sędziejowice, jednostki OSP).
Zakres realizowanych zadań
Planuje się realizację zajęć podnoszących sprawność fizyczną dzieci i młodzieży, ale także osób dorosłych zamieszkałych na obszarze rewitalizacji. Proponuje się zajęcia stricte sportowe, np. gry zespołowe, konkursy i zawody, zajęcia fitness, ale także zajęcia taneczne. Planuje się wykorzystanie w tym celu zmodernizowanego stadionu sportowego w Sędziejowicach-Kolonii. Zajęcia te mają relaksować oraz podnosić sprawność fizyczną mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zajęcia te mają za zadanie wykształcać nawyk aktywności fizycznej, ale także pokazywać, w jaki sposób można wyrażać swoje emocje, pozbywać się stresu. Działania będą realizowane w sposób ciągły i dotyczyć będą obszaru rewitalizowanego. Na ich przykładzie będą mogły być oczywiście realizowane podobne zajęcia dla mieszkańców w innych częściach Gminy, jednak poza Programem Rewitalizacji. Projekt może stać się wzorcem działania, przykładem dobrych praktyk, na podstawie którego podobne działania będą obejmowały kolejne grupy mieszkańców Gminy Sędziejowice.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
Działania będą realizowane w sposób ciągły i dotyczyć będą obszaru rewitalizacji. Planuje się

realizację części zajęć na zmodernizowanym stadionie sportowym w Sędziejowicach-Kolonii.
Szacowana wartość projektu
<p>Szacowany koszt projektu to 800 000,00 PLN.</p> <p>Planuje się pozyskanie dotacji z EFS w wysokości do 85% kosztów projektu</p> <p>Wkład EFS – 680 000,00 PLN</p> <p>Wkład własny Gminy Sędziejowice – 120 000,00 PLN</p> <p>W ramach realizacji planuje się również próbę uzyskania dofinansowania z innych źródeł, takich jak np. Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu.</p>
Szacowana data realizacji
2019 - 2022
Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty
<p>Projekt wpłynie na wzrost poziomu aktywności fizycznej wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. W długim okresie czasu wpłynie to na zachowanie lepszego zdrowia fizycznego i psychicznego, dłuższej aktywności zawodowej oraz ograniczenia rozwoju chorób takich jak np. otyłość, cukrzyca czy choroby kręgosłupa. Dzięki projektowi dzieciom i młodzieży zagospodarowany zostanie czas wolny. Będą one spędzać go aktywnie, realizując własne pasje i zainteresowania. W ten sposób ograniczona zostanie alternatywa dla spędzania czasu wolnego w sposób bezproduktywny. Dodatkowo, osoby żyjące aktywnie są zwykle lepiej zorganizowane i zwracają większą uwagę na swój plan dnia, wytyczają sobie cele i dążą do ich osiągnięcia.</p> <p><u>Proponowane wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych zajęciami z zakresu aktywności fizycznej (osoby)
Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
<p><u>Wskaźniki rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – sondaż diagnostyczny – ankieta – dane GUS

Nazwa projektu rewitalizacyjnego
Przebudowa drogi gminnej nr 103062E
Podmioty realizujące projekt
Gmina Sędziejowice
Zakres realizowanych zadań
<p>Projekt dotyczy przebudowy drogi gminnej nr 103062E Stare Kozuby – Brody, na odcinku o długości 3900 m. Zaplanowano poszerzenie jezdni do szerokości 5 - 5,5 m, wykonanie warstwy ścieralnej na całym odcinku grubości 5 cm, wykonanie ciągu pieszo – jezdni, wykonanie odwodnienia drogi oraz ustawienie oznakowania poziomego i pionowego.</p>
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia projektu)
<p>Działka nr 187 obręb Kozuby Stare i Nowe</p> <p>miejsowość Kozuby Stare</p>

Działka nr 551 obręb Brody- Emilianów
miejscowość Brody

Projekt realizowany jest poza granicami wytypowanych podobszarów rewitalizacji, służy jednak realizacji celów wynikających z Programu Rewitalizacji.

Szacowana wartość projektu

Szacowany koszt projektu to 4 500 000,00 PLN.

Planuje się pozyskanie dotacji z NPPDL (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)

Wkład NPPDL – 3 100 000,00 PLN

Wkład własny Gminy Sędziejowice – 1 400 000,00 PLN

Szacowana data realizacji

2017 - 2018

Wpływ na realizację Programu Rewitalizacji – prognozowane rezultaty

Obecnie droga gminna nr 103062E Stare Kozuby – Brody jest drogą dość wąską z licznymi ubytkami i spękaniami. Nie jest więc drogą bezpieczną dla wszystkich uczestników ruchu drogowego, w tym pieszych i rowerzystów. Dodatkowo, ubytki w podłożu wymuszają na kierowcach gwałtowne zmiany prędkości pojazdów, co z kolei w sposób niekorzystny wpływa na powietrze atmosferyczne – wzmożona jest w tych momentach produkcja zanieczyszczeń. Droga przebiega przez miejscowości na obszarze których w diagnozie odnotowano przekroczenia poziomu docelowego B(a)P w powietrzu. Projekt odpowiada więc na zdiagnozowane zjawisko kryzysowe: zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.

Siła powiązań i efektywność oddziaływania projektu

Droga objęta przedmiotowym projektem stanowi połączenie Sędziejowic z ośrodkami o znaczeniu subregionalnym. Umożliwia ona wielu mieszkańcom dojazd do pracy, szkoły, rynków zbytu. Umożliwia włączenie obszaru rewitalizacji w obieg gospodarczy, a tym samym prowadzi do wyjścia obszaru z sytuacji kryzysowej. Projekt ma na celu rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost poziomu bezpieczeństwa osób poruszających się drogą. Zwiększona zostanie jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale także wszystkich innych użytkowników drogi; projekt bezpośrednio wpłynie na polepszenie dostępności obszaru rewitalizacji oraz wzrost jego konkurencyjności. Nastąpi poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji, co będzie prowadzić do powstania nowych przedsiębiorstw. Dodatkowo, w wyniku realizacji projektu polepszy się jakość powietrza, albowiem ruch samochodowy na drodze zostanie upłynniony.

Projekt powiązany jest z projektami: „Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach”, „Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach”, „Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka przez zabawę”, „W zdrowym ciele zdrowy duch”, albowiem polepsza dostępność stadionu, przedszkola oraz realizowanych w tych budynkach projektów społecznych dla osób zamieszkujących poza miejscowością Sędziejowice-Kolonia. Dodatkowo przebudowa drogi ułatwi dojazd mieszkańcom obszaru rewitalizacji na zajęcia realizowane w ramach innych projektów społecznych, a które odbywają się np. w innej miejscowości, niż ich miejsce zamieszkania.

Obszar realizacji projektu nie jest położony na obszarze Natura 2000.

Proponowane wskaźniki rezultatu:

- liczba przedsiębiorstw powstałych na zrewitalizowanym obszarze (szt.)
- zmiana przepustowości (pojazdy / miesiąc)

W wyniku realizacji projektu pojawiają się również rezultaty miękkie:

- podwyższenie poziomu i jakości życia mieszkańców
- poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego
- poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
- podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego

Sposób oceny rezultatów i ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji**Wskaźniki rezultatu:**

- dokumentacja projektowa
- dane z Urzędu Gminy Sędziejowice dot. liczby przedsiębiorstw

Rezultaty miękkie:

- sondaż diagnostyczny – ankieta
- monitorowanie liczby wypadków na drogach – dane z Komendy Policji
- dane dot. jakości powietrza np. udostępniane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

5.8. Komplementarność i kompleksowość projektów rewitalizacyjnych

⌘ KOMPLEKSOWOŚĆ

Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022 przedstawia projekty rewitalizacyjne kompleksowo – uwzględnia ich współfinansowanie z różnych źródeł, w tym z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, wskazuje również na możliwość wyboru innych programów pomocowych, jeżeli tylko dany projekt będzie spełniał przedstawiane kryteria. Do programów tych należy np. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi czy Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu. Program przewiduje także możliwość finansowania projektów z środków prywatnych, jedynym wymaganiem jest, by zgłaszane projekty przedstawiały wymagane w niniejszym Programie informacje.

Ponadto projekty przedstawione w PR uwzględniają działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a zatem nie pomijają żadnego z obszarów. Nie są to działania punktowe, a takie które wywierają wpływ na cały obszar rewitalizacji, często również oddziaływanie projektów będzie widoczne w dalszej części Gminy.

Projekty są różnorodne, ale jednocześnie są ze sobą powiązane, dzięki czemu oddziałują synergicznie na obszar rewitalizacji. Przyczyniają się do podniesienia poziomu i jakości życia

mieszkańców, polepszają warunki zamieszkania, przyczyniają się do zwiększenia aktywności zawodowej osób bezrobotnych oraz lokalnych przedsiębiorców i osób planujących założyć własną firmę, dążą do wyrównania szans dzieci i młodzieży w dostępie do nauki i rekreacji. Służą aktywizacji społeczeństwa z obszaru rewitalizacji, podniesieniu jakości życia mieszkańców tego obszaru, odnowie przestrzeni publicznej, wywierają silny wpływ na funkcję kulturową i turystyczną obszaru. Efekty realizacji projektów są ze sobą powiązane, nie tylko poprzez oddziaływanie na codzienne życie mieszkańców w sferze zamieszkania, pracy, kultury, rozrywki i nauki, ale także poprzez odnowę przestrzeni publicznej. Projekty mają na celu osiągnięcie długotrwałych efektów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Planuje się, aby projekty społeczne wykorzystywały infrastrukturę powstałą w ramach Programu podczas realizacji projektów rewitalizacyjnych infrastrukturalnych. W ten sposób wszystkie projekty wykorzystują efekty realizacji innych, zachodzi synergia na etapie ich realizacji oraz synchronizacja efektów oddziaływania na sytuację kryzysową.

Tabela 30: Kompleksowość projektów rewitalizacyjnych – źródła finansowania; planowane jednostki biorące udział w realizacji projektu

nazwa projektu	planowane – rozważane źródła finansowania								planowane jednostki biorące dodatkowo udział w realizacji projektu					
	Gmina Sędziejowice	RPO WŁ na lata 2014 – 2020	EFS	Powiatowy Urząd Pracy w Łasku.	Ministerstwo Edukacji Narodowej/ Ministerstwo Sportu i Turystyki	PROW	WFOŚiGW	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych	Gminny Klub Sportowy Sędziejowice	Jednostki OSP	koła gospodyń wiejskich	Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Gminy Sędziejowice	Stowarzyszenie Sołectwa Grabica	Zespół Szkół Rolniczych im. W. Grabskiego
Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach	X					X			X					
Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach	X	X												
Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków	X						X							
Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi	X													
Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach	X													
Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie	X													
Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy	X					X								
Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę	X		X		X									
Nasza Mała Ojczyzna	X		X								X	X	X	
Droga do własnego biznesu	X		X	X										X
W zdrowym ciele zdrowy duch	X		X						X	X				
Przebudowa drogi gminnej nr 103062E	X							X						

Tabela 31: Kompleksowość projektów rewitalizacyjnych – sfery występowania i współwystępowania negatywnych zjawisk, wskazanie, na które sfery projekt oddziałuje; wzajemne powiązania oraz synergia projektów; komplementarność problemowa

nazwa projektu	sfery występowania negatywnych zjawisk				
	społeczna	gospodarcza	środowiskowa	przestrzenno-funkcjonalna	techniczna
Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach	X	X		X	X
Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach	X	X		X	X
Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków	X		X		X
Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi	X	X	X	X	X
Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach	X	X	X	X	X
Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie	X	X	X	X	X
Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy	X	X	X	X	X
Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę	X	X			
Nasza Mała Ojczyzna	X		X		
Droga do własnego biznesu	X	X			
W zdrowym ciele zdrowy duch	X	X			
Przebudowa drogi gminnej nr 103062E	X	X	X	X	

⌘ KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Przedstawione w Programie projekty uzupełniają się tematycznie, dzięki czemu program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach. Powiązania zachodzą pomiędzy projektami społecznymi, skierowane są one ku różnym grupom wiekowym (dzieci, młodzież, seniorzy, osoby dorosłe), ale i różnym grupom społecznym (osoby bezrobotne, zagrożone wykluczeniem społecznym, dotknięte ubóstwem). Powiązania zachodzą również pomiędzy projektami społecznymi i projektami infrastrukturalnymi, które poza rezultatami twardymi oddziałują również na sferę społeczną, np. w wyniku budowy przedszkola powstanie miejsce, w którym będą mogły przebywać dzieci, podczas gdy ich opiekunowie będą mogli pracować. Budowa przedszkola wpłynie zatem pozytywnie na rozwój najmłodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale także na sytuację finansową rodzin – kobiety, które do tej pory pozostawały w domu i opiekowały się dziećmi będą mogły powrócić na rynek pracy. Dodatkowo w przedszkolu planuje się zrealizować projekt rewitalizacyjny o charakterze stricte społecznym, który ma wyrównać szanse najmłodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji w dostępie do edukacji i rekreacji.

Zadbano również o to, by realizowane były zarówno projekty społeczne jak i projekty infrastrukturalne, a zatem nie dopuszczono do tego, by działania były fragmentaryczne i dotyczyły np. tylko sfery technicznej. Opis każdego z planowanych projektów zawiera informację o stanie pożądanym, jaki zamierza się osiągnąć dzięki jego realizacji, wskazano również proponowane wskaźniki rezultatu oraz sposoby ich zmierzenia (rozdział 5.7 i 5.8).

Projekty zawarte w niniejszym PR wpisują się w *Strategię Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2012 - 2020*. Wizją rozwoju Gminy zawartą w Strategii jest: *Rozwój przedsiębiorczości szansą dla gminy Sędziejowice*. Wizja Gminy zawarta w PR jest spójna z przytoczoną. Proponowane projekty rewitalizacyjne przyczyniają się do realizacji celu głównego strategii, jakim jest:

Zapewnienie godnego poziomu życia i rozwoju społeczności lokalnej

Zawarte w PR cele są w szczególności spójne z następującymi celami Strategii:

Cel ogólny	Zapewnienie godnego poziomu życia i rozwoju społeczności lokalnej			
Kierunki rozwoju	I. Infrastruktura społeczna	II. Infrastruktura techniczna i drogowa oraz ochrona środowiska	III Przedsiębiorczość	IV Gospodarka rolna
Cele strategiczne	1 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez powszechny dostęp do kultury, oświaty, sportu i rekreacji	2 Poprawa warunków cywilizacyjnych mieszkańców	3 Tworzenie warunków do inwestycji generujących nowe miejsca pracy	4 Wspieranie rolnictwa oraz przedsiębiorczości w obszarze rolnictwa
Cele operacyjne	1.1.Stworzenie warunków dla sportu i rekreacji na terenie gminy 1.2.Zapewnienie odpowiedniego poziomu kształcenia w oparciu o aktualne kierunki rozwoju	2.5. Promowanie postaw proekologicznych	3.2.Udzielanie wsparcia przedsiębiorcom w początkowym okresie ich działalności	4.1. Edukacja ekologiczna i ekonomiczna wśród rolników 4.2. Pomoc w przekwalifikowaniu osób odchodzących z rolnictwa 4.4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników

Szerzej komplementarność dokumentów została opisana w rozdziale 2.1 *Nawiązanie do regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych*. W tymże rozdziale wyjaśniono także powiązania PR z innymi dokumentami strategicznymi / planistycznymi Gminy Sędziejowice.

Cały rozdział 2 niniejszego PR poświęcono na wykazanie komplementarności Programu z dokumentami strategicznymi dotyczącymi rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

⌘ KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Zaproponowane w PR projekty dobrano w taki sposób, aby efektywnie oddziaływały na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach, jak zaznaczono w „Wytycznych ...”), projekty dopełniają się przestrzennie, zachodzi pomiędzy nimi efekt synergii, co wyjaśniono już powyżej.

Projekty społeczne przedstawione w Programie obejmują obszar rewitalizacji, ale zakłada się, że będą one stanowiły projekty wzorcowe, na podstawie których, podobne działania będą mogły być prowadzone poza obszarem rewitalizacji (nie zostały one wskazane w programie).. Zakłada się silne oddziaływanie projektów w samym obszarze rewitalizacji, ale także poza jego granicami, co stanowi wartość dodaną projektów i będzie przynosić korzyści na terenie Gminy Sędziejowice. Dzięki takiemu podejściu, nie dopuszcza się do przenoszenia problemów na inne obszary oraz zapobiega się powstaniu niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Zaproponowane projekty, w tym o charakterze infrastrukturalnym, mają doprowadzić do podwyższenia jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co nie znajdzie odzwierciedlenia w obniżeniu jakości życia osób spoza wyznaczonego obszaru rewitalizacji. PR dąży do wyrównania dysproporcji i szans pomiędzy mieszkańcami Gminy, kładąc nacisk na realizację projektów w obszarze dotkniętym kryzysem, wzmacniając tym samym kapitał społeczny zarówno obszaru rewitalizacji jak i pośrednio całej Gminy Sędziejowice.

W miarę upływu czasu, możliwości finansowych oraz aktywności społecznej, PR będzie uzupełniany o inne projekty, tak aby efekty realizacji PR jeszcze mocniej wpływały na rozwój obszaru rewitalizacji i jego mieszkańców. Kluczowy stanie się monitoring prac i ich efektów oraz reagowanie na zachodzące zmiany, co zostało opisane w kolejnych rozdziałach. Konieczna jest także weryfikacja działań prowadzonych poza obszarem rewitalizacji (np. wynikających ze strategii rozwoju Gminy), tak aby nie zagrażały one działaniom podejmowanym na obszarze rewitalizacji, a wręcz przeciwnie, uzupełniały się. Nie dopuszcza się jednak możliwości zagrożenia obszarowi rewitalizacji, albowiem wszystkie działania na obszarze Gminy są koordynowane przez Wójta Gminy, który czuwa nad ich prawidłową realizacją.

⌘ KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Niniejszy PR zapewnia komplementarność źródeł finansowania, co w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty rewitalizacyjne w nim zawarte, zakładają wykorzystanie wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania (rodzaj źródeł finansowania projektów opisano przy każdym z nich). Dzięki takiemu podejściu PR prowadzi

do uzyskania korzystnych efektów dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jednocześnie realizując zasadę dodatkowości środków UE. Źródła finansowania przedstawia tabela: *Kompleksowość projektów rewitalizacyjnych – źródła finansowania; planowane jednostki biorące udział w realizacji projektu* powyżej.

Zachodzi również koordynacja i synergia projektów, szczególnie w zakresie projektów finansowanych w ramach EFRR i EFS. Projekty mają na celu osiągnięcie długotrwałych efektów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Projekty o charakterze społecznym mają na celu wyrównanie szans mieszkańców w dostępie do edukacji, rekreacji, pracy i kultury. Budują wysokiej jakości kapitał społeczny, tak potrzebny dla prawidłowego rozwoju obszaru rewitalizacji. Projekty te mają również na celu budowę bądź przywrócenie umiejętności i kwalifikacji mieszkańców, mają jednoczyć, pomagać tworzyć więzi społeczne, budować przywiązanie do miejsca zamieszkania. Projekty infrastrukturalne tworzą zaś podstawy dla podwyższenia jakości życia mieszkańców, zwiększają dostęp do dóbr kultury, zwiększają również estetykę przestrzeni oraz poprawiają jakość środowiska przyrodniczego, dzięki czemu warunki zamieszkania, pracy, nauki i rekreacji stają się lepsze, wzrasta komfort użytkowania przestrzeni publicznej. W ten sposób wszystkie projekty wykorzystują efekty realizacji innych, zachodzi synergia na etapie ich realizacji oraz synchronizacja efektów oddziaływania.

PR dopuszcza, a wręcz promuje włączenie w realizację Programu prywatnych źródeł finansowania, co jest jednak w zupełności uzależnione od inwestorów prywatnych. Połączenie prywatnych i publicznych źródeł finansowania, umożliwi jeszcze większą dynamikę wprowadzania zmian, oczywiście przy odpowiednim nadzorze wdrażanych w ten sposób projektów.

⌘ **KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA**

Zgodnie z „Wytocznymi ...” „Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.”

System ten przedstawiono w kolejnych rozdziałach PR.

5.9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Zgodnie z definicją rewitalizacji, działania podejmowane przez Gminę Sędziejowice, odnoszące się do poszczególnych aspektów rewitalizacji, wymagają współpracy i włączenia w proces rewitalizacji szerokiego grona interesariuszy. Mowa tu zarówno o mieszkańcach, jak i stowarzyszeniach, organizacjach, prywatnych inwestorach, itp.

W ramach Programu podjęte zostaną działania inwestycyjne umożliwiające kompleksową przemianę przestrzeni publicznych, stworzenie miejsc przyjaznych aktualnym i potencjalnym mieszkańcom oraz turystom, co wzmocni atrakcyjność obszaru rewitalizacji. Działania wpłyną na podwyższenie jakości życia mieszkańców, ale także przyczynią się do rozwoju gospodarczego obszaru.

W realizację Programu zaangażowana zostanie lokalna społeczność, co zostało już uczynione na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji. Lokalna społeczność będzie brać również aktywny udział w realizacji Programu, w poszczególnych, wytypowanych działaniach/projektach. Stąd przedstawiono w PR projekty stricte społeczne oraz projekty infrastrukturalne, które wywierają jednak ogromny wpływ na społeczeństwo zamieszkujące obszar rewitalizacji. Pożądane jest zaangażowanie i aktywny udział organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy m.in. na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównywania szans, dzięki czemu wszelkie projekty o charakterze społecznym będą realizowane w sposób profesjonalny, zgodny z potrzebami mieszkańców obszaru.

Wytypowane w PR projekty rewitalizacyjne mają za zadanie wykorzystać dostępne zasoby, a ich realizacja przebiegać będzie w oparciu o dostępne instrumenty finansowe, które mają ułatwić przeprowadzenie procesu rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy Sędziejowice.

Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice podlegał konsultacjom społecznym. Jest to podstawowa forma przygotowania Programu. Program musi być zrozumiały dla mieszkańców i stworzony przy ich udziale. Dlatego też w poszczególnych miejscowościach przeprowadzono spotkania z mieszkańcami. Zgodnie z praktyką międzynarodową spotkania miały charakter rozmów z różnymi grupami społecznymi. Na podstawie spotkań stworzono mapy problemów i potrzeb mieszkańców. Dnia 30.06.2016 o godz. 17 w Gminnym Ośrodku Kultury w Sędziejowicach zorganizowano również ogólne spotkanie dla mieszkańców Gminy. Spotkanie dotyczyło przyszłych planów inwestycyjnych Gminy. Jako główny problem podniesiono zanieczyszczenie powietrza i zły stan dróg. Mieszkańcy dodatkowo zostali poinformowani o możliwościach włączenia się w procesy rozwojowe w Gminie, co jest szczególnie ważne w procesie rewitalizacji.

W dniach od 17.10.2016 do 28.10.2016 prowadzone były konsultacje z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Udział tych podmiotów we wdrażaniu Programu ma kluczowe znaczenie.

Wszystkie wnioski ze spotkań zostały uwzględnione w stworzonym dokumencie. Dokument podlega również ocenie społecznej. Gotowe dokument zostanie przekazany mieszkańcom. Każdy będzie mógł wyrazić opinię na temat jego treści.

Udział interesariuszy:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji:
 - organizacja cyklicznych spotkań dla mieszkańców, mających na celu przedstawienie celów Programu oraz poszczególnych projektów (przynajmniej raz w roku)
 - organizacja spotkań dla mieszkańców podczas realizacji projektów (mieszkańcy będą mogli włączyć się w proces projektowania i organizacji przestrzeni, projektowania szkoleń itp.)
 - organizacja konsultacji indywidualnych (przynajmniej raz w roku)
 - powiadamianie o ważnych wydarzeniach związanych w wdrażaniem Programu (na stronie www Gminy)
- przedsiębiorcy i rolnicy z obszaru rewitalizacji:
 - organizacja konsultacji indywidualnych (m.in. spotkań na temat wsparcia UE dla lokalnych przedsiębiorstw) – przynajmniej raz w roku, lub na prośbę przedsiębiorców
 - powiadamianie o ważnych wydarzeniach związanych w wdrażaniem Programu (na stronach www Gminy)
- organizacje pozarządowe - organizacja indywidualnych spotkań z organizacjami na temat możliwości włączenia się w procesy rewitalizacyjne (konsultacja programów edukacyjnych, społecznych)
- jednostki edukacyjne (szkoły, przedszkola):
 - aktywizacja jednostek edukacyjnych w celu realizacji projektów edukacyjnych, które mają kluczowe znaczenie dla procesów edukacyjnych
 - udział przedstawiciela odpowiedzialnego za edukację w Komitecie koordynującym

5.10. Planowane wskaźniki osiągnięcia celów

Rewitalizacja wyznaczonego obszaru Gminy Sędziejowice powinna postępować w kierunku ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwoju turystyki, promocji i wspieranie przedsiębiorczości lokalnej, a także aktywizacji zawodowa różnych grup społecznych, zwłaszcza tych zagrożonych wykluczeniem oraz długotrwałym bezrobociem.

Realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022 powinna przyczyniać się zarówno w krótszej jak i dłuższej perspektywie do:

- wyrównywania szans oraz integracji społecznej osób niepełnosprawnych, starszych – skutecznego włączania seniorów w działania lokalnych społeczności;
- wyrównywania szans dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji;
- przeciwdziałania bezrobociu poprzez tworzenie nowych i utrzymanie istniejących miejsc pracy;
- rozwoju kultury lokalnej i regionalnej – wzrostu znaczenia lokalnych imprez kulturalnych;
- poprawy warunków zamieszkania ludności z obszaru rewitalizacji;
- wykształcenia postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także mobilizacji i chęci do wdrażania zmian;
- osiągnięcia wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego obszaru rewitalizacji – wzrostu inwestycji zewnętrznych i liczby turystów;
- dalszego rozwoju przedsiębiorczości zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw – wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w poszczególnych latach;
- poprawy stanu infrastruktury technicznej i drogowej w celu poprawy warunków bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz w celu realizowania nowych inwestycji gospodarczych;
- poprawy stanu środowiska naturalnego oraz promocji zasobów przyrodniczych, w tym ograniczenia zanieczyszczeń przedostających się do środowiska naturalnego oraz prowadzenia monitoringu źródeł i wielkości zanieczyszczeń;

Dla działań przewidzianych w Programie Rewitalizacji określa się listę wskaźników, na podstawie której weryfikowane będą osiągnięcia założonych celów. Lista będzie rozszerzana i uzupełniana w trakcie opracowywania kolejnych przedsięwzięć na dalsze lata realizacji Programu.

Wskaźniki produktu	jednostka miary
Liczba zrewitalizowanych obszarów	szt.
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	ha
Liczba obiektów, które uzyskały nowe funkcje w wyniku rewitalizacji	szt.
Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów małej architektury	szt.
Liczba utworzonych /zmodernizowanych miejsc rekreacji i terenów zielonych	szt.
Długość wymienionej/wybudowanej/przebudowanej/zmodernizowanej instalacji gazowej	m
Liczba wybudowanych systemów monitoringu w celu podniesienia bezpieczeństwa publicznego	szt.
Liczba obiektów objętych termomodernizacją	szt.
Liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne	szt.
Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego	szt.
Wskaźniki rezultatu	jednostka miary
Powierzchnia poddana rewitalizacji	ha
Liczba przedsiębiorstw powstałych na zrewitalizowanym obszarze	szt.
Powierzchnia obszaru objętego systemem monitoringu	ha

Powierzchnia terenów przygotowanych pod realizację nowych inwestycji gospodarczych	ha
Powierzchnia kompleksowo zagospodarowanej przestrzeni publicznej rewitalizowanych terenów	ha
Liczba zrewitalizowanych obiektów	szt.
Powierzchnia budynków objęta termomodernizacją	m ²
Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu	MW/rok
Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	szt.
Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	osoby
Liczba dzieci korzystających z nowo wybudowanego przedszkola	osoby
Liczba dzieci objęta dodatkowymi zajęciami z zakresu edukacji przedszkolnej	osoby
Liczba osób objętych zajęciami z zakresu aktywności fizycznej	osoby
Liczba osób objęta programami aktywizacyjnymi	osoby
Zmniejszenie się liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	osoby
Powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana	m ²
Liczba nowych przedsiębiorstw	szt.
Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych	szt.
Wskaźniki oddziaływania	jednostka miary
Wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych	%
Migracje z terenów poddanych rewitalizacji	
Stale miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki	szt.
Wskaźnik wykształcenia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych	%
Liczba absolwentów szkół średnich na terenie zrewitalizowanym	szt.
Liczba utrzymanych miejsc pracy (w okresie 2 lat)	szt.
Liczba utrzymanych punktów usługowych (w okresie 2 lat)	szt.

6. Indykatywne ramy finansowe - plan finansowy realizacji Programu Rewitalizacji w latach 2016 - 2022

Środki finansowe stanowiące wsparcie dla przeprowadzenia projektów rewitalizacyjnych Gmina może – w zależności od charakteru projektu – uzyskać z różnych źródeł.

W ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020* są to działania obejmujące następujące priorytety inwestycyjne:

CELE TEMATYCZNE ORAZ PRIORYTETY INWESTYCYJNE
Cel Tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP
3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości
Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami
6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojennych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej
7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników
8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw
Cel tematyczny 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

9iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

W ramach krajowych programów operacyjnych możliwe jest uzyskanie wsparcia do projektów z poniżej wymienionych priorytetów inwestycyjnych:

Program Operacyjny	Priorytety Inwestycyjne
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	<p>4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym</p> <p>4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p> <p>6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p> <p>6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu</p> <p>9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych</p>
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	<p>8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży</p>
Program Operacyjny Polska Wschodnia	<p>4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p>
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	<p>2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej</p> <p>2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.</p>

Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Dodatkowo, projekty w ramach programu rewitalizacji mogą być finansowane z Inicjatyw UE typu JESSICA, środków budżetowych Gminy, Środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska

i Gospodarki Wodnej, Środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, środków instytucji sektora publicznego oraz w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego.

Plan finansowy projektów rewitalizacyjnych (kwoty podano w tys. PLN)

Projekt	rok 2016				rok 2017			
	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne
Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach	0	0	0	0	300	255	45	0
Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach	0	0	0	0	4150	3527,5	622,5	0
Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków	70	0	35	35	70	0	35	35
Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi	0	0	0	0	81	0	81	0
Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach	0	0	0	0	155	0	155	0
Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie	0	0	0	0	0	0	0	0
Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy	0	0	0	0	70	59,5	10,5	0
Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę	0	0	0	0	0	0	0	0
Nasza Mała Ojczyzna	0	0	0	0	150	127,5	22,5	0
Droga do własnego biznesu	0	0	0	0	150	127,5	22,5	0
W zdrowym ciele zdrowy duch	0	0	0	0	0	0	0	0
Przebudowa drogi gminnej nr 103062E	0	0	0	0	2250	0	700	1550

cd.

Projekt	rok 2018				rok 2019			
	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne
Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach	196	166,6	29,4	0	0	0	0	0
Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach	4150	3527,5	622,5	0	0	0	0	0
Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków	70	0	35	35	70	0	35	35
Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi	81	0	81	0	81	0	81	0
Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach	155	0	155	0	155	0	155	0
Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie	76	0	76	0	76	0	76	0
Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy	70	59,5	10,5	0	70	59,5	10,5	0
Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę	0	0	0	0	200	170	30	0
Nasza Mała Ojczyzna	150	127,5	22,5	0	150	127,5	22,5	0
Droga do własnego biznesu	150	127,5	22,5	0	150	127,5	22,5	0

Projekt	rok 2018				rok 2019			
	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne
W zdrowym ciele zdrowy duch	0	0	0	0	200	170	30	0
Przebudowa drogi gminnej nr 103062E	2250	0	700	1550	0	0	0	0

cd.

Projekt	rok 2020				rok 2021			
	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne
Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach	0	0	0	0	0	0	0	0
Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków	70	0	35	35	0	0	0	0
Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi	81	0	81	0	81	0	81	0
Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach	155	0	155	0	0	0	0	0
Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie	76	0	76	0	76	0	76	0
Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy	70	59,5	10,5	0	70	59,5	10,5	0
Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę	200	170	30	0	200	170	30	0
Nasza Mała Ojczyzna	150	127,5	22,5	0	150	127,5	22,5	0
Droga do własnego biznesu	150	127,5	22,5	0	150	127,5	22,5	0
W zdrowym ciele zdrowy duch	200	170	30	0	200	170	30	0
Przebudowa drogi gminnej nr 103062E	0	0	0	0	0	0	0	0

cd.

Projekt	rok 2022			
	ogółem	Środki UE	Środki własne	inne
Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach	0	0	0	0
Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach	0	0	0	0
Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków	0	0	0	0
Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabi	81	0	81	0
Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach	0	0	0	0
Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie	76	0	76	0
Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy	70	59,5	10,5	0
Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę	200	170	30	0
Nasza Mała Ojczyzna	150	127,5	22,5	0
Droga do własnego biznesu	150	127,5	22,5	0
W zdrowym ciele zdrowy duch	200	170	30	0
Przebudowa drogi gminnej nr 103062E	0	0	0	0

7. Mechanizmy włączania podmiotów i grup aktywnych na terenie Gminy w proces rewitalizacji.

Partycypacja została wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu, począwszy od diagnozowania, przez programowanie i wdrażanie po monitorowanie.

❖ KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

Uwarunkowania współpracy

Fundamentem ideowym wyznaczającym podstawy współpracy państwa, w tym samorządów terytorialnych i organizacji pozarządowych jest zasada subsydiarności, zapisana w preambule Konstytucji RP. Zakłada ona, że państwo bierze na siebie tylko te zadania, których nie są w stanie rozwiązać obywatele i ich wspólnoty. Praktyczną konsekwencją przyjęcia tej zasady jest decentralizacja państwa i przekazywanie władzy lokalnej wspólnotom samorządowym. Bardzo ważnym krokiem na tej drodze jest przeniesienie znacznej części kompetencji rządu centralnego samorządom: powiatom i województwom. Obok tego procesu powinien się dokonywać proces przekazywania części kompetencji państwa obywatelom dobrowolnie zrzeszającym się dla rozwiązywania zadań społecznych. Przemawiają za tym nie tylko względy ideowe, ale i praktyczne. Nie chodzi tylko o to, że obywatele mają prawo sami definiować swoje problemy i liczyć na pomoc państwa w ich rozwiązywaniu, ale także o to, iż w wielu dziedzinach organizacje szybciej i taniej potrafią rozwiązać problemy niż administracja rządowa i samorządowa.

Podstawowym faktem, który winni uświadamiać sobie wszyscy samorządowcy i pozarządowcy jest to, że podmiotem ich działania są ludzie. Zarówno samorząd lokalny, jak i organizacje pozarządowe, choć w oparciu o różne podstawy (samorząd z mocy prawa, organizacje dobrowolnie) są reprezentantami społeczności. Obie te instytucje, znów w różny sposób i na różnych zasadach, dążą do wspólnego celu. Jest nim zaspokajanie potrzeb społecznych, służenie ludziom, którzy wybrali swoich przedstawicieli do tych instytucji. Zrozumienie tego, skądinąd oczywistego faktu, nie jest wcale powszechne, a jest to przecież fundament współdziałania, w ramach wspólnej misji, jaką jest dobro społeczności lokalnej. Organizacje pozarządowe z reguły są znacznie bliżej ludzi, wyrastają w odpowiedzi na ich konkretne potrzeby. Administracja natomiast często (na całym świecie zresztą) zapomina o swojej misji, o tym, komu służy. Świadomość misji, nadanie podmiotowości ludziom uruchamia proces uwłaszczenia obywateli, przywrócenia im podmiotowości poprzez tworzenie możliwości wpływania na własne sprawy. Jednym z nurtów takiego procesu uwłaszczenia obywateli jest budowanie współpracy władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi, które pełnią funkcję uspołeczniania życia zbiorowego.

Organizacje, o czym była już mowa, powstają tam, gdzie pojawiają się niezaspokojone potrzeby. Najczęściej są odpowiedzią na problemy dnia codziennego, gdyż te właśnie są najbardziej istotne. Część organizacji w sposób świadomy pozostaje na tym poziomie działania. To jest ich misja, tak określiły swoją rolę i miejsce: pomagać wtedy, gdy pojawia się problem. Najczęściej zresztą uzupełniają w ten sposób działania samorządu i państwa. Jednak inne organizacje starają się poszukiwać przyczyn problemów, a nie tylko łagodzić ich skutki. Jest to skuteczna metoda rozwiązywania problemów, ale trudna, bo wymagająca umiejętności i wytrwałości w docieraniu do rzeczywistych źródeł problemów, spojrzenia ponad codziennością. Wiele organizacji, które w tym właśnie upatrują swoją rolę, stara się docierać do źródeł problemów i rozwiązywać je, i to zarówno w skali lokalnej, jak i ogólnopolskiej.

Nie jest to również łatwe dla samorządowców, którzy bardzo często przygniecieni są problemami dnia codziennego: dziurawymi jezdniami czy brakiem pieniędzy na wypłatę zasiłków z pomocy społecznej. Ale także wśród nich istnieje wiele przykładów starań o patrzenie na problemy w dłuższym horyzoncie czasowym i określanie celów, które odnoszą się do źródeł problemów, a nie tylko do ich skutków - w myśl twierdzenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć. Przykładem takiego podejścia do określania celów działania są strategie w wielu gminach w Polsce.

Świadomość tego, że w działaniu najważniejsze są rezultaty wiąże się ściśle ze świadomością misji, celów. Myślenie w kontekście rezultatów podejmowanych działań wymaga planowania i to w dłuższym horyzoncie czasowym. Finansować należy nie działania, ale ich rezultaty. Dobrze znane są sytuacje, w których pewne rezultaty można osiągnąć bardzo prostymi, tanimi sposobami. Nie da się ich jednak zastosować, trzeba wybrać sposób droższy i niekoniecznie gwarantujący osiągnięcie zakładanych rezultatów, tylko dlatego, że tak mówią przepisy. To bardzo często problem administracji, którego rozwiązaniem mogą być organizacje pozarządowe, elastyczne i - między innymi dzięki temu - skuteczne w działaniu.

Władza samorządowa z mocy prawa jest gospodarzem w swojej gminie. Dobry gospodarz to nie zawsze ten, który sam wszystko potrafi zrobić najlepiej, ale przede wszystkim ten, który potrafi dobrze kierować innymi. Władze samorządowe powinny przede wszystkim tworzyć warunki do współpracy, z wszystkimi tymi, którzy działają dla dobra społeczności lokalnej, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Organizacje potrafią osiągać założone rezultaty taniej i skuteczniej niż na przykład jednostki budżetowe, obciążone administracją i skrępowane przepisami. Jest to również, a może nawet przede wszystkim, ważne z jednego jeszcze powodu. Ludzie wtedy są szczęśliwi, gdy czują w pełni, że ich potrzeby są zaspokajane, gdy się ich nie wyręcza, ale daje się możliwość decydowania o zaspokajaniu własnych potrzeb. Jedną z form takiego uczestnictwa jest właśnie współpraca z organizacjami pozarządowymi, które reprezentują interesy obywateli.

Innym elementem świadomości współpracy jest uświadomienie sobie ról, jakie pełnią obaj partnerzy. Oczywiście jest, że podstawą dla określania tych ról jest stan obecny, co nie oznacza, że nie można dążyć - w ramach obowiązujących reguł - do jego zmiany. Władze lokalne, w ramach bycia gospodarzem w swojej gminie, zobowiązane są do świadczenia określonego zakresu usług o określonych standardach. W przeciwieństwie do nich, organizacje tworzone są dobrowolnie, same

określają to co robią. W określeniu ról pomaga zidentyfikowanie i przekonanie się nawzajem o swoich atutach. Samorząd na przykład, ma możliwość kreowania warunków i regulacji dotyczących różnych sfer życia publicznego, posiada zasoby i środki na prowadzenie działań na rzecz mieszkańców, ma dostęp do różnych źródeł informacji. Organizacje natomiast są elastyczne, nie są bowiem skrepowane tyłoma przepisami co samorząd, mogą być zatem znacznie bardziej innowacyjne, mają lepsze rozpoznanie potrzeb społecznych, mogą efektywniej świadczyć usługi na rzecz mieszkańców. Dobre poznanie siebie nawzajem, określenie własnych atutów i słabości pozwala precyzyjnie określić role obu partnerów. Różnice w ich możliwościach działania i w tym, czym dysponują stanowią siłę współpracy, w której obaj partnerzy mogą uzupełniać się, pomnażając efekty współdziałania.

Organizacje pozarządowe jako reprezentant społeczności i partner samorządu terytorialnego

Organizacje są reprezentantem społeczności lokalnej, wyrazicielem potrzeb, dążeń i oczekiwań tej społeczności (lub jej grup). To powoduje, że dla samorządu organizacje stanowią znakomity „pas transmisyjny”, którym przepływają informacje zarówno od ludzi do samorządu, jak i od samorządu do społeczeństwa. Organizacje jako reprezentant społeczności powinny mieć zatem możliwość wypowiedzania się w sprawach ważnych dla społeczności i współuczestniczyć w podejmowaniu istotnych dla mieszkańców decyzji. Główne formy współpracy to: stała współpraca informacyjna, konsultacje, współudział w podejmowaniu decyzji przez władze samorządowe. Organizacje świadczą również, o czym była już mowa, pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej. Dysponują w tym zakresie potencjałem, wiedzą i doświadczeniami. Mogą być zatem znakomitym wykonawcą zadań publicznych, których zakres i sposób realizacji określa samorząd.

Główna forma współpracy: kontraktowanie usług organizacjom przez samorząd. Organizacje obok wykonywania zleczanych przez samorząd zadań publicznych, proponują zupełnie niekonwencjonalne, nowatorskie sposoby rozwiązywania problemów. Pełnią funkcję innowacyjną i w tym zakresie samorząd również powinien współpracować z nimi, przede wszystkim inspirując działania innowacyjne i wspierając ich realizację.

Główne formy współpracy to: programy dotacji i inne formy wspierania organizacji.

Organizacje pozarządowe spośród innych partnerów samorządu terytorialnego wyróżniają następujące cechy:

- łączenie funkcji usługowej i reprezentacji;
- bardzo dobre rozpoznanie potrzeb, dążeń i oczekiwań społecznych;
- elastyczność podejmowanych działań, łatwość w dostosowaniu ich do potrzeb i preferencji klientów/adresatów działań organizacji;
- potencjał, przede wszystkim ludzki;
- aktywizowanie i organizowanie wokół działań organizacji społeczności lokalnej;
- możliwość pozyskiwania środków na realizację działań niedostępnych lub trudno dostępnych dla samorządu i innych partnerów;
- elastyczność w kalkulowaniu kosztów realizacji działań.

Programy współpracy najczęściej przewidują następujące formy współpracy pomiędzy samorządem i organizacjami pozarządowymi:

- konsultowanie decyzji podejmowanych przez władze samorządowe z organizacjami pozarządowymi, najlepiej w ustalonym wspólnie trybie i formie;
- zaproszenie organizacji pozarządowych do współtworzenia strategii rozwoju lokalnego, szczególnego znaczenia nabiera w tworzeniu regionalnych planów rozwoju nowych województw samorządowych;
- określenie zasad i procedur ubiegania się przez organizacje pozarządowe o dotacje z budżetu samorządowego na realizację innowacyjnych projektów służących mieszkańcom danej społeczności lokalnej;
- uwzględnianie organizacji pozarządowych w przetargach na wykonywanie zadań publicznych;
- stanowienie prawa lokalnego (uchwały Rad Samorządów), które w sposób kompleksowy określają cele, zasady, mechanizmy i formy współpracy samorządu i organizacji pozarządowych.

Różne formy wspierania działań organizacji, na przykład:

- możliwość korzystania z infrastruktury posiadanej przez samorząd; organizacje bezpłatnie lub na zasadach preferencyjnych mogą korzystać z lokali, sal na szkolenia i konferencje, środków transportu;
- możliwość korzystania z informacji posiadanych przez samorząd;
- możliwość korzystania z wiedzy i doświadczeń ekspertów samorządowych;
- możliwość korzystania z kanałów promocyjnych Gminy;
- możliwość korzystania z kontaktów zagranicznych Gminy,
- możliwość udzielania przez Gminę rekomendacji dla organizacji pozarządowych;
- możliwość korzystania ze szkoleń i to zarówno w zakresie merytorycznych zagadnień, jak i w zakresie rozwoju organizacyjnego, jak też dotyczących funkcjonowania władz samorządowych, Urzędu Gminy, etc.¹⁹.

Interesariuszami *Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016 – 2022* są:

Interesariusze	Działania włączające w proces tworzenia PR
Mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> – organizacja konsultacji społecznych i spotkań dla mieszkańców mających na celu przedstawienie celów Programu oraz poszczególnych projektów – organizacja konsultacji społecznych i spotkań dla mieszkańców podczas tworzenia projektów (mieszkańcy mogli włączyć się w proces projektowania, sposobu organizacji przestrzeni, ustalaniu zakresu szkoleń itp.) – powiadamianie o ważnych wydarzeniach związanych z tworzeniem Programu (na stronach www Gminy, lokalnych wydawnictwach)

¹⁹ Wykorzystano: Tomasz Schimanek, „Organizacje pozarządowe w Polsce”

Przedsiębiorcy i rolnicy z Gminy	<ul style="list-style-type: none"> – organizacja konsultacji społecznych i spotkań mających na celu przedstawienie celów Programu oraz poszczególnych projektów – powiadamianie o ważnych wydarzeniach związanych w tworzeniem Programu (na stronach www Gminy, lokalnych wydawnictwach)
Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> – organizacja konsultacji społecznych i spotkań dla organizacji na temat możliwości włączenia się w procesy rewitalizacyjne (konsultacja programów edukacyjnych, społecznych)
Jednostki edukacyjne (szkoły, przedszkola)	<ul style="list-style-type: none"> – powiadomienie oraz zaproszenie do udziału w spotkaniach i konsultacjach społecznych

8. System wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Sędziejowice

Po uchwaleniu Programu Rewitalizacji Wójt Gminy Sędziejowice powoła Zespół ds. Rewitalizacji, którego Członkami zostaną przedstawiciele interesariuszy programu rewitalizacji. Zespół ds. Rewitalizacji będzie tworzyć pole dla dialogu i współpracy interesariuszy z organami Gminy, w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Zespół pełnić będzie także funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy.

Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu PR towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Program rewitalizacji jest warunkiem koniecznym do rozwoju danej jednostki terytorialnej, stanowi jedno z ważniejszych narzędzi wprowadzania zmian na obszarze Gminy. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu, do czego niezbędne jest osadzenie go w systemie zarządzania rozwojem Gminy.

Właściwy proces wdrażania Programu wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Opiera się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, innymi użytkownikami tego obszaru, przedsiębiorcami oraz organizacjami pozarządowymi. Przedkładany PR jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim był budowany. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne oraz kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja PR uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów Jednostka zabezpieczy 15% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie PR odpowiedzialny będzie Urząd Gminy Sędziejowice.

❖ ZARZĄDZANIE

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację PR będzie pełnił wyodrębniony, specjalnie powołany zespół koordynujący. Prace Zespołu będą przebiegać wg utworzonego regulaminu. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji dokumentu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach PR,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji PR,
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania PR,
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji PR.

❖ INSTYTUCJA WDRAŻAJĄCA PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SĘDZIEJOWICE

Urząd Gminy, jako instytucja wdrażająca PR, odpowiedzialna będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne,
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w PR w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku PR, kluczową postacią w procesie jego realizacji i monitoringu Wójt Gminy Sędziejowice. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania PR, jego wdrażania, jak również oceny jego realizacji. Do najważniejszych zadań Wójta w zakresie zarządzania i monitoringu należałby bezpośredni nadzór nad wdrażaniem PR oraz wyznaczenie koordynatora jego realizacji.

Ważną rolę w procesach wdrożeniowych Dokumentu odgrywać powinien koordynator PR jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań w nim wyznaczonych i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w Gminie.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji PR;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację PR, w tym uwzględnienie partycypacji społecznej w monitorowaniu procesu rewitalizacji;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji PR;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się ono na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność.

Najważniejszym sposobem włączenia Interesariuszy w proces wdrażania Programu Rewitalizacji będzie ich aktywny udział w przewidzianych do realizacji działaniach – projektach rewitalizacyjnych. Interesariusze Programu Rewitalizacji będą wdrażali i monitorowali działania dotyczące aktywizacji społecznej, likwidacji negatywnych zjawisk społecznych, działań o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym i przestrzenno-funkcjonalnym, co pozwoli na pełną realizację Programu Rewitalizacji. W tabeli poniżej podano interesariuszy Programu wraz z mechanizmami ich włączenia w realizację Programu.

Interesariusze	Działania - wdrażanie
Mieszkańcy Gminy	<ul style="list-style-type: none"> – organizacja spotkań dla mieszkańców podczas realizacji projektów (mieszkańcy będą mogli włączyć się w proces projektowania i organizacji przestrzeni, projektowania szkoleń itp.) – organizacja konsultacji indywidualnych (przynajmniej raz w roku) dot. wdrażania PR, stopnia realizacji celów, wskaźników; zostanie umożliwione zgłaszanie uwag; – głównym zadaniem mieszkańców Gminy Sędziejowice spoza obszaru rewitalizacji, będzie wspieranie wszystkich pozostałych interesariuszy rewitalizacji, aby jak najlepiej zrealizować wyznaczone cele; – powiadamianie o ważnych wydarzeniach związanych z wdrażaniem Programu (na stronach www Gminy)
Mieszkańcy obszaru rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> – to główni Interesariusze PR; mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą głównymi beneficjentami przedsięwzięć zaplanowanych w ramach rewitalizacji, jednocześnie będą mieli duży wpływ na ostateczny zakres realizowanych zadań; wezmą udział w zaproponowanych w PR projektach społecznych; mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogą zostać zaangażowani w realizację projektów infrastrukturalnych; głównym zadaniem mieszkańców w procesie rewitalizacji będzie zatem aktywny udział i zaangażowanie w realizowane projekty, tak aby jak najlepiej zrealizować zaplanowane cele rewitalizacji; – mieszkańcy na bieżąco mogą zgłaszać swoje problemy oraz propozycje ich rozwiązania Wójtowi Gminy Sędziejowice oraz pracownikom Urzędu Gminy, a także podczas spotkań organizowanych na terenie poszczególnych sołectw i sesjach Rady Gminy (za pośrednictwem radnych i sołtysów);

Przedsiębiorcy i rolnicy z obszaru rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> – organizacja konsultacji indywidualnych (m.in. spotkań na temat wsparcia UE dla lokalnych przedsiębiorstw) – przynajmniej raz w roku, lub na prośbę przedsiębiorców; – będą przede wszystkim uczestniczyć w działaniach mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji; przy wsparciu innych Interesariuszy mogą tworzyć nowe miejsca pracy, które niewątpliwie przyczynią się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, występujących na obszarze rewitalizacji, ale także na obszarze całej Gminy; – powiadamianie o ważnych wydarzeniach związanych z wdrażaniem Programu (na stronach www Gminy)
Jednostki edukacyjne (szkoły, przedszkola)	<ul style="list-style-type: none"> – udział przedstawiciela odpowiedzialnego za edukację w Komitecie koordynującym

❖ HARMONOGRAM

Poniżej przedstawiono harmonogram wdrażania programu rewitalizacji w oparciu o przedstawione wcześniej projekty rewitalizacyjne. Harmonogram będzie ulegać zmianom według bieżących potrzeb, możliwości finansowania, a także w przypadku pojawienia się nowych projektów.

Harmonogram

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Modernizacja stadionu sportowego w Sędziejowicach							
Budowa Przedszkola Publicznego w Sędziejowicach							
Termomodernizacja budynków komunalnych w m. Pruszków							
Przebudowa i rozbudowa strażnicy OSP w Grabu							
Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kustrzycach							
Termomodernizacja budynku OSP w Grabnie							
Termomodernizacja i przebudowa budynku Domu Ludowego w Grabicy							
Przedszkolaki z Sędziejowic – nauka poprzez zabawę							
Nasza Mała Ojczyzna							
Droga do własnego biznesu							
W zdrowym ciele zdrowy duch							
Przebudowa drogi gminnej nr 103062E							

9. Sposoby monitorowania, oceny i promocja Programu Rewitalizacji

❖ MONITOROWANIE

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu czy programu rewitalizacji i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania PR oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania PR i jego realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie PR. Skład Komitetu Monitorującego przedstawiać się będzie zatem następująco:

- Wójt Gminy Sędziejowice,
- Skarbnik Gminy Sędziejowice,
- Przewodniczący zespołu koordynującego,
- Przedstawiciel Rady Gminy.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na pół roku. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu. Zasady organizacji pracy Komitetu Monitorującego oraz jednostki administracyjno-technicznej obsługującej ww. komitet określone powinny być zarządzeniem Wójta Gminy. Obowiązkiem jednostki obsługującej komitet będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji PR w formie standardowego raportu monitorującego. Jej obowiązkiem będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia z w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego PR w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i PR z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem PR, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania (tzn. w styczniu 2022 roku) Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Programu. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami PR, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Urzędzie Gminy Sędziejowice.

❖ OCENA SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ, EWALUACJA, WPROWADZANIE MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY ZACHODZĄCE W OTOCZENIU PROGRAMU

W procesie monitorowania Programu przewidziano następujące fazy:

Ocenę wstępną

Rozpoczęcie programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy częściowej realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji programu i projektów.

Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania projektu. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyśleń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu.

Kontrolę końcową - ewaluację efektów

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki programu/projektu. Logika programu/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność programu/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron;
- oszacowanie możliwości i ograniczeń;
- usprawnienie zarządzania;
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego;
- poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności;
- wsparcie alokacji zasobów finansowych;
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania programów;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się programy;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych programów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić, na ile zakładane w PR cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyłeń w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

❖ ZAANGAŻOWANIE INTERESARIUSZY W PROCES MONITOROWANIA

W trakcie realizacji założeń Programu, Interesariusze będą mogli przekazywać swoje uwagi oraz propozycje do projektów Komitetowi Monitorującemu zarówno w bezpośrednich spotkaniach, jak i za pośrednictwem poczty elektronicznej i tradycyjnej (adres: promocja@gminasedziejowice.pl i Urząd Gminy Sędziejowice, ul. Wieluńska 6, 98-160 Sędziejowice). Wszystkie zgłaszane uwagi i propozycje będą przedstawiane na spotkaniach Komitetu, a informacje na temat ich uwzględnienia na etapie realizacji Programu zostaną podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej Urzędu Gminy Sędziejowice.

Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Wójta Gminy co najmniej raz na 3 lata. Informacje o stopniu realizacji będą ogłaszane na stronie internetowej Gminy. Podanie oceny stopnia realizacji Programu do publicznej wiadomości umożliwi wszystkim grupom Interesariuszy, w tym mieszkańcom Gminy, mieszkańcom obszaru rewitalizacji czy przedsiębiorcom, zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. W ramach niniejszej procedury Interesariusze obszaru rewitalizacji będą mogli również proponować nowe zadania do ujęcia w PR, co będzie miało znaczący wpływ na przebieg rewitalizacji w kolejnych latach. Zgłoszone wnioski zostaną uwzględnione podczas aktualizacji PR.

❖ PROMOCJA PROGRAMU REWITALIZACJI

Gmina Sędziejowice będzie upowszechniać informacje o projektach i ich efektach przede wszystkim na obszarze ich realizacji oraz na ogólnodostępnej stronie internetowej.

Działania promocyjne będą zgodne z wymogami rozporządzenia w sprawie środków informacyjnych i promocyjnych stosowanych przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów umożliwiających efektywne wdrażanie PR oraz ocenę działań promocyjnych. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace i działania promocyjne. Celem ewaluacji działań promocyjnych jest odpowiedź na pytanie, czy wszyscy mieszkańcy regionu mają wystarczającą wiedzę o działaniach realizowanych przez Urząd Gminy Sędziejowice? W przypadku problemów z promocją, działania powinny być korygowane w miarę zapisów projektu. Innym celem jest zapewnienie efektywnej promocji przy jednoczesnym obniżeniu jej kosztów.

W prasie lokalnej i regionalnej oraz w Internecie podawane będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Programu Rewitalizacji.